

Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών στη
Φορολογική, Λογιστική και Χρηματοοικονομική
Διοίκηση Στρατηγικών Αποφάσεων

Διπλωματική Εργασία

**«Η συμβολή της Ελεγκτικής στην αντιμετώπιση της
φοροαπάτης και της φοροδιαφυγής»**

Του Ιάκωβου Κουτσόγλου

Επιβλέπον καθηγητής: Κουρδούμαλου Σταυρούλα

Υποβλήθηκε ως απαιτούμενο για την απόκτηση του μεταπτυχιακού διπλώματος στη
Φορολογική και Χρηματοοικονομική Διοίκηση Στρατηγικών Αποφάσεων

Θεσσαλονίκη 2021

*Στη σύζυγό μου Ολομπία για την εμπιστοσύνη της όλα αυτά τα έτη
στις επαγγελματικές και εκπαιδευτικές μου αναζητήσεις και στον υιό μου
Χρήστο τους οποίους Ευχαριστώ μέσα από την καρδιά μου.*

Ευχαριστίες

Με τη συγγραφή της Διπλωματικής Εργασίας, ένα ακόμη ακαδημαϊκό ταξίδι ολοκληρώνεται. Η παρούσα μελέτη δεν θα μπορούσε να ολοκληρωθεί και να λάβει την τελική της μορφή, χωρίς τη συνεργασία και τη συνδρομή ορισμένων ανθρώπων, τους οποίους θα ήθελα να ευχαριστήσω.

Αρχικά θα ήθελα να ευχαριστήσω την επιβλέπουσα Λέκτορα κα. Κουρδούμπαλου Σταυρούλα η οποία με τη συνεχή της υποστήριξη, την εμπύχωση και την καθοδήγηση με βοήθησε να ξεπεράσω αρκετές δυσκολίες που παρουσιάστηκαν κατά τη διάρκεια εκπόνησης της εργασίας. Επίσης, εκφράζω τις θερμές μου ευχαριστίες στον κ. Δρογαλά Γεώργιο, Επίκουρο καθηγητή του Τμήματος Οργάνωσης και Διοίκησης Επιχειρήσεων της Σχολής Επιστημών Διοίκησης Επιχειρήσεων του Πανεπιστημίου Μακεδονίας για την καθοδήγηση και τις πολύτιμες συμβουλές του.

Περαιτέρω δεν θα μπορούσα να παραλείψω και να ευχαριστήσω όλους τους συμμετέχοντες στην έρευνα του πονήματος που δέχθηκαν να αποτελέσουν μέρος αυτής της προσπάθειας, αφιερώνοντας χρόνο εν μέσω της υγειονομικής κρίσης, καθώς η διάθεσή τους για συνεργασία και η βοήθεια που προσέφεραν ήταν ειλικρινής τόσο κατά το στάδιο της πιλοτικής προετοιμασίας της έρευνας όσο και κατά τη διεξαγωγή της.

Τέλος ιδιαίτερη μνεία αξίζει στο φίλο μου Γεώργιο Τσανίδη για τη πολύτιμη βοήθειά του και τις εύστοχες παρατηρήσεις του τόσο κατά το σχεδιασμό όσο και κατά την υλοποίηση της έρευνας.

Περίληψη

Βασικός στόχος της μελέτης ήταν να αποτιμηθεί η συνεισφορά της ελεγκτικής επιστήμης στην αντιμετώπιση των φαινομένων της φοροαπάτης και της φοροδιαφυγής. Η μέθοδος που ακολουθήθηκε ήταν η ποιοτική και ως ερευνητικό εργαλείο χρησιμοποιήθηκαν οι συνεντεύξεις. Το δείγμα της μελέτης αποτέλεσαν 15 άτομα που δραστηριοποιούνται στον τομέα της ελεγκτικής είτε ως ιδιώτες, είτε ως εργαζόμενοι του δημόσιου τομέα. Τα αποτελέσματα έδειξαν πως η έκταση της φοροδιαφυγής και της φορολογικής απάτης είναι σε υψηλά επίπεδα. Επίσης, διαπιστώθηκε πως οι έλεγχοι δεν εκτελούνται σε όλο τους το εύρος, καθώς και ότι η συνεργασία μεταξύ ελεγκτών και ελεγχόμενων είναι προβληματική, επιβεβαιώνοντας και τις τρεις ερευνητικές υποθέσεις της μελέτης. Επίσης, διαπιστώθηκε πως λίγες επιχειρήσεις διαθέτουν τμήμα εσωτερικού ελέγχου, ενώ οι αρχές της εταιρικής διακυβέρνησης, που θεωρείται ότι μπορούν να συνεισφέρουν στη μείωση της οικονομικής εγκληματικότητας, υιοθετούνται μόνον από τις μεγάλες επιχειρήσεις.

Λέξεις κλειδιά: Φορολογία, ελεγκτική επιστήμη, συνεργασία, οικονομικά εγκλήματα

Abstract

The main objective of the study was to evaluate the contribution of audit science in tackling the phenomena of tax fraud and tax evasion. The method used was qualitative and the interviews were used as a research tool. The sample of the study consisted of 15 people who are active in the field of auditing, either as individuals or as public sector employees. The results showed that the extent of tax evasion and tax fraud is high. Also found that the audits are not performed in their entirety and the cooperation between auditors and auditees is problematic, confirming all three research hypotheses of the study. Also found that few companies have an internal control department, while the principles of corporate governance, which are considered to be able to contribute to the reduction of financial crime, are adopted only by big companies.

Keywords: Taxation, residents abroad, compliance, ethics

Περιεχόμενα

Περίληψη.....	4
Abstract	5
Εισαγωγή	9

Κεφάλαιο 1: Ελεγκτική επιστήμη

1.1. Βασικές έννοιες	11
1.2. Ιστορικό υπόβαθρο	12
1.3. Σκοπός της ελεγκτικής επιστήμης	13
1.4. Αναγκαιότητα της ελεγκτικής επιστήμης.....	13
1.5. Αντικείμενο ελέγχου	14
1.6. Υποκείμενο ελέγχου	15
1.7. Είδη ελέγχων	17
1.8. Διαδικασία ελεγκτικής	18
1.9. Η ελεγκτική στην καταπολέμηση του οικονομικού εγκλήματος	19

Κεφάλαιο 2: φοροαπάτη

2.1. Βασικές έννοιες	21
2.2. Είδη οικονομικής επιχειρηματικής απάτης.....	21
2.3. Χαρακτηριστικά προδιάθεσης οικονομικών εγκληματιών	22
2.4. Εταιρικά χαρακτηριστικά που ευνοούν τη διάπραξη οικονομικών εγκλημάτων.....	22
2.5. Πρακτικές εντοπισμού φοροαπάτης.....	23
2.6. Θεωρίες που ενισχύουν τον εντοπισμό φοροαπάτης	24
2.7. Στρατηγικές πρόληψης της φοροαπάτης.....	25

Κεφάλαιο 3: Φοροδιαφυγή

3.1. Βασικές έννοιες	27
3.2. Αιτίες της φοροδιαφυγής.....	28
3.3. Είδη της φοροδιαφυγής.....	29
3.4. Επιπτώσεις της φοροδιαφυγής.....	31
3.5. Στρατηγικές αντιμετώπισης της φοροδιαφυγής.....	31

Κεφάλαιο 4: βιβλιογραφική ανασκόπηση

4.1.	Έρευνες για τη φοροαπάτη	33
4.2.	Έρευνες για τη φοροδιαφυγή	35
4.3.	Έρευνες για τη χρησιμότητα και την αποτελεσματικότητα της ελεγκτικής	36

Κεφάλαιο 5: Μεθοδολογία

5.1.	Ο σκοπός της μελέτης	39
5.2.	Οι επιμέρους στόχοι της μελέτης.....	39
5.3.	Τα ερευνητικά ερωτήματα της μελέτης.....	40
5.4.	Οι ερευνητικές υποθέσεις της μελέτης.....	40
5.5.	Η μεθοδολογία της μελέτης	41
5.6.	Η τεχνική της συλλογής των στοιχείων της μελέτης.....	41
5.7.	Το δείγμα των συμμετεχόντων στην μελέτη.....	42
5.8.	Το μέσο συλλογής των δεδομένων της μελέτης.....	42
5.9.	Η διαδικασία της συλλογής των δεδομένων της μελέτης	43
5.10.	Η τεχνική επεξεργασία των δεδομένων της μελέτης.....	44

Κεφάλαιο 6: Ανάλυση δεδομένων και ερμηνεία αποτελεσμάτων

6.1.	Δημογραφικά στοιχεία των συμμετεχόντων	47
6.2.	Έκταση των φαινομένων φοροδιαφυγής και φοροαπάτης στην Ελλάδα και αιτίες που τα προκαλούν.....	49
6.3.	Πρόληψη οικονομικών εγκλημάτων από επιχειρήσεις και οργανισμούς.....	54
6.4.	Συνεργασία ελεγκτών και ελεγχόμενων	56
6.5.	Η αποτελεσματικότερη ελεγκτική μέθοδος.....	59
6.6.	Τα χαρακτηριστικά του αποτελεσματικού ελεγκτή	61
6.7.	Τρόποι βελτίωσης του ελεγκτικού τομέα	62
6.8.	Σύνοψη ευρημάτων.....	66

Κεφάλαιο 7: Συμπεράσματα - Προτάσεις

7.1.	Συμπεράσματα	68
7.2.	Προτάσεις.....	75

Βιβλιογραφία

Ελληνόγλωσση	76
Ξενόγλωσση	78
Νομολογία.....	81
Δικτυογραφία.....	82

Παράρτημα

1. Ερωτηματολόγιο συνεντεύξεων.....	86
2. Συνεντεύξεις ελεγκτών ΑΑΔΕ	89
3. Συνεντεύξεις ορκωτών λογιστών	116
4. Συνεντεύξεις λογιστών	123

Εισαγωγή

Η επιστήμη της Ελεγκτικής χαρακτηρίζεται ως ένας από τους πιο σημαντικούς κλάδους της Λογιστικής, καθώς οι αρχές και οι κανόνες που τη διέπουν μπορούν να εγγυηθούν σαφή και διαυγή κατάρτιση χρηματοοικονομικών καταστάσεων με στοιχεία υψηλής αξιοπιστίας, ενώ δύναται να συμβάλει στην ομαλή διευθέτηση και διεξαγωγή των ελέγχων που αναφέρονται σε οικονομικά στοιχεία και καταστάσεις (Καζαντζής, 2006).

Ο σκοπός της ελεγκτικής επιστήμης επιτυγχάνεται μέσω της δημοσιοποίησης οικονομικών καταστάσεων που παρουσιάζει ο ελεγκτής, αφού προηγουμένως έχει ακολουθήσει συγκεκριμένη διαδικασία, χωρίς να υπόκειται σε επηρεασμούς, διασφαλίζοντας έτσι το αμερόληπτο των συμπερασμάτων του, ενώ τα οικονομικά στοιχεία που δημοσιοποιούνται βοηθούν στην καλύτερη δυνατή αξιοποίηση (μέσω επενδύσεων) των πλουτοπαραγωγικών πόρων που διαθέτει μια κοινωνία (Τσακλάγκανος, 2001).

Σε επίπεδο επιχείρησης, τα οικονομικά στοιχεία που προκύπτουν, μετά τη διενέργεια του ελέγχου, δείχνουν τις πραγματικές ευκαιρίες, αλλά και τους κινδύνους της επιχείρησης παρέχοντας χρήσιμη πληροφόρηση σε μετόχους και μελλοντικούς επενδυτές (Νεγκάκης & Ταχυνάκης, 2013).

Αξίζει να σημειωθεί πως η ελεγκτική θεωρείται ως το καταλληλότερο μέσο για την καταπολέμηση της οικονομικής εγκληματικότητας, υπό την προϋπόθεση ότι ο ελεγκτής διαθέτει τα χαρακτηριστικά της πείρας, της ευθυκρισίας, της αμεροληψίας και της ανεξαρτησίας (Αληφαντής, 2018).

Η καταπολέμηση της οικονομικής εγκληματικότητας, μέσω της ελεγκτικής, γίνεται τόσο από ιδιώτες ελεγκτές (εσωτερικούς και εξωτερικούς), όσο και από τους φορείς του κράτους (Οικονομικές υπηρεσίες και Οικονομικό Εισαγγελέα). Στο πλαίσιο αυτό, τα τελευταία χρόνια δημιουργήθηκε η Διεύθυνση Ερευνών Οικονομικού Εγκλήματος που επικεντρώνεται σε έρευνες και ελέγχους για τη διακρίβωση οικονομικών εγκλημάτων που σχετίζονται κατά βάση με τη φοροδιαφυγή και τις φορολογικές απάτες (Ν. 4512/2018).

Οι φορολογικές απάτες, όπως και η φοροδιαφυγή φαίνεται πως αποτελούν πρόβλημα όλων των ανεπτυγμένων οικονομικά κρατών και συνδέονται με την άνθηση των οικονομικών συναλλαγών, την οικονομική ευμάρεια και την τεχνολογική εξέλιξη (Petraşcu & Tieanu, 2014).

Στην Ελλάδα, η Ανεξάρτητη Αρχή Δημοσίων Εσόδων (ΑΑΔΕ) διενεργεί σωρεία ερευνών για φοροαπάτες και περιπτώσεις φοροδιαφυγής εστιάζοντας κυρίως στον τομέα του Φόρου Προστιθέμενης Αξίας (ΦΠΑ). Τόσο τα στοιχεία που περιλαμβάνονται στην ετήσια έκθεση της για το 2017, όσο και τα στοιχεία του 2018, δείχνουν πως υπάρχει ταχύτατη εξάπλωση των οικονομικών εγκλημάτων που ζημιώνουν πολλά εκατομμύρια ευρώ το ελληνικό δημόσιο (ΑΑΔΕ, 2017; ΑΑΔΕ, 2018).

Βασικός στόχος της παρούσας μελέτης είναι να αποτιμηθεί η συνεισφορά της ελεγκτικής επιστήμης στην αντιμετώπιση των φαινομένων της φοροαπάτης και της φοροδιαφυγής, ενώ στους επιμέρους στόχους είναι η καταγραφή των απόψεων των επαγγελματιών της ελεγκτικής για την αποτελεσματικότητα της συγκεκριμένης επιστήμης, τις πρακτικές που υιοθετούν οι ελεγχόμενοι για την αποφυγή και αντιμετώπιση οικονομικών εγκλημάτων, τη συνεργασία ανάμεσα σε ελεγκτές και ελεγχόμενους, τις αιτίες που οδηγούν στην τέλεση οικονομικών εγκλημάτων και τους τρόπους βελτίωσης της ελεγκτικής επιστήμης.

Η παρούσα εργασία διαρθρώνεται σε δύο (2) μέρη, το θεωρητικό και το ερευνητικό.

Το θεωρητικό μέρος περιλαμβάνει τέσσερα (4) κεφάλαια. Στα τρία (3) πρώτα κεφάλαια επεξηγούνται οι βασικές έννοιες της ελεγκτικής, της φορολογικής απάτης και της φοροδιαφυγής, όπως και η νομολογία που τα διέπει, ενώ το τέταρτο (4) κεφάλαιο περιλαμβάνει τις έρευνες που εντοπίστηκαν στη βιβλιογραφία σχετικά με τα επίπεδα της φοροδιαφυγής, της φοροαπάτης και της αποτελεσματικότητας της ελεγκτικής επιστήμης.

Το ερευνητικό μέρος της παρούσας περιλαμβάνει τρία (3) κεφάλαια τα οποία περιγράφουν την ερευνητική μέθοδο που ακολουθήθηκε για την άντληση των στοιχείων, την παρουσίαση και ανάλυση τους και τέλος τα συμπεράσματα στα οποία οδηγούν.

Κεφάλαιο 1: Ελεγκτική επιστήμη

1.1. Βασικές έννοιες

Ένας από τους πιο σημαντικούς και σπουδαίους κλάδους της επιστήμης της Λογιστικής είναι η επιστήμη της Ελεγκτικής, καθώς είναι αυτή που, με τις αρχές και τους κανόνες που ακολουθεί, μπορεί να εγγυηθεί τη σαφή και διαυγή κατάρτιση χρηματοοικονομικών καταστάσεων με στοιχεία υψηλής αξιοπιστίας. Παράλληλα, είναι η επιστήμη που δύναται να συμβάλει στην ομαλή διευθέτηση και διεξαγωγή των ελέγχων που αναφέρονται σε οικονομικά στοιχεία και καταστάσεις (Καζαντζής, 2006).

Σύμφωνα με τον Τσιμάρα (1954), η επιστήμη της ελεγκτικής απαιτεί, από αυτόν που την υπηρετεί, άριστη γνώση της οικονομικής, λογιστικής και νομικής επιστήμης προκειμένου τα συμπεράσματα, στα οποία καταλήγει (ο ελεγκτής), να τεκμηριώνονται από τις αρχές των παραπάνω επιστημών και να αποδίδουν την πραγματική οικονομική κατάσταση του ελεγχόμενου.

Παρόμοιες απόψεις εκφράζει και ο Δήμου (2000), ο οποίος επιπλέον εκτιμά πως μέσω της ελεγκτικής επιστήμης ορίζονται οι αρχές που πρέπει να διέπουν το συστηματικό έλεγχο όπως και οι αρχές που προσδιορίζουν την έκταση, αλλά και τον τρόπο διενέργειας του ελέγχου, με απώτερο στόχο τη διακρίβωση αληθινών στοιχείων που συνοδεύονται από την απαιτούμενη νομιμότητα. Επίσης, η ελεγκτική βοηθά στην πρόληψη μη αληθών στοιχείων που συμπεριλαμβάνονται σε μια οικονομική κατάσταση, είτε από λάθος είτε από σκοπιμότητα.

Από την πλευρά τους οι Κάντζος & Χονδράκης (2006), περιγράφουν την ελεγκτική ως την επιστήμη που καθορίζει τις αρχές, τους κανόνες, τις τεχνικές και τις διαδικασίες για τη διεξαγωγή των οικονομικών ελέγχων, ενώ ο Mattingly (1964), την αναφέρει ως την επιστήμη που αναζητά και επιβεβαιώνει την αλήθεια και τη νομιμότητα των οικονομικών καταστάσεων και δραστηριοτήτων.

1.2. Ιστορικό υπόβαθρο

Αναζητώντας το ιστορικό υπόβαθρο της ελεγκτικής αυτό εντοπίζεται στις απαρχές της συναλλαγής αγαθών ανάμεσα σε μεμονωμένους ανθρώπους ή μεταξύ ομάδων ανθρώπων και την καθιέρωση του χρήματος ως μονάδα αποτίμησης οικονομικής αξίας, αποθέματος πλούτου και οικονομικής συναλλαγής (Walter, Larsen, & Meigs, 1986).

Ήδη από την αρχαιότητα (Αίγυπτος, Ελλάδα) είχαν δημιουργηθεί υπηρεσίες ελέγχου περί της αξιοπιστίας των συναλλαγών και της προστασίας των συμβαλλομένων μερών. Μάλιστα, στην αρχαία Αθήνα, από το 330 π.Χ., είχε θεσπιστεί ειδικό σώμα ελεγκτών που μεριμνούσε για την ορθή διαχείριση του δημόσιου χρήματος, την ανακοίνωση των αποτελεσμάτων ελέγχου και την απόδοση ευθυνών σε περιπτώσεις κακοδιαχείρισης ή απάτης (Walter, Larsen, & Meigs, 1986).

Τα προαναφερόμενα συστήματα ελέγχου διατηρήθηκαν και εξελίχθηκαν με την πάροδο του χρόνου από τη Ρωμαϊκή και τη Βυζαντινή διοίκηση. Ωστόσο, η πρώτη επίσημη αναφορά σε ελεγκτή (Auditor) εντοπίζεται στην Αγγλία στα χρόνια του Εδουάρδου Α (1285) με τον ρόλο του ελεγκτή να ασκούν επίσημα (από το 1298) οι Δημοτικοί Άρχοντες του Λονδίνου (Walter, Larsen, & Meigs, 1986).

Στις απαρχές του 19^{ου} αιώνα, μετά την έκρηξη της βιομηχανικής επανάστασης και την άνθηση του βιομηχανικού εμπορίου, εμφανίζονται στην Αγγλία και οι πρώτοι ορκωτοί λογιστές (Chartered Accountants) δίδοντας περαιτέρω ώθηση στο επάγγελμα του ελεγκτή, το οποίο άνθησε πλήρως, και πήρε τη σημερινή μορφή του, στις ΗΠΑ (Walter, Larsen, & Meigs, 1986).

Σήμερα, οι ελεγκτές είναι αυτοί που φέρουν την κύρια ευθύνη για την πρόληψη και τον εντοπισμό οικονομικών εγκλημάτων και την κατάρτιση αξιόπιστων καταστάσεων χρηματοοικονομικών στοιχείων, υιοθετώντας λογιστικές παραδοχές και κανόνες που διασφαλίζουν την εγκυρότητα των οικονομικών στοιχείων που παρουσιάζει μια εταιρία, ένας οργανισμός ή ένας ιδιώτης (Κάντζος & Χονδράκης, 2006).

1.3. Σκοπός της ελεγκτικής επιστήμης

Ο σκοπός της ελεγκτικής επιστήμης επιτυγχάνεται μέσω της δημοσιοποίησης οικονομικών καταστάσεων που παρουσιάζει ο ελεγκτής, αφού προηγουμένως έχει ακολουθήσει συγκεκριμένη διαδικασία, χωρίς να υπόκειται σε επηρεασμούς, διασφαλίζοντας έτσι το αμερόληπτο των συμπερασμάτων του, ενώ τα οικονομικά στοιχεία που δημοσιοποιούνται βοηθούν στην καλύτερη δυνατή αξιοποίηση (μέσω επενδύσεων) των πλουτοπαραγωγικών πόρων που διαθέτει μια κοινωνία (Τσακλάγκανος, 2001).

Πιο αναλυτικά, σύμφωνα με τους Νεγκάκη & Ταχυνάκη (2013), οι σκοποί της ελεγκτικής επιστήμης είναι η πρόληψη ηθελημένων ή μη ψευδών οικονομικών στοιχείων (προληπτικός έλεγχος), ο εντοπισμός και αποκάλυψη ηθελημένων ή μη λαθών στα οικονομικά στοιχεία που δηλώνουν ιδιώτες και οργανισμοί (κατασταλτικός έλεγχος), η διακρίβωση των δηλωμένων ετήσιων οικονομικών στοιχείων, η ανάδειξη των πλέον ενδιαφερόντων οικονομικών στοιχείων που δείχνουν τις τάσεις για την πορεία της ελεγχόμενης επιχείρησης/οργανισμού και η αποτίμηση της επάρκειας των αριθμοδεικτών διαχρονικής κατάρτισης που βοηθούν στην εξαγωγή συμπερασμάτων για τα οικονομικά μεγέθη της ελεγχόμενης επιχείρησης/οργανισμού.

Σε επίπεδο επιχείρησης, τα οικονομικά στοιχεία που προκύπτουν μετά τη διενέργεια του ελέγχου δείχνουν τις πραγματικές ευκαιρίες, αλλά και τους κινδύνους της επιχείρησης παρέχοντας χρήσιμη πληροφόρηση σε μετόχους και μελλοντικούς επενδυτές (Νεγκάκης & Ταχυνάκης, 2013).

1.4. Αναγκαιότητα της ελεγκτικής επιστήμης

Η πληροφόρηση που λαμβάνουν οι ενδιαφερόμενοι (μέτοχοι, επενδυτές, εργαζόμενοι κλπ) για την αλήθεια των οικονομικών στοιχείων μιας επιχείρησης ή ενός οργανισμού, για τις ευκαιρίες που έχει, αλλά και τους κινδύνους στους οποίους μπορεί να εκτεθεί (λόγω ηθελημένων και μη λαθών) αποδεικνύουν την αναγκαιότητα της ελεγκτικής επιστήμης (Τσακλάγκανος, 2001).

Έχει αποδειχθεί πως σε αρκετές περιπτώσεις, διάφορες εταιρίες ή οργανισμοί επιχειρούν, μέσω λογιστικών σφαλμάτων, να εμφανίσουν μια ωραιοποιημένη εικόνα που αφήνει υποσχέσεις οικονομικών κερδών, προσελκύοντας με αυτόν τον τρόπο αρκετούς επενδυτές διαταράσσοντας όμως, στη συνέχεια, την εταιρική συνοχή. Η επιστήμη της ελεγκτικής είναι αυτή που μπορεί να αποτρέψει παρόμοια φαινόμενα, αφού μέσα στις αρμοδιότητες της είναι ο εντοπισμός και αποκάλυψη λογιστικών λαθών. Με τον τρόπο αυτό διασφαλίζεται η χρηστή διοίκηση, η λήψη ορθών αποφάσεων, η αποτελεσματικότητα, αλλά και η επίτευξη της στοχοθεσίας της επιχείρησης (Τσακλάγκανος, 2001).

Σημειώνεται πως εκτός από τους επενδυτές, τους μετόχους, τους εργαζόμενους, τη διοίκηση της επιχείρησης και τους ανταγωνιστές της, η αλήθεια των οικονομικών και λογιστικών στοιχείων της ενδιαφέρει, και ως εκ τούτου μελετάται, και διάφορους αναλυτές, και οικονομικούς συμβούλους, καθώς συνεισφέρει στη διαμόρφωση της γενικότερης εικόνας του κλάδου στον οποίο δραστηριοποιείται (η επιχείρηση) (Τσακλάγκανος, 2001).

1.5. Αντικείμενο ελέγχου

Το αντικείμενο με το οποίο ασχολείται η επιστήμη της ελεγκτικής είναι η αξιοπιστία των εταιρικών οικονομικών καταστάσεων οι οποίες, σύμφωνα με το Ελληνικό Γενικό Λογιστικό Σχέδιο περιλαμβάνουν τον ισολογισμό και τα αποτελέσματα χρήσης, τον πίνακα των αποτελεσμάτων, το λογαριασμό γενικής εκμετάλλευσης (ο οποίος δεν κοινοποιείται) και το προσάρτημα ισολογισμού στο οποίο αποτυπώνονται τα αποτελέσματα χρήσης (Πρωτοψάλτης, 2001).

Παρόμοιο είναι και το περιεχόμενο των οικονομικών καταστάσεων όπως αυτές ορίζονται από τις διατάξεις περί Διεθνών Λογιστικών Προτύπων, καθώς περιλαμβάνουν τον ισολογισμό, το λογαριασμό για τα αποτελέσματα χρήσης, τον πίνακα που δείχνει τις μεταβολές που παρατηρούνται στη χρηματοοικονομική θέση της ελεγχόμενης επιχείρησης/οργανισμού και τις επεξηγηματικές σημειώσεις, οι οποίες επί της ουσίας είναι το προσάρτημα του ισολογισμού και τα αποτελέσματα χρήσης (Πρωτοψάλτης, 2001).

1.6. Υποκείμενο ελέγχου

Υποκείμενο του ελέγχου είναι το πρόσωπο (ελεγκτής) που προετοιμάζει, προγραμματίζει και εκτελεί την ελεγκτική διαδικασία. Για να οριστεί ένα πρόσωπο ως ελεγκτής θα πρέπει να πληροί συγκεκριμένες προϋποθέσεις όπως η κτήση πτυχίου που να πιστοποιεί ότι κατέχει γνώσεις λογιστικής αλλά και νομικής καθώς θα πρέπει να γνωρίζει το νομοθετικό πλαίσιο εντός του οποίου θα κινηθεί και το νομικό πλαίσιο που διέπει τους ελέγχους, να έχει λευκό ποινικό μητρώο και την ελληνική ιθαγένεια (Ν. 3693/2008).

Ο ελεγκτής μπορεί να είναι εξωτερικός, εσωτερικός, κυβερνητικός, ή ελεγκτής οικονομικού εγκλήματος (Καζαντζής, 2006).

1.6.1. Εξωτερικοί ελεγκτές

Ως εξωτερικοί ελεγκτές νοούνται αυτοί που δεν υπάγονται στο ανθρώπινο δυναμικό της ελεγχόμενης επιχείρησης/οργανισμού και ως εκ τούτου έχουν τη δυνατότητα να λειτουργήσουν με υψηλό βαθμό ανεξαρτησίας (Καζαντζής, 2006).

Σε αυτή την κατηγορία (εξωτερικοί ελεγκτές) ανήκουν οι ορκωτοί λογιστές οι οποίοι είναι πιστοποιημένοι από τους αρμόδιους κρατικούς φορείς και έχουν εξειδικευμένη επιστημονική κατάρτιση στις επιστήμες της Λογιστικής, της Ελεγκτικής, της Οργανωτικής, της Οικονομίας και του Εμπορικού Δικαίου. Η βαρύτητα των αποτελεσμάτων που προκύπτουν από τους ελέγχους που διενεργούν είναι συνυφασμένη με το κύρος που έχουν αποκτήσει ως επαγγελματίες. Τα δε γνωρίσματα που οφείλουν να έχουν στην επαγγελματική τους ζωή, και τα οποία επαυξάνουν το κύρος τους, είναι η αμεροληψία, η ευθυκρισία, η εχεμύθεια και οι κανόνες ηθικής που υιοθετούν στη συμπεριφορά τους (Π.Δ. 226/92).

Επίσης, ως εξωτερικοί ελεγκτές θεωρούνται και όσοι εμπíπτουν στις διατάξεις του Ν. 2190/1920 που ρυθμίζει το δίκαιο που διέπει τις επιχειρήσεις που λειτουργούν υπό καθεστώς ανώνυμων εταιριών (Ν. 2190/1920).

1.6.2. Εσωτερικοί ελεγκτές

Σε αυτή την κατηγορία υπάγονται οι ελεγκτές που αποτελούν μέρος του ανθρώπινου δυναμικού της επιχείρησης/οργανισμού που ελέγχεται. Αποτελούν ειδικό τμήμα της επιχείρησης/οργανισμού που αναφέρει είτε απευθείας στη διοίκηση, είτε στην αρμόδια επιτροπή ελέγχου. Και σε αυτή την περίπτωση όμως, όπως στους εξωτερικούς ελεγκτές, τα άτομα ή το άτομο που διενεργεί εσωτερικό έλεγχο καλείται να λειτουργεί ανεπηρέαστα (Καζαντζής, 2006).

Αν και σε ορισμένες περιπτώσεις οι εσωτερικοί ελεγκτές έχουν δεχθεί επικρίσεις ως προς το αμερόληπτο των ελέγχων τους, εντούτοις ο ρόλος τους θεωρείται ζωτικής σημασίας για την ίδια την επιχείρηση/οργανισμό (ειδικά όταν λειτουργούν σε καθεστώς πλήρους ανεξαρτησίας), καθώς, μέσα από την αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας της, μπορούν να προκαλέσουν διορθωτικές παρεμβάσεις που θα συμβάλουν στην επίτευξη της στοχοθεσίας της (Τσακλάγκανος, 2001).

1.6.3. Κυβερνητικοί ελεγκτές

Σε αυτή την κατηγορία ανήκουν οι ελεγκτές της εφορίας, του ελεγκτικού συνεδρίου, του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους, ο Γενικός Επιθεωρητής της Δημόσιας Διοίκησης και τα μέλη του Συμβουλίου Επιθεώρησης Ελεγκτών Δημόσιας Διοίκησης (Τσακλάγκανος, 2001).

1.6.4. Ελεγκτές οικονομικού εγκλήματος

Σε αυτή την κατηγορία υπάγονται τα μέλη της υπηρεσίας Ειδικών Ελέγχων κύρια ευθύνη των οποίων είναι ο εντοπισμός και η αντιμετώπιση του οικονομικού εγκλήματος που επιφέρει αρνητικές επιπτώσεις στο ελληνικό και ευρωπαϊκό Δημόσιο (Ν. 4512/2018).

1.7. Είδη ελέγχων

Ανάλογα με την ένταση του ελέγχου, τη συχνότητα, το σκοπό και το είδος του ελεγκτή που τους ασκεί, οι έλεγχοι διακρίνονται σε εσωτερικοί ή εξωτερικοί, γενικοί ή ειδικοί, μόνιμοι, έκτακτοι ή τακτικοί, προληπτικοί ή κατασταλτικοί, υποχρεωτικοί ή προαιρετικοί καθώς και σε διαχειριστικούς, διοικητικούς ή φορολογικούς (Νεγκάκης & Ταχυνάκης, 2013).

1.7.1. Εξωτερικοί ή εσωτερικοί έλεγχοι

Η διάκριση του ελέγχου σε εσωτερικό ή εξωτερικό σχετίζεται με το είδος του ελεγκτή. Αν ο ελεγκτής είναι εξωτερικός τότε ο έλεγχος που διενεργείται λογίζεται ως εξωτερικός έλεγχος. Αν ο ελεγκτής είναι άτομο που εργάζεται στην ελεγχόμενη επιχείρηση/οργανισμό τότε ο έλεγχος λογίζεται ως εσωτερικός (Νεγκάκης & Ταχυνάκης, 2013).

1.7.2. Γενικοί ή ειδικοί έλεγχοι

Σε αυτή την περίπτωση η διάκριση του ελέγχου σχετίζεται με το εύρος του. Όταν ελέγχονται όλες οι επιχειρηματικές δράσεις, κατά τα Διεθνή Πρότυπα Ελέγχου, τότε ο έλεγχος θεωρείται γενικός. Όταν ο έλεγχος επικεντρώνεται σε συγκεκριμένες δράσεις και λογαριασμούς της επιχείρησης/οργανισμού και γίνεται αιφνιδιαστικά προκειμένου να εντοπιστούν λάθη και παραλήψεις, τότε ο χαρακτήρας του ελέγχου είναι ειδικός (Νεγκάκης & Ταχυνάκης, 2013).

1.7.3. Μόνιμοι ή τακτικοί έλεγχοι

Η διάκριση τους σχετίζεται με την περιοδικότητα τους. Όταν οι έλεγχοι εφαρμόζονται σε όλη τη διάρκεια της χρήσης τότε θεωρούνται μόνιμοι. Όταν γίνονται ανά τακτά χρονικά διαστήματα έχουν τακτικό χαρακτήρα, ενώ όταν διενεργούνται σε τυχαίο χρόνο θεωρούνται έκτακτοι (Νεγκάκης & Ταχυνάκης, 2013).

1.7.4. Προληπτικοί ή κατασταλτικοί έλεγχοι

Ο σκοπός για τον οποίον γίνονται καθορίζει και το είδος του ελέγχου. Στις περιπτώσεις που στόχος είναι η πρόληψη τυχών λαθών το είδος του ελέγχου είναι προληπτικό, ενώ στις περιπτώσεις που ο έλεγχος γίνεται προκειμένου να εντοπιστούν, ηθελημένα ή μη, λάθη στη σύνταξη των λογαριασμών και των καταστάσεων τότε οι έλεγχοι έχουν κατασταλτικό χαρακτήρα (Νεγκάκης & Ταχυνάκης, 2013).

1.7.5. Υποχρεωτικοί ή προαιρετικοί έλεγχοι

Η διάκριση τους σχετίζεται με το ισχύον νομοθετικό πλαίσιο. Αν επιβάλλονται από δικαστικές υπηρεσίες, ή άλλες υπηρεσίες του δημοσίου ή από τη σχετική νομοθεσία τότε οι έλεγχοι θεωρούνται υποχρεωτικοί. Αν οι έλεγχοι επιβάλλονται από τη διοίκηση ή από τους μετόχους της επιχείρησης/οργανισμού τότε θεωρούνται προαιρετικοί (Νεγκάκης & Ταχυνάκης, 2013).

1.7.6. Διαχειριστικοί, διοικητικοί ή φορολογικοί έλεγχοι

Αυτό το είδος των ελέγχων σχετίζεται με τον τομέα που ελέγχουν. Οι έλεγχοι που επικεντρώνονται στον τρόπο με τον οποίον γίνεται η οικονομική διαχείριση της επιχείρησης/οργανισμού θεωρούνται διαχειριστικοί. Αυτοί που ελέγχουν αν και κατά πόσο η διοίκηση της επιχείρησης/οργανισμού εφαρμόζει τις απαιτούμενες διαδικασίες, θεωρούνται διοικητικοί. Τέλος, αυτοί που εστιάζουν στην ορθότητα της εφαρμογής της φορολογικής νομοθεσίας και στην τήρηση των σχετικών υποχρεώσεων της επιχείρησης/οργανισμού απέναντι στις φορολογικές αρχές, θεωρούνται φορολογικοί (Νεγκάκης & Ταχυνάκης, 2013).

1.8. Διαδικασία ελεγκτικής

Προκειμένου να διασφαλιστεί η εγκυρότητα των αποτελεσμάτων, ο ελεγκτής οφείλει να προγραμματίσει τις ενέργειες του, διαμορφώνοντας ένα αξιόπιστο πρόγραμμα δράσης (Πρωτοψάλτης, 2001).

Σε πρώτη φάση οφείλει να ενημερώσει την ελεγχόμενη επιχείρηση/οργανισμό και να ζητήσει τα στοιχεία που σχετίζονται με την παραγωγική και συναλλακτική δραστηριότητα της, αλλά και τον τρόπο τήρησης και ενημέρωσης των λογιστικών βιβλίων της. Ακολούθως οφείλει να μελετήσει τα στοιχεία του φακέλου που περιέχει τις εκτιμήσεις και τις εκθέσεις ελέγχων παρελθόντων ετών (Γρηγοράκος, 2003β).

Σημειώνεται πως όλες οι διαδικασίες θα πρέπει να είναι σύμφωνες τόσο με τη νομοθεσία που ισχύει τη δεδομένη χρονική στιγμή του ελέγχου, όσο και με τα πρότυπα ελέγχου (Νεγκάκης & Ταχυνάκης, 2013).

Τα είδη των ελέγχων που θεωρούνται πως μπορούν να αποδώσουν σωστά την πραγματική οικονομική κατάσταση της ελεγχόμενης επιχείρησης/οργανισμού είναι ο έλεγχος τεκμηρίωσης των συναλλαγών που πραγματοποιήθηκαν και η τεκμηρίωση όλων των στοιχείων που θεωρούνται σχετικά με τις ελεγκτικές διαδικασίες και μπορούν να επαληθεύσουν τα υπόλοιπα που υπάρχουν στους λογαριασμούς (Αληφαντής, 2018).

Τον έλεγχο τεκμηρίωσης, ακολουθεί ο έλεγχος των καταστάσεων λογιστικής της επιχείρησης/οργανισμού ο οποίος μαζί με τα παραπάνω στοιχεία που προκύπτουν από τη διαδικασία του ελέγχου παρέχουν χρήσιμα στοιχεία στον ελεγκτή για να διαμορφώσει άποψη και να αποτυπώσει τα συμπεράσματα του (Αληφαντής, 2018).

1.9. Η ελεγκτική στην καταπολέμηση του οικονομικού εγκλήματος

Ως οικονομικό έγκλημα νοείται κάθε ενέργεια που επιδρά αρνητικά στην οικονομική ζωή και στο σύνολο της οικονομίας γενικότερα. Ως εγκληματικές δράσεις θεωρούνται οι φορολογικές απάτες, η διαφθορά, η παθητική και η ενεργητική δωροδοκία, το λαθρεμπόριο, το ξέπλυμα μαύρου χρήματος, η χειραγώγηση χρηματιστηριακών συναλλαγών, τα χρέη προς τα δημόσια ταμεία, η κατάχρηση δημόσιου ή ιδιωτικού χρήματος, ο αθέμιτος ανταγωνισμός και η καταστρατήγηση του απορρήτου (Ριζόβα, 2012).

Σε ότι αφορά τα οικονομικά εγκλήματα που μπορούν να διερευνηθούν μέσω της ελεγκτικής αυτά, σύμφωνα με τον κοινωνιολόγο E. Sutherland (1940) ανήκουν στην κατηγορία του αποκαλούμενου «λευκού κολάρου». Πρόκειται για ένα προσωνύμιο που απέδωσε ο αμερικανός κοινωνιολόγος στους εκπροσώπους του επιχειρηματικού κόσμου, οι οποίοι είθισται να είναι κουστουμαρισμένοι φορώντας πουκάμισα με λευκό κολάρο. Σύμφωνα με τον Sutherland (1940), οι άνθρωποι αυτοί, εκμεταλλεύονται την κοινωνική τους θέση για να δημιουργήσουν σχέσεις διαπλοκής παραβιάζοντας σειρά επιχειρηματικών και επαγγελματικών κανόνων και αρχών ζημιώνοντας και την οικονομική και την κοινωνική ζωή της περιοχής δράσης τους.

Με την πάροδο του χρόνου το οικονομικό έγκλημα επεκτάθηκε εκτός από τον ιδιωτικό επιχειρηματικό τομέα και στο Δημόσιο και στον κυβερνητικό τομέα (McFayden, 2010).

Η ελεγκτική θεωρείται ως το καταλληλότερο μέσο για την καταπολέμηση της οικονομικής εγκληματικότητας υπό την προϋπόθεση ότι ο ελεγκτής διαθέτει τα χαρακτηριστικά της πείρας, της ευθυκρισίας, της αμεροληψίας και της ανεξαρτησίας (Αληφαντής, 2018).

Η αντιμετώπιση του οικονομικού εγκλήματος μέσω της επιστήμης της ελεγκτικής γίνεται τόσο από ιδιώτες ελεγκτές (εσωτερικούς και εξωτερικούς) αλλά κυρίως από τους φορείς του κράτους (Οικονομικές υπηρεσίες και Οικονομικό Εισαγγελέα). Στο πλαίσιο αυτό, τα τελευταία χρόνια δημιουργήθηκε η Διεύθυνση Ερευνών Οικονομικού Εγκλήματος που λειτουργεί υπό την εποπτεία ειδικού εισαγγελέα και επικεντρώνεται σε έρευνες και ελέγχους για τη διακρίβωση οικονομικών εγκλημάτων που σχετίζονται κατά βάση με τη φοροδιαφυγή και τις φορολογικές απάτες (Ν. 4512/2018).

Κεφάλαιο 2: Φοροαπάτη

2.1. Βασικές έννοιες

Ως απάτη θεωρείται κάθε παραπλανητική ενέργεια που γίνεται από μεμονωμένα άτομα ή από ομάδες ατόμων προς ίδιον όφελος και διώκεται ποινικά με την επιβολή οικονομικών προστίμων και φυλάκιση (Ν. 4619/2019).

Πιο συγκεκριμένα, σύμφωνα με το άρθρο 386 του Ποινικού Κώδικα (Ν. 4619/2019) η απάτη σχετίζεται με την ηθελημένη παρουσίαση ψευδών στοιχείων, την παρασιώπηση πραγματικών γεγονότων και την παραπλάνηση τρίτων προκειμένου να συνεργαστούν στην τέλεση απάτης. Απώτερος στόχος της (απάτης) είναι η απόκτηση παράνομων περιουσιακών στοιχείων, είτε σε βάρος άλλων ατόμων, είτε σε βάρος του δημοσίου.

Οι Petrascu & Ticianu (2014) συνδέουν την απάτη με την άνηση των οικονομικών συναλλαγών και την οικονομική ευμάρεια σημειώνοντας πως τους τελευταίους δύο (2) αιώνες αυξήθηκαν σημαντικά οι περιπτώσεις οικονομικής απάτης, ενώ εντάθηκαν ακόμη περισσότερο με την εξάπλωση της τεχνολογίας.

2.2. Είδη οικονομικής επιχειρηματικής απάτης

Σε ότι αφορά το επιχειρηματικό επίπεδο οι Ozkul & Pamukcu (2012), διακρίνουν τις πλέον συνηθισμένες οικονομικές απάτες σε δύο βασικά είδη. Στη χρήση επιχειρηματικών πόρων σε προσωπικό επίπεδο και στη σύνταξη οικονομικών καταστάσεων των επιχειρήσεων στις οποίες παραποιούνται τα αληθινά στοιχεία.

Από την πλευρά του ο Rezaee (2005), επίσης διακρίνει τις οικονομικές απάτες σε δύο βασικά είδη, σε αυτές που είναι κατά της επιχείρησης και σε αυτές που είναι υπέρ της επιχείρησης τονίζοντας πως και στις δύο (2) περιπτώσεις τα βασικά χαρακτηριστικά είναι κοινά. Δηλαδή, νοθεύονται τα οικονομικά μεγέθη, παραποιούνται συναλλακτικά και οικονομικά στοιχεία, παρακάμπτονται ηθελημένα

λογιστικά πρότυπα και αρχές και επινοούνται διάφορα τεχνάσματα που στοχεύουν στην αύξηση του κέρδους των εμπλεκομένων.

Σημειώνεται πως υπάρχουν και άλλα είδη απάτης, που μπορεί να γίνουν από ανθρώπους που δρουν στο εσωτερικό μιας επιχείρησης. Οι πιο συνηθισμένες, είναι η κατάσχεση οικονομικών ποσών πριν την εγγραφή τους στους καταλόγους των λογαριασμών, η υπεξαίρεση μετρητών, η διπλοπληρωμή οικονομικών εταιρικών υποχρεώσεων, η παραβίαση των τραπεζικών αρχείων της επιχείρησης, η δημιουργία πλασματικού εταιρικού χρέους, η δημιουργία πλασματικών εξόδων, η εικονική πρόσληψη πλασματικών εργαζομένων (με στόχο την παρακράτηση του μισθού), η πώληση εταιρικής περιουσίας κάτω του κόστους ή η πλασματική αύξηση της και η εναρμόνιση του ισολογισμού χρήσης με τις οικονομικές καταστάσεις (Ozkul & Pamukcu, 2012).

2.3. Χαρακτηριστικά προδιάθεσης οικονομικών εγκληματιών

Σύμφωνα με τους Ozkul & Pamukcu (2012), οι οικονομικοί εγκληματίες μοιράζονται κάποια κοινά χαρακτηριστικά, όπως το φύλλο (υπερέχουν οι άνδρες), οικογενειακή κατάσταση (υπερέχουν οι έγγαμοι), το μορφωτικό επίπεδο (υπερέχουν οι πιο μορφωμένοι), το επίπεδο εξυπνάδας (υπερέχουν αυτοί που έχουν υψηλό IQ), η ηλικία (υπερέχουν οι ηλικιωμένοι), οι συνθήκες εργασίας (υπερέχουν αυτοί που εργάζονται πέραν του ωραίου τους), η θέση που κατέχουν στο εσωτερικό της επιχείρησης (υπερέχουν οι κάτοικοι υψηλών θέσεων εργασίας) και οι διαπροσωπικές σχέσεις με τους πελάτες (όσο πιο οικείες οι σχέσεις τόσο πιο πιθανή η διάπραξη του οικονομικού εγκλήματος).

2.4. Εταιρικά χαρακτηριστικά που ευνοούν τη διάπραξη οικονομικών εγκλημάτων

Σύμφωνα με τον Ζησιάδη (2002), η τέλεση οικονομικών εγκλημάτων προϋποθέτει την ύπαρξη συγκεκριμένων συνθηκών, ειδικά στις περιπτώσεις που η

φοροαπάτη ενορχηστρώνεται από τα υψηλότερα κλιμάκια της επιχείρησης/οργανισμού.

Ευνοϊκές, για την τέλεση απάτης, συνθήκες θεωρούνται οι περιπτώσεις απουσίας εταιρικής διακυβέρνησης και ανυπαρξίας μορφών εσωτερικού ελέγχου ή αρμόδιας επιτροπής ελέγχου, η αδυναμία ή η απειρία (λόγω ελλιπούς κατάρτισης) των ελεγκτών να εντοπίσουν προβληματικές καταστάσεις που οδηγούν στο οικονομικό έγκλημα ή ακόμη και η έπαρση για τις ικανότητες τους, η εναλλαγή διοικητικού προσωπικού, η αδυναμία της διοίκησης να διαχειριστεί αποτελεσματικά περιπτώσεις κακοδιαχείρισης (όταν αυτές εντοπίζονται), η υπερβολική πίεση στο ανθρώπινο δυναμικό της επιχείρησης με την παράλληλη καλλιέργεια ανταγωνιστικού κλίματος, η ακαταλληλότητα του στελεχιακού δυναμικού και η αδυναμία κατάρτισης ορθών κριτηρίων για την επιλογή του ανθρώπινου δυναμικού, η οικονομική αδυναμία της ίδιας της επιχείρησης να ανταποκριθεί στις υποχρεώσεις της, οι υπερεξουσίες των διοικητικών ή διευθυντικών στελεχών και το προσωπικό προφίλ (εθισμοί, ελαστική ηθική, προσωπικές οικονομικές υποχρεώσεις) των εργαζομένων που κατέχουν εμπιστευτικές θέσεις (Ζησιάδης, 2002).

2.5. Πρακτικές εντοπισμού φοροαπάτης

Όπως προαναφέρθηκε η επιστήμη της ελεγκτικής είναι αυτή που δύναται να εντοπίσει και μάλιστα έγκαιρα τα οικονομικά εγκλήματα, αρκεί να υπάρχει καλή προετοιμασία και εκτέλεση του σχεδίου που θα εφαρμόσει ο ελεγκτής. Για το λόγο αυτό συνιστάται δοκιμή δειγματοληψίας στοιχείων, ώστε να κριθεί ποια από αυτά θα συλλεχθούν και θα αξιολογηθούν (Mawutor, 2014).

Σύμφωνα με τον Agung, (2015), η αποτελεσματικότητα της ελεγκτικής είναι δεδομένη είτε οι ελεγκτικοί μηχανισμοί είναι εξωτερικοί είτε υπάρχουν στο εσωτερικό μιας επιχείρησης με τους τελευταίους, εφόσον λειτουργούν ορθά να είναι αυτοί που πιο εύκολα μπορούν να εντοπίσουν οικονομικές ατασθαλίες.

Ωστόσο, η αποτελεσματικότητα των εσωτερικών ελεγκτικών μηχανισμών είναι συνυφασμένη με την οργανωσιακή κουλτούρα που επικρατεί στον οργανισμό/επιχείρηση. Όσο οι αρχές που διέπουν τη λειτουργία της

επιχείρησης/οργανισμού βασίζονται στην ειλικρίνεια και την εντιμότητα τόσο ευκολότερος είναι ο εντοπισμός και η αντιμετώπιση οικονομικών εγκλημάτων (Saxunova, 2012).

Από την πλευρά τους οι Kassem & Higson, (2012), εκτιμούν πως οι εξωτερικοί ελεγκτές είναι αυτοί που μπορεί να έχουν καλύτερες αποδόσεις, καθώς έχουν διαρκή επιμόρφωση και μεγαλύτερη εμπειρία.

2.6. Θεωρίες που ενισχύουν τον εντοπισμό φοροαπάτης

Οι Abdullahi & Mansor (2015), πιστεύουν πως η αποτελεσματικότητα των ελεγκτών είναι συνδεδεμένη με τη θεωρία ή τις θεωρίες που υπάρχουν για να εξηγήσουν γιατί μπορεί να τελεστούν οικονομικά εγκλήματα και οι οποίες λαμβάνονται υπόψη κατά τη διάρκεια του ελέγχου. Για παράδειγμα η θεωρία του Cressey, γνωστή και ως «το τρίγωνο της απάτης» και η θεωρία «το διαμάντι της απάτης» θα μπορούσαν να βοηθήσουν τους ελεγκτές να εντοπίσουν έγκαιρα τυχόν φοροαπάτες.

Η θεωρία «το τρίγωνο της απάτης» στηρίζεται στο τρίπτυχο ευκαιρία – πίεση – εξορθολογισμός με την πίεση να αντιστοιχεί στους παράγοντες που συντελούν στην υιοθέτηση ανήθικων συμπεριφορών, την ευκαιρία να αντιστοιχεί στην ύπαρξη ενός ελεγκτικού μηχανισμού που χαρακτηρίζεται από αναποτελεσματικότητα και τον εξορθολογισμό να αντιστοιχεί στην υιοθέτηση ανήθικης συμπεριφοράς υπό το πρόσχημα μιας ηθικά αποδεκτής ιδέας (Abdullahi & Mansor, 2015).

Η θεωρία «το διαμάντι της απάτης» περιλαμβάνει και τα τρία προαναφερόμενα στοιχεία (ευκαιρία, πίεση, εξορθολογισμός) και συμπληρώνει ένα ακόμη, τη δυνατότητα που αντιστοιχεί στην αντίληψη της ευκαιρίας (για τέλεση απάτης) και στη μετατροπή της σε πράξη (Abdullahi & Mansor, 2015).

2.7. Στρατηγικές πρόληψης της φοροαπάτης

Σύμφωνα με τον Rezaee (2005), οι φορολογικές απάτες μπορούν να εντοπιστούν και να αντιμετωπιστούν επιτυχώς από τις διοικήσεις των επιχειρήσεων/οργανισμών εφόσον υιοθετηθούν στρατηγικές πρόληψης.

Ως τέτοιες στρατηγικές θεωρούνται:

Η αξιολόγηση της επιχειρηματικής ευπάθειας απέναντι σε οικονομικά εγκλήματα. Η συγκεκριμένη αξιολόγηση θα πρέπει να είναι σε τακτική βάση. Προϋποθέτει καλή και πολυεπίπεδη επικοινωνία του ανθρώπινου δυναμικού της επιχείρησης/οργανισμού και τη δημιουργία ειδικής υπηρεσίας στην οποία μπορούν να κατατίθενται παράπονα και καταγγελίες (Rezaee, 2005).

Η αξιολόγηση της ικανότητας της επιχείρησης/οργανισμού να λειτουργεί με ηθικούς κανόνες και αξίες σε περίοδο έντονου ανταγωνισμού τόσο στο εσωτερικό όσο και στο εξωτερικό της περιβάλλον (Rezaee, 2005).

Η υιοθέτηση αποτελεσματικού συστήματος εταιρικής διακυβέρνησης στο οποίο συμμετέχουν εκτός από τη διοίκηση και τα στελέχη της, ελεγκτές (εσωτερικοί και εξωτερικοί), αλλά και κρατικοί φορείς. Εκτιμάται ότι ένα αποτελεσματικό σύστημα εταιρικής διακυβέρνησης μπορεί να προφυλάξει τα συμφέροντα όλων των εμπλεκόμενων και να διασφαλίζει την αξιοπιστία των οικονομικών στοιχείων που παρουσιάζει η επιχείρηση/οργανισμός (Rezaee, 2005).

Η δημιουργία επιτροπών ελέγχων που θα συμμετέχουν στην εταιρική διακυβέρνηση, στη σύνταξη των οικονομικών καταστάσεων και στις διαδικασίες διενέργειας ελέγχου (Rezaee, 2005).

Η υιοθέτηση και εφαρμογή προληπτικών προγραμμάτων λογιστικής απάτης, με τη συμμετοχή ελεγκτών, νομικών και στελεχών της επιχείρησης/οργανισμού. Η εφαρμογή των προγραμμάτων πρέπει να είναι σε τακτική βάση και να έχει καταστεί σαφές, από την πλευρά της διοίκησης προς τους εμπλεκόμενους, η πολιτική μη ανοχής περιπτώσεων οικονομικού εγκλήματος (Rezaee, 2005).

Η ανάθεση διενέργειας ελέγχων και σε εξωτερικό ελεγκτή εγνωσμένου κύρους και η διασφάλιση της ανεξαρτησίας και της αμεροληψίας του ελεγκτή (Rezaee, 2005).

Κεφάλαιο 3: Φοροδιαφυγή

3.1. Βασικές έννοιες

Όπως προαναφέρθηκε, η φοροδιαφυγή συγκαταλέγεται στα οικονομικά εγκλήματα που εντοπίζονται και αντιμετωπίζονται μέσω της ελεγκτικής επιστήμης.

Αν και ορισμένοι συγγέουν την φοροαποφυγή με την φοροδιαφυγή εντούτοις πρόκειται για δύο διαφορετικές έννοιες με την πρώτη να υποδηλώνει ενέργειες που γίνονται στο πλαίσιο του νόμου για μειωμένη φορολογική απόδοση (Δημήτραινας, 2011), και τη δεύτερη να υποδηλώνει ενέργειες που γίνονται εκτός του νομικού πλαισίου (παράνομες) με την απόκρυψη εισοδημάτων και την παραποίηση στοιχείων, ώστε η καταβολή του φόρου που αντιστοιχεί στον εμπλεκόμενο να είναι η μικρότερη δυνατή ή ακόμη και μηδενική (Σκόρδος, 1992).

Σύμφωνα με τον Τάτσο (2001), η φοροδιαφυγή εκδηλώνεται με δύο (2) τρόπους είτε με την απόκρυψη εισοδημάτων, είτε με πλασματικές δαπάνες που οδηγούν σε φορολογικές εκπτώσεις και απώτερος στόχος είναι οι μειωμένες φορολογικές αποδόσεις.

Η Βασαρδάνη (2011), θεωρεί πως το φαινόμενο της φοροδιαφυγής είναι διαρθρωτικό και πολυσύνθετο και ένα από τα πλέον σημαντικά προβλήματα που καλείται να αντιμετωπίσει η Ελλάδα, προκειμένου να πετύχει δημοσιονομική εξυγίανση, ενώ έχει επιπτώσεις στην αποτελεσματικότητα της οικονομίας και στην ενίσχυση των κοινωνικών ανισοτήτων, καθώς αποστερεί από το κράτος τη δυνατότητα να υιοθετήσει ισχυρή κοινωνική πολιτική.

Σε νομοθετικό επίπεδο, στο άρθρο 55 του Ν. 4174/2013, η φοροδιαφυγή αναφέρεται ως έγκλημα που διαπράττεται με απόκρυψη ή παραποίηση οικονομικών στοιχείων που στόχο έχουν την αποφυγή καταβολής φόρων και διώκεται ποινικά.

3.2. Αιτίες της φοροδιαφυγής

Σύμφωνα με τους θεωρητικούς μελετητές, η φοροδιαφυγή ευνοείται από πολλούς παράγοντες, όπως το νομοθετικό πλαίσιο και τις πολιτικές τακτικές, τον πολύπλοκο χαρακτήρα του φορολογικού συστήματος, την πολυνομία, τη γραφειοκρατία, τα αυξημένα φορολογικά βάρη, την πολιτιστική κουλτούρα που επηρεάζει και τη φορολογική κουλτούρα, καθώς και τις διαρθρωτικές και τεχνολογικές αδυναμίες (Κανελλόπουλος, 2002; Schneider, 2015; Σωτηρόπουλος, & Χριστόπουλος, 2016).

3.2.1. Νομοθετικό και πολιτικό πλαίσιο

Οι πολιτικές πρακτικές και οι νόμοι είναι αυτοί που μπορούν να ευνοήσουν ή να περιορίσουν και να πατάξουν το φαινόμενο της φοροδιαφυγής. Όσο υπάρχει έλλειψη πολιτικής βούλησης για τη δημιουργία σταθερού και αυστηρού νομικού πλαισίου, όπως και η διενέργεια τακτικών και ενδεδειγμένων ελέγχων τόσο θα ανθίζει η παραοικονομία και η φοροδιαφυγή (Φινοκαλιώτης, 2014).

Για παράδειγμα, το γεγονός ότι στην Ελλάδα το φορολογικό σύστημα διακρίνεται από πολυπλοκότητα είναι ένα στοιχείο που, σύμφωνα με τον ΟΟΣΑ, ενισχύει τη φοροδιαφυγή (OECD, 2018).

Το ίδιο ισχύει και για την πολυνομία, καθώς η ύπαρξη πολλών φορολογικών νομοθετημάτων δίδει ευκαιρίες για δημιουργία πελατειακών σχέσεων αλλά και για παρερμηνείες του νόμου κατά το δοκούν, ενώ αρνητικά, στην πάταξη του φαινομένου λειτουργεί και η γραφειοκρατία καθώς περιορίζει τις επενδύσεις και την ανταγωνιστικότητα (Σωτηρόπουλος, & Χριστόπουλος, 2016).

Επιπλέον, ισχυρό κίνητρο φοροδιαφυγής αποτελεί και η αλλαγή των συντελεστών και η αύξηση των φορολογικών βαρών. Μάλιστα, έρευνα έχει δείξει πως όσο μεγαλύτερα είναι τα φορολογικά βάρη τόσο μεγαλύτερη είναι και η φοροδιαφυγή (Schneider, 2015).

3.2.2. Τεχνολογικοί και γραφειοκρατικοί παράγοντες

Το γεγονός ότι οι οικονομικές υπηρεσίες της Ελλάδας δεν χρησιμοποιούν τα εργαλεία της τεχνολογίας σε όλο το εύρος των δυνατοτήτων τους είναι ένας σημαντικός παράγοντας ενίσχυσης της φοροδιαφυγής. Η προβληματική διάχυση της πληροφόρησης, στο ανθρώπινο δυναμικό των οικονομικών αρχών, σχετικά με εγκυκλίους και αποφάσεις που λαμβάνονται, η μη πρόσβαση στο σύνολο της καρτέλας των φορολογικών υποχρεώσεων του παρελθόντος (από την πλευρά των οικονομικών αρχών) επιδρούν αρνητικά στη διαδικασία διασταύρωσης στοιχείων και ελέγχων αφήνοντας έτσι ανοιχτή πρόσβαση σε επίδοξους φοροφυγάδες. Η κατάσταση επιδεινώνεται επιπλέον από την υποστελέχωση των οικονομικών υπηρεσιών και τη γραφειοκρατική διάρθρωση των υπηρεσιών (Ernst & Young, 2016).

3.2.3. Πολιτισμικοί παράγοντες

Η πολιτισμική κουλτούρα μιας χώρας φαίνεται πως αποτελεί έναν από τους σημαντικούς παράγοντες για τη φοροδιαφυγή. Ωστόσο, είναι συνυφασμένη με τις πολιτικές που αναπτύσσονται από την πλευρά του κράτους, καθώς έχει παρατηρηθεί πως όταν οι πολίτες θεωρούν δίκαιο και αποτελεσματικό ένα φορολογικό σύστημα έχουν υψηλού επιπέδου φορολογική συμμόρφωση η οποία ενισχύεται ακόμη περισσότερο όταν το φορολογικό σύστημα είναι ανταποδοτικό και ενισχύει οικονομικά το κράτος πρόνοιας (DeBacker et. al., 2012).

3.3. Είδη της φοροδιαφυγής

Η φοροδιαφυγή εκδηλώνεται με πολλά πρόσωπα και αφορά τόσο στην άμεση όσο και στην έμμεση φορολογία. Τα πιο συνηθισμένα είναι η αποσιώπηση συναλλαγών, η παραποίηση φορολογικών στοιχείων, η τροποποίηση των ταμειακών μηχανών και των τερματικών πληρωμής (POS) και η παρουσίαση εικονικών τιμολογίων και πλασματικών εμπορευμάτων (Τάτσος, 2001).

3.3.1. Αποσιώπηση συναλλαγών

Πρόκειται για την πιο διαδεδομένη μορφή φοροδιαφυγής στην Ελλάδα. Σχετίζεται με την αδήλωτη εργασία και την απόκρυψη εισοδημάτων από ενοίκια (σπιτιών, οχημάτων) ή τη δήλωση χρήσης δεύτερη κατοικίας (δηλώνεται ως κενή προς αποφυγή τεκμαρτής φορολογίας) (Τάτσος, 2001).

3.3.2. Παραποίηση φορολογικών στοιχείων

Οι πλέον συνηθισμένοι ύποπτοι αυτής της κατηγορίας είναι οι ελεύθεροι επαγγελματίες οι οποίοι αποφεύγουν την έκδοση νόμιμων παραστατικών (αποδείξεις, τιμολόγια) με τη σύμφωνη γνώμη του πελάτη ειδικά στις περιπτώσεις που δεν υπάρχει κανένα όφελος για αυτόν (π.χ. έκπτωση φόρου) (Τάτσος, 2001).

3.3.3. Αδήλωτες ή τροποποιημένες ταμειακές μηχανές και τερματικά

Σε αρκετές περιπτώσεις έχει διαπιστωθεί πως ταμειακές μηχανές που λειτουργούν σε εμπορικά καταστήματα είτε δεν έχουν δηλωθεί στις αρμόδιες φορολογικές αρχές, είτε έχουν παυτεί (αλλά εξακολουθούν να λειτουργούν) με αποτέλεσμα να μην εμφανίζονται όλες οι συναλλαγές της ημέρας και άρα πραγματική εισροή των εσόδων της επιχείρησης, ενώ οι πελάτες θεωρούν πως κατέχουν νόμιμη απόδειξη της πληρωμής που έκαναν (Τάτσος, 2001).

3.3.4. Εικονικά οικονομικά στοιχεία συναλλαγών με κοινοτικές και τρίτες χώρες

Η κατάργηση των συνόρων και η δημιουργία ενιαίας αγοράς στον ευρωπαϊκό οικονομικό χώρο και τα προβλήματα που υπήρξαν στη διάχυση της πληροφόρησης μεταξύ των χωρών-μελών της ΕΕ δημιούργησαν αρκετές ευκαιρίες φοροδιαφυγής. Έτσι πολλοί έσπευσαν να παρουσιάσουν εικονικά στοιχεία συναλλαγών. Πρόκειται για μια τακτική που εξακολουθεί να υφίσταται παρά τις συντονισμένες προσπάθειες καταπολέμησης της από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, 2019).

3.4. Επιπτώσεις της φοροδιαφυγής

Μια από τις βασικές επιπτώσεις που επιφέρει η φοροδιαφυγή σε μια χώρα είναι η ανισοκατανομή των φορολογικών βαρών στους φορολογούμενους πολίτες της χώρας γεγονός που οδηγεί σε αδικίες και εντάσεις (Εκθέσεις 15, 1995).

Η ανισοκατανομή είναι το αποτέλεσμα της προσπάθειας που κάνουν οι κρατικοί μηχανισμοί να αντλήσουν τα έσοδα που χάνονται από τα δημόσια ταμεία (λόγω της φοροδιαφυγής) επιβαρύνοντας επιπλέον (μέσω της αύξησης των φορολογικών συντελεστών) τους συνεπείς φορολογούμενους πολίτες, χωρίς όμως πάντα το εγχείρημα να στέφεται από την αναμενόμενη επιτυχία (Εκθέσεις 15, 1995).

Άλλες επιπτώσεις της φοροδιαφυγής είναι η μείωση των κυβερνητικών δαπανών στις δημόσιες επενδύσεις και στο κράτος πρόνοιας, αλλά και η αύξηση των δανειακών αναγκών της χώρας η οποία προκειμένου να καλύψει τις ανάγκες της καταφεύγει σε μεγαλύτερους δανεισμούς αυξάνοντας έτσι το δημόσιο χρέος της (Εκθέσεις 15, 1995).

Σε επιχειρηματικό επίπεδο, η φοροδιαφυγή πλήττει τον υγιή ανταγωνισμό αλλά και γενικά την ανταγωνιστικότητα της χώρας, ενώ συμβάλλει στην καλλιέργεια μειωμένης φορολογικής κουλτούρας και συμμόρφωσης (Εκθέσεις 15, 1995).

3.5. Στρατηγικές αντιμετώπισης της φοροδιαφυγής

Η φοροδιαφυγή δεν αποτελεί ελληνικό φαινόμενο καθώς όλες οι χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης αντιμετωπίζουν τέτοιες περιπτώσεις σε διαφορετικό βαθμό η κάθε μια. Για το λόγο αυτό η Ευρωπαϊκή Ένωση αποφάσισε τη δημιουργία ενιαίων κανόνων (η επεξεργασία και η ένταξη στις εθνικές νομοθεσίες αποτελεί υποχρέωση έκαστου κράτους-μέλους), προκειμένου να υπάρξει κοινό μέτωπο αντιμετώπισης (Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, 2019).

Στο πλαίσιο αυτό η ΕΕ, σχεδίασε δράσεις καταπολέμησης της φοροδιαφυγής (European Commission 2012; 2015) και ενίσχυσης της φορολογικής διαφάνειας (European Commission 2015β) που προβλέπουν:

- τη βελτίωση της ενδοκοινοτικής επικοινωνίας (με την ανταλλαγή οικονομικών και φορολογικών στοιχείων),
- τη βελτίωση των φορολογικών νόμων ώστε να αποφεύγεται η διπλή φορολόγηση (σε επιχειρήσεις που έχουν τη φορολογική έδρα τους αλλού και ασκούν επιχειρηματική δραστηριότητα και σε χώρα εκτός της φορολογικής έδρας),
- τη βελτίωση των ελέγχων στις προαναφερόμενες επιχειρήσεις (καθώς παρατηρήθηκαν φαινόμενα ολικής αποφυγής καταβολής φόρων),
- τη σύναψη συμβάσεων με χώρες που θεωρούνται φορολογικοί παράδεισοι και προσελκύουν επιχειρήσεις προκειμένου να δηλώσουν εκεί τη φορολογική τους κατοικία, και
- την άσκηση κοινού ευρωπαϊκού ελέγχου στις φορολογικές ελαφρύνσεις που παρέχουν τα κράτη μέλη σε εταιρικά σχήματα.

Σε εθνικό επίπεδο, το στρατηγικό σχέδιο της ΑΑΔΕ (2017β), σε ότι αφορά την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής για την τριετία 2017-2020, προβλέπει:

- εντατικοποίηση των προληπτικών και κατασταλτικών ελέγχων,
- βελτίωση της δια-υπηρεσιακής συνεργασίας προκειμένου να βελτιωθεί η αποτελεσματικότητα των ελεγκτικών μηχανισμών,
- διαρκή αξιολόγηση αποτελεσμάτων των δράσεων των ελεγκτικών μηχανισμών,
- βελτίωση της τεχνολογικής υποδομής των ελεγκτικών μηχανισμών,
- κοινές υπηρεσιακές δράσης αλλά και συνεργασία με εξωτερικούς φορείς,
- δημιουργία ηλεκτρονικού περιουσιολογίου και
- εκσυγχρονισμός των υπηρεσιών που παρέχουν τα τελωνεία της χώρας προκειμένου να είναι ευκολότερος ο εντοπισμός του λαθρεμπορίου.

Κεφάλαιο 4: Βιβλιογραφική ανασκόπηση

Το οικονομικό έγκλημα και οι τρόποι αντιμετώπισης του διερευνήθηκε από αρκετούς μελετητές οι οποίοι διαπίστωσαν πως η επιστήμη της ελεγκτικής μπορεί να είναι πολύ αποτελεσματική, όχι μόνο σε ότι αφορά τον εντοπισμό της φοροαπάτης και της φοροδιαφυγής, αλλά και σε ότι αφορά την αντιμετώπιση τους.

Πέραν της αποτελεσματικότητας της ελεγκτικής, ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζουν και οι μελέτες που εντοπίζονται στη βιβλιογραφία σχετικά με το φαινόμενο της φορολογικής απάτης γενικά και της φοροδιαφυγής ειδικά.

4.1. Έρευνες για τη φοροαπάτη

Σύμφωνα με τους Wolfe & Hermanson (2004), αν και το φαινόμενο της φορολογικής, και γενικά της οικονομικής, απάτης απασχολεί έντονα το σύνολο σχεδόν των ανεπτυγμένων οικονομιών τα οποία θεσπίζουν μέτρα αποτροπής και καταπολέμησης, εντούτοις αυτό αντί να μειωθεί γιγαντώνεται.

Στην Ελλάδα, η Ανεξάρτητη Αρχή Δημοσίων Εσόδων (ΑΑΔΕ) διενεργεί σωρεία ερευνών για φοροαπάτες εστιάζοντας κυρίως στον τομέα του Φόρου Προστιθέμενης Αξίας (ΦΠΑ). Τόσο τα στοιχεία που περιλαμβάνονται στην ετήσια έκθεση της για το 2017, όσο και τα στοιχεία του 2018, δείχνουν πως υπάρχει ταχύτατη εξάπλωση των κυκλωμάτων φοροαπάτης που ζημιώνουν πολλά εκατομμύρια ευρώ το ελληνικό δημόσιο (ΑΑΔΕ, 2017; ΑΑΔΕ, 2018).

Ορισμένοι από τους μελετητές αποδίδουν την αύξηση του φαινομένου της φοροαπάτης στο γεγονός ότι στα κυκλώματα συμμετέχουν και ελεγκτές που υπηρετούν εντός του οργανισμού/επιχείρησης. Ενδεικτική είναι η έρευνα του Mawutor (2014) στην οποία καταγράφηκε ποσοστό 23% των ελεγκτών με συμμετοχή σε υποθέσεις οικονομικής απάτης.

Αξίζει να σημειωθεί πως, σε άλλη, παλαιότερη έρευνα, που διενήργησαν οι Norman et al. (2010) είχε διαπιστωθεί πως αρκετοί από τους εσωτερικούς ελεγκτές

δεχόταν πιέσεις και απειλές, στις περιπτώσεις που έκρουαν τον κώδωνα του κινδύνου, στην επιτροπή ελέγχου, ότι υπάρχει πρόσφορο έδαφος, εντός της επιχείρησης/οργανισμού, για την τέλεση οικονομικών εγκλημάτων.

Παρόμοια ευρήματα, σε ότι αφορά την πίεση που υφίστανται οι λογιστές και οι ελεγκτές που εργάζονται σε μια επιχείρηση/οργανισμό, εντοπίζονται και στη μελέτη των Bora & Saha (2016). Στην ίδια έρευνα διαπιστώθηκε πως λόγω των κενών που παρατηρούνται στα λογιστικά πρότυπα και στη νομοθεσία, η πλειονότητα των εταιριών ασκεί πιέσεις στους λογιστές της να εφαρμόζουν δημιουργική λογιστική, παραποιώντας τα οικονομικά στοιχεία, ώστε να επαυξηθεί το κέρδος των επιχειρήσεων/οργανισμών και να μειωθούν οι φορολογικές τους αποδόσεις.

Διερευνώντας τη σχέση μεταξύ οικονομικής απάτης και δημιουργικής λογιστικής οι Popescu & Nisulescu (2014), διαπίστωσαν πως υπάρχει ισχυρή θετική συσχέτιση μεταξύ τους, ιδιαίτερα στις περιπτώσεις όπου οι επιχειρήσεις/οργανισμοί αντιμετωπίζουν οξυμένα οικονομικά προβλήματα.

Από την πλευρά τους οι Pagano & Immordino (2012) διαπίστωσαν πως οι οικονομικές απάτες είναι εύκολο να πετύχουν όταν αυτές σχεδιάζονται εκ των άνω και υπάρχει συνέργεια (ηθελημένη ή μη) από την πλευρά των ελεγκτών. Για το λόγο αυτό, οι δύο μελετητές θεωρούν πως ο καλύτερος τρόπος αποφυγής οικονομικής απάτης είναι η υιοθέτηση των αρχών, από την πλευρά της επιχείρησης/οργανισμού, της εταιρικής διακυβέρνησης.

Διερευνώντας τις επιπτώσεις που υπάρχουν σε μια επιχείρηση/οργανισμό που παρανομεί συμμετέχοντας ή οργανώνοντας οικονομικές απάτες, οι Abbasi et al. (2012) διαπίστωσαν πως αυτές (οι επιπτώσεις) είναι πολυεπίπεδες, καθώς επηρεάζουν τους εργαζόμενους, τους επενδυτές, τους μετόχους, τη βιωσιμότητα της επιχείρησης/οργανισμού, αλλά και την οικονομική δραστηριότητα στο σύνολο της, ενώ δεν είναι λίγες οι εταιρίες που κατηγορήθηκαν για οικονομικές απάτες και οδηγήθηκαν σε πτώχευση.

4.2. Έρευνες για τη φοροδιαφυγή

Η φοροδιαφυγή αποτελεί ένα από τα μεγαλύτερα προβλήματα παγκοσμίως. Στην Ελλάδα, έρευνες των αρμοδίων αρχών εντοπίζουν υψηλά ποσοστά φοροδιαφυγής καθώς έξι (6) στους δέκα (10) ελεγχόμενους επιχειρηματίες φέρεται να έχουν διαπιστωμένες φορολογικές παραβάσεις (ΑΑΔΕ, 2017; 2018).

Παρόμοια αποτελέσματα καταγράφηκαν και στην έρευνα που διενήργησαν οι Ernst& Young (2016) για τη χρονιά χρήσης 2014. Τα αποτελέσματα έδειξαν πως τα ποσά που χάνονται από τα δημόσια ταμεία, λόγω της φοροδιαφυγής, αντιστοιχούν στο 6%-9% του ΑΕΠ.

Υψηλά ποσοστά φοροδιαφυγής εντοπίζονται και σε άλλη έρευνα (Γιατσέ, 2013), στην οποία επιπλέον φάνηκε πως οι επιχειρήσεις που είθισται να φοροδιαφεύγουν είναι οι πιο κερδοφόρες.

Άλλοι μελετητές (Bame-Aldred et al., 2013; DeBacker et al., 2012; Otusanya, 2011), εξέτασαν τη σχέση ανάμεσα στη φοροδιαφυγή και την πολιτισμική κουλτούρα για να διαπιστώσουν πως υπάρχει ισχυρή θετική συσχέτιση. Επιπλέον διαπίστωσαν πως ακόμη και πολυεθνικές επιχειρήσεις που στις χώρες φορολογικής τους έδρας δεν φοροδιαφεύγουν, στις χώρες που έχουν θυγατρικές και η φορολογική κουλτούρα είναι πιο χαλαρή, είναι πρωταγωνιστές στη φοροδιαφυγή και την φοροαποφυγή.

Από την πλευρά τους οι Buehn & Schneider (2012), μελέτησαν τα ποσοστά φοροδιαφυγής σε 38 χώρες του Οργανισμού Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ) για να διαπιστώσουν πως σε βάθος δεκαετίας (1999-2010) παρατηρήθηκε μείωση, με εξαίρεση τη χρονιά 2009-2010 η οποία ήταν η χρονιά με τις μεγαλύτερες επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης. Οι ερευνητές υπολόγισαν πως ο μέσος όρος των ποσών που προκύπτουν από τη φοροδιαφυγή αντιστοιχούν στο 3,8% του ΑΕΠ των χωρών που μετείχαν στην έρευνα.

Στην ίδια έρευνα μελετήθηκαν και οι παράγοντες που συντελούν στην ανάπτυξη του φαινομένου της φοροδιαφυγής. Τα αποτελέσματα έδειξαν πως η έμμεση φορολογία και η αυτοαπασχόληση ήταν οι δύο πιο σημαντικοί παράγοντες ώθησης της φοροδιαφυγής. Επιπλέον φάνηκε πως ο τομέας των

αυτοαπασχολούμενων ήταν ο πλέον επιρρεπής στην φοροδιαφυγή (Buehn & Schneider, 2012).

Άλλοι μελετητές (Matsaganis et al., 2013), επικεντρώθηκαν στις επιπτώσεις που υπάρχουν από τη φοροδιαφυγή για να διαπιστώσουν πως επιδρά αρνητικά στην προοδευτικότητα του συστήματος φορολογίας και ενισχύει την εισοδηματική ανισότητα.

Διερευνώντας τις αιτίες που οδηγούν στην φοροδιαφυγή και την παραοικονομία ο Enste (2015) κατέληξε στο συμπέρασμα πως η εφαρμογή ενός δίκαιου συστήματος φορολόγησης μπορεί να μειώσει σημαντικά τις παραβατικές συμπεριφορές εκ μέρους των φορολογουμένων.

Παρόμοια αποτελέσματα καταγράφηκαν και στην έρευνα του Artavanis (2015), ο οποίος επιπλέον εντόπισε ισχυρή θετική συσχέτιση της φορολογικής συμμόρφωσης με τους συντελεστές φορολόγησης.

Στην έρευνα του Kleven (2014) φάνηκε πως τα υψηλά ποσοστά φορολογικής συμμόρφωσης, συσχετίζονται σε μεγάλο βαθμό με το δίκαιο του χαρακτήρα και την ανταποδοτικότητα του φορολογικού νόμου. Έτσι, στις χώρες του Βορά (Δανία, Νορβηγία, Σουηδία), στις οποίες εστίασε την έρευνα του, καταγράφονται πολύ χαμηλά ποσοστά φοροδιαφυγής και υψηλά ποσοστά φορολογικής συμμόρφωσης.

4.3. Έρευνες για τη χρησιμότητα και την αποτελεσματικότητα της ελεγκτικής

Η συμβολή της ελεγκτικής επιστήμης στην καταπολέμηση των φαινομένων φοροαπάτης και φοροδιαφυγής έχει διερευνηθεί από πολλούς μελετητές με τους περισσότερους να επιχαίρουν το ρόλο και τη σπουδαιότητα της επιστήμης, υπό την προϋπόθεση ότι οι ελεγκτές έχουν υψηλού επιπέδου εξειδίκευση, δρουν με κανόνες ηθικής και υπό καθεστώς ανεξαρτησίας και αμεροληψίας (MacDaniel, 1990; Παπαστάθης, 2003; Spathis, 2002).

Σε μελέτη των Coram & Ferguson (2006) διερευνήθηκε η αποτελεσματικότητα του εσωτερικού ελέγχου ως μέτρο πρόληψης οικονομικών

ατασθαλιών, ειδικά σε ότι αφορά την υπεξαίρεση χρημάτων. Τα δεδομένα έδειξαν πως οι επιχειρήσεις/οργανισμοί που διαθέτουν ειδική υπηρεσία ελεγκτών μπορούν να προφυλαχθούν καλύτερα από απάτες σε βάρος τους, ενώ οι επιχειρήσεις που στηρίζονται σε ελέγχους από εξωτερικούς συνεργάτες αποτελούν εύκολα θύματα για τους επίδοξους καταχραστές.

Από την πλευρά τους οι Pinto et al (2014), διερεύνησαν τον ρόλο του εσωτερικού ελέγχου σε χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς. Οι ερευνητές διαπίστωσαν πως οι οργανισμοί που είχαν στην εσωτερική τους λειτουργία ελεγκτική υπηρεσία βασιζόταν σε μεγάλο βαθμό σε αυτήν όχι μόνο για τον εντοπισμό οικονομικών παραβάσεων, αλλά και για τον στρατηγικό σχεδιασμό τους, τη μείωση της έκθεσης τους σε κινδύνους και τη λήψη στρατηγικών αποφάσεων.

Στη δική τους έρευνα, οι Karagiorgos et al (2010) επικεντρώθηκαν στη σπουδαιότητα του εσωτερικού ελέγχου στην εταιρική διακυβέρνηση για να διαπιστώσουν πως υπάρχει θετική συσχέτιση μεταξύ τους που επαυξάνει τα θετικά αποτελέσματα και βοηθά την επιχείρηση/οργανισμό να πετύχει με μεγαλύτερη άνεση τους στόχους της.

Πρέπει να σημειωθεί πως η επιτυχία της ελεγκτικής διαδικασίας είναι συνυφασμένη με τον τρόπο διεξαγωγής της. Σύμφωνα με την έρευνα των Bostick & Luehlfiing (2007), για να υπάρξει επιτυχία στο εγχείρημα του ελέγχου απαιτείται από τον ελεγκτή καλός σχεδιασμός της ελεγκτικής διαδικασίας προκειμένου να αποφευχθούν λάθη που μπορούν να οδηγήσουν σε εσφαλμένες εκτιμήσεις.

Άλλοι μελετητές εστίασαν την προσοχή τους στα εργαλεία που χρησιμοποιούν οι ελεγκτές προκειμένου να ανιχνεύσουν περιπτώσεις οικονομικής απάτης. Σύμφωνα με τους Bierstaker et al. (2006), κάποια τεχνολογικά εργαλεία όπως τα τείχη προστασίας στα προγράμματα των υπολογιστών, η τακτική αναθεώρηση και εξέλιξη του εσωτερικού ελέγχου και ο συχνός έλεγχος μπορούν να είναι πολύ αποτελεσματικά. Ωστόσο, στην ίδια μελέτη φάνηκε πως υπάρχουν και κάποια εργαλεία που θα μπορούσαν να επαυξήσουν την αποτελεσματικότητα των ελέγχων, όπως οι δειγματοληπτικές ερευνητικές διαδικασίες και το λογισμό για τη ψηφιακή ανάλυση, τα οποία όμως δεν χρησιμοποιούνται ευρέως.

Σε παρόμοια συμπεράσματα, σε ότι αφορά τη χρησιμότητα τεχνολογικών εργαλείων, κατέληξαν και στη δική τους έρευνα οι Sharma & Panigrahi (2012) οι οποίοι διαπίστωσαν πως διάφορες τεχνικές για την άντληση δεδομένων (νευρωνικά δίκτυα, λογιστικά μοντέλα κ.α.) μπορεί να αποδειχθούν εξαιρετικά χρήσιμες για τον εντοπισμό οικονομικών ατασθαλιών στο εσωτερικό μιας επιχείρησης/οργανισμού.

Εξειδικεύοντας τα τεχνολογικά εργαλεία που μπορεί να αποτελέσουν πολύτιμους βοηθούς στο έργο των ελεγκτών οι Krambia-Karapardis et al. (2010), διαπίστωσαν πως τα τεχνητά νευρωνικά δίκτυα μπορεί να προβλέψουν σε πολύ υψηλό ποσοστό (εκτιμάται στο 90%) τον κίνδυνο για παραποίηση των οικονομικών στοιχείων.

Κεφάλαιο 5: Μεθοδολογία

5.1. Ο σκοπός της μελέτης

Η επιστήμη της ελεγκτικής θεωρείται ότι είναι αυτή που, μέσω των κανόνων και των αρχών που τη διέπουν, μπορεί να αποτελέσει εχέγγυο για την κατάρτιση διαυγών και αξιόπιστων χρηματοοικονομικών καταστάσεων (Καζαντζής, 2006). Θεωρείται δε, ως το καταλληλότερο μέσο για την καταπολέμηση της οικονομικής εγκληματικότητας, υπό την προϋπόθεση ότι ο ελεγκτής διαθέτει τα χαρακτηριστικά της πείρας, της ευθυκρισίας, της αμεροληψίας και της ανεξαρτησίας (Αληφαντής, 2018).

Σκοπός της παρούσας μελέτης είναι να αποτιμηθεί η συνεισφορά της ελεγκτικής επιστήμης στην αντιμετώπιση των φαινομένων της φοροαπάτης και της φοροδιαφυγής, τα οποία στην Ελλάδα, σύμφωνα με τα πρόσφατα στοιχεία της Ανεξάρτητης Αρχής Δημοσίων Εσόδων (ΑΑΔΕ), κυμαίνονται σε υψηλά επίπεδα (ΑΑΔΕ, 2017; ΑΑΔΕ, 2018).

5.2. Οι επιμέρους στόχοι της μελέτης

Η μελέτη επικεντρώνεται στους επαγγελματίες που ασχολούνται με την επιστήμη της ελεγκτικής διερευνώντας τις απόψεις τους για την αποτελεσματικότητα των ελεγκτικών μεθόδων, αλλά και τις αιτίες που προκαλούν τα φαινόμενα της φοροδιαφυγής και της φοροαπάτης.

Με βάση τα παραπάνω, στους επιμέρους στόχους της παρούσας είναι η καταγραφή των απόψεων των επαγγελματιών της ελεγκτικής για:

- ✓ Την αποτελεσματικότητα της ελεγκτικής επιστήμης
- ✓ Τις πρακτικές που υιοθετούν οι ελεγχόμενοι για την αποφυγή και αντιμετώπιση οικονομικών εγκλημάτων
- ✓ Τη συνεργασία ανάμεσα σε ελεγκτές και ελεγχόμενους
- ✓ Τις αιτίες που οδηγούν στην τέλεση οικονομικών εγκλημάτων

- ✓ Τους τρόπους βελτίωσης της ελεγκτικής επιστήμης

5.3. Τα ερευνητικά ερωτήματα της μελέτης

Λαμβάνοντας υπόψη ότι οι επαγγελματίες της ελεγκτικής επιστήμης είναι αυτοί που μπορούν να έχουν σαφή εικόνα σχετικά με τα ποσοστά των οικονομικών εγκλημάτων, τις αιτίες που τα προκαλούν και την αποτελεσματικότητα των ελέγχων, τα ερευνητικά ερωτήματα που τίθενται είναι:

1. Ποια είναι η έκταση της φοροδιαφυγής και της φοροαπάτης στην Ελλάδα και γιατί;
2. Υπάρχει πρόληψη αντιμετώπισης της φοροαπάτης και της φοροδιαφυγής εκ μέρους των επιχειρήσεων;
3. Υπάρχει καλή συνεργασία μεταξύ ελεγκτών και ελεγχόμενων;
4. Ποια ελεγκτική μέθοδος είναι αποτελεσματική;
5. Ποια είναι τα χαρακτηριστικά του καλού ελεγκτή;
6. Πως μπορεί να βελτιωθεί ο ελεγκτικός τομέας;

5.4. Οι ερευνητικές υποθέσεις της μελέτης

Από τις πηγές της βιβλιογραφίας φαίνεται πως το οικονομικό έγκλημα κυμαίνεται σε υψηλά επίπεδα (ΑΑΔΕ, 2017; ΑΑΔΕ, 2018) με κάποιους, εκ των μελετητών, να αποδίδουν την αύξηση αυτή και στους ίδιους τους επαγγελματίες ελεγκτές, κυρίως σε αυτούς που εργάζονται εντός των επιχειρήσεων ή των οργανισμών (Mawutor, 2014).

Βάσει των ευρημάτων της βιβλιογραφικής ανασκόπησης (Κεφάλαιο 4) οι ερευνητικές υποθέσεις της παρούσας θέλουν την έκταση της φοροαπάτης και της φοροδιαφυγής να είναι υψηλή, οι έλεγχοι να μην πραγματοποιούνται σε όλο τους το εύρος και να μην υπάρχει καλή συνεργασία ανάμεσα στους ελεγκτές και τους ελεγχόμενους.

5.5. Η μεθοδολογία της μελέτης

Οι πιο συχνές μέθοδοι που χρησιμοποιούνται στις επιστημονικές εργασίες είναι η ποσοτική, μέσω της οποίας αξιολογείται η συχνότητα του θέματος που διερευνάται, και η ποιοτική, μέσω της οποίας επιχειρείται η εις βάθος διερεύνηση του υπό εξέταση θέματος και η ερμηνεία συγκεκριμένων χαρακτηριστικών του (Kvale, 1996).

Η ποιοτική, ως μεθοδολογική προσέγγιση, χαίρει υψηλής αποδοχής καθώς δύναται να καθοδηγήσει τον μελετητή στην διεξαγωγή έγκυρων και αξιόπιστων συμπερασμάτων (Ισαρη, & Πουρκός, 2015) και χρησιμοποιείται ευρέως στις περιπτώσεις όπου μια μελέτη επικεντρώνεται σε συμπεριφορές, στάσεις και απόψεις, εξετάζοντας παράλληλα τα «πως» και τα «γιατί» του θέματος που διερευνά (Silverman, 2000).

Λαμβάνοντας υπόψη ότι στην παρούσα μελέτη ο ερευνητής επιχειρεί όχι μόνο να αξιολογήσει το ρόλο της ελεγκτικής επιστήμης, στην αντιμετώπιση των φαινομένων της φοροδιαφυγής και της φοροαπάτης, αλλά και να διερευνήσει τις αιτίες που τα προκαλούν και τους τρόπους που μπορούν να βελτιώσουν την αποτελεσματικότητα των ελέγχων, θεωρήθηκε πως η ποιοτική μέθοδος μπορεί να είναι περισσότερο αποτελεσματική από την ποσοτική. Έτσι υιοθετήθηκε η ποιοτική προσέγγιση.

5.6. Η τεχνική της συλλογής των στοιχείων της μελέτης

Βασικό ερευνητικό εργαλείο της ποιοτικής μεθόδου είναι οι συνεντεύξεις οι οποίες συνήθως γίνονται δια ζώσης, ώστε να επιτυγχάνεται η μεγαλύτερη δυνατή αλληλεπίδραση μεταξύ συνεντευκτή και συνεντευξιαζόμενου (Cohen & Manion, 1992).

Πρόκειται για ένα εξαιρετικά χρήσιμο ερευνητικό εργαλείο το οποίο παρέχει τη δυνατότητα στον ερευνητή να εξετάσει σε βάθος τα θέματα που μελετά αντλώντας πολύτιμες πληροφορίες. Παράλληλα του παρέχει τη δυνατότητα της άμεσης ανατροφοδότησης, καθώς μέσα από τη συνέντευξη/συνομιλία μπορούν να καλυφθούν

ζητήματα που αρχικά δεν προβλέφθηκαν, αλλά είναι κρίσιμα για τη διεξαγωγή ασφαλών συμπερασμάτων (Tuckman, 1972).

Η περίοδος κατά την οποία διενεργήθηκαν οι συνεντεύξεις, για την άντληση των δεδομένων της παρούσας μελέτης, ήταν το χρονικό διάστημα Οκτωβρίου 2020 – Ιανουαρίου 2021.

5.7. Το δείγμα των συμμετεχόντων στην μελέτη

Λαμβάνοντας υπόψη ότι η ελεγκτική ασκείται, τόσο από τους ελεγκτές του δημοσίου, όσο και από τους λογιστές (ορκωτούς και μη) στην παρούσα μελέτη συμμετείχαν 15 άτομα, που αποτελούν το ανώτατο όριο συμμετεχόντων σε μια επιστημονική μελέτη ποιοτικής μεθοδολογίας (Ισαρη, & Πουρκός, 2015).

Συγκεκριμένα, στην μελέτη μετείχαν εννέα (9) ελεγκτές της Ανεξάρτητης Αρχής Δημοσίων Εσόδων (ΑΑΔΕ), τέσσερις (4) λογιστές και δύο (2) ορκωτοί λογιστές οι οποίοι κλήθηκαν να απαντήσουν στις ίδιες ερωτήσεις που είχε προετοιμάσει ο συνεντευκτής.

Η επιλογή του δείγματος έγινε βάσει της εγγύτητας του ερευνητή προς τους συμμετέχοντες.

5.8. Το μέσο συλλογής των δεδομένων της μελέτης

Όπως προαναφέρθηκε, στην παρούσα εργασία η συνέντευξη χρησιμοποιήθηκε ως ερευνητικό εργαλείο για τη συλλογή των δεδομένων. Οι συνεντεύξεις είθισται να πραγματοποιούνται δια ζώσης, λόγω της υψηλής αλληλεπίδρασης που επιτυγχάνεται ανάμεσα στον συνεντευξιαζόμενο και τον συνεντευκτή. Ωστόσο μπορούν να γίνουν και τηλεφωνικά με εξίσου υψηλά ποσοστά αλληλεπίδρασης (Κυριαζή, 1998).

Στην παρούσα εργασία χρησιμοποιήθηκαν και οι δύο τρόποι, καθώς κατά το διάστημα όπου υλοποιήθηκε το ερευνητικό μέρος της μελέτης (Οκτώβριος 2020-

Ιανουάριος 2021) μεσολάβησε η δεύτερη φάση της υγειονομικής κρίσης και η αναγκαστική κοινωνική αποστασιοποίηση.

Σε ότι αφορά τις μορφές των συνεντεύξεων, αυτές που χρησιμοποιούνται ευρέως είναι οι δομημένες και οι ημι-δομημένες. Στις δομημένες συνεντεύξεις ο μελετητής/συνεντευκτής ετοιμάζει ένα ερωτηματολόγιο περιλαμβάνοντας ερωτήσεις σχετικές με το θέμα που διερευνά. Οι ίδιες ερωτήσεις, με την ίδια σειρά γίνονται προς όλους τους συμμετέχοντες. Τα ίδια, σε ότι αφορά τη σύνταξη του ερωτηματολογίου, ισχύουν και για τις ημι-δομημένες συνεντεύξεις με τη διαφορά ότι σε αυτήν την περίπτωση δεν τηρείται αυστηρά η σειρά των ερωτήσεων και η συνέντευξη μοιάζει περισσότερο με μια ανοιχτή συζήτηση στο πλαίσιο της οποίας ανταλλάσσονται ιδέες για το θέμα που διερευνάται (Φίλιας, 1993).

Στην παρούσα μελέτη υιοθετήθηκε η μορφή των δομημένων συνεντεύξεων.

5.9. Η διαδικασία της συλλογής των δεδομένων της μελέτης

Το ερωτηματολόγιο των συνεντεύξεων (το οποίο παρατίθεται αυτούσιο στο παράρτημα που βρίσκεται στο τέλος της παρούσας) συγκροτήθηκε από τον μελετητή με βάση τους στόχους, τις υποθέσεις και τα ερευνητικά ερωτήματα της μελέτης και ήταν κοινό για όλους τους συμμετέχοντες.

Πριν τη διενέργεια των συνεντεύξεων ο μελετητής απευθύνθηκε στους συμμετέχοντες και αφού τους ενημέρωσε για τους στόχους της μελέτης και το περιεχόμενο των ερωτήσεων, εξασφάλισε τη συμμετοχή τους δεσμευόμενος ότι θα τηρηθεί η ανωνυμία τους, καθώς και ότι τα δεδομένα που θα αντληθούν θα χρησιμοποιηθούν αποκλειστικά και μόνο για τους σκοπούς της επιστημονικής εργασίας (Ισαρη, & Πουρκός, 2015).

Η διαδικασία των συνεντεύξεων ξεκίνησε τον Οκτώβριο του 2020 και ολοκληρώθηκε τον Ιανουάριο του 2021.

5.10. Η τεχνική επεξεργασία των δεδομένων της μελέτης

Για λόγους ευκολίας, στην τεχνική επεξεργασίας και ανάλυσης των δεδομένων, που προέκυψαν από τις συνεντεύξεις, υιοθετήθηκε η θεματική μέθοδος (Braun & Clarke, 2006). Έτσι, οι απαντήσεις που έδωσαν οι συμμετέχοντες διαχωρίστηκαν σύμφωνα με τα ερευνητικά ερωτήματα της μελέτης, ενώ οι συμμετέχοντες αριθμήθηκαν σε νούμερα ανάλογα με την ιδιότητα τους π.χ. Λογιστής Νο1, Ορκωτός Ελεγκτής Νο1, Ελεγκτής ΑΑΔΕ Νο1 κ.ο.κ..

Πιο αναλυτικά, σε ότι αφορά τη θεματική μέθοδο που υιοθετήθηκε στην παρούσα, για να απαντηθεί το πρώτο (1^ο) ερευνητικό ερώτημα «Ποια είναι η έκταση της φοροδιαφυγής και της φοροαπάτης στην Ελλάδα και γιατί;» αντλήθηκαν στοιχεία από τις απαντήσεις των συμμετεχόντων στις ερωτήσεις: 7 «Σε τι ποσοστά κυμαίνονται, κατά την άποψη σας, τα επίπεδα φοροαπάτης και φοροδιαφυγής στην Ελλάδα; Πιστεύεται πως το υπάρχον οικονομικό περιβάλλον ενισχύει τα επίπεδα αυτά;», 13 «Ποιοι, κατά την άποψη σας, είναι οι βασικότεροι λόγοι που οδηγούν τις Διοικήσεις των εταιρειών στη διενέργεια φοροαπάτης;», 14 «Θεωρείται το φορολογικό σύστημα της Ελλάδας δίκαιο και εάν Ναι σε τι ποσοστά κυμαίνονται, κατά την άποψη σας, τα επίπεδα φορολογικής συμμόρφωσης των φορολογουμένων;» και 16 «Το πρόβλημα της φοροδιαφυγής είναι πολιτικό, πολιτισμικό, οικονομικό και κοινωνικό και για αυτό είναι δύσκολο να αντιμετωπισθεί αποκλειστικά με διοικητικές και νομικές πρακτικές. Ποιά η θέση σας για την ανωτέρω πρόταση και τι προτείνετε για τη μείωσή της φοροδιαφυγής;».

Για να απαντηθεί το δεύτερο (2^ο) ερευνητικό ερώτημα «Υπάρχει πρόληψη αντιμετώπισης της φοροαπάτης και της φοροδιαφυγής εκ μέρους των επιχειρήσεων;» αντλήθηκαν στοιχεία από τις απαντήσεις των συμμετεχόντων στις ερωτήσεις: 3 «Οι οικονομικές οντότητες που αποτελούν αντικείμενο ελέγχου, διαθέτουν σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου; Επίσης, Στην περίπτωση ελέγχου οικονομικών οντοτήτων που διαθέτουν Τμήμα Εσωτερικού Ελέγχου, χαρακτηρίζεται ο "εσωτερικός ελεγκτής" από αμεροληψία, ανεξαρτησία και αξιοπιστία;», 8 «Υπάρχει στην επιχείρηση που εργάζεστε ή που συνεργάζεστε (ως Ιδιώτης) πρόγραμμα πρόληψης της εταιρικής απάτης και γενικά των οικονομικών εγκλημάτων;» και 11 «Θεωρείτε ότι η θέσπιση κανόνων Εταιρικής Διακυβέρνησης καθορίζουν α) τον τρόπο με τον οποίο επιτυγχάνονται οι εταιρικοί στόχοι, β) καθιερώνουν συστήματα παρακολούθησης και αποτίμησης των

εταιρικών κινδύνων και γ) καθορίζουν τον τρόπο με τον οποίο εξασφαλίζεται η διαφάνεια των πεπραγμένων της διοίκησης έναντι των μετόχων;».

Για να απαντηθεί το τρίτο (3^ο) ερευνητικό ερώτημα «Υπάρχει καλή συνεργασία μεταξύ ελεγκτών και ελεγχόμενων;» αντλήθηκαν δεδομένα από τις απαντήσεις των συμμετεχόντων στις ερωτήσεις: 2 «Κατά τη διάρκεια της ελεγκτικής διαδικασίας υπάρχει καλή συνεργασία μεταξύ ελεγκτή και ελεγχόμενου, δηλαδή έχει ο ελεγκτής πρόσβαση σε όλα τα δεδομένα και τις πληροφορίες που απαιτούνται για τον έλεγχο;», 4 «Συμμετέχει και ο ελεγχόμενος φορέας στη διαδικασία του σχεδιασμού του ελεγκτικού έργου; Αν ναι, η συμμετοχή γίνεται με τέτοιο τρόπο που να προκαλεί πιέσεις κατά τη διάρκεια της ελεγκτικής διαδικασίας;» και 10 «Έχετε εντοπίσει φαινόμενα κακοδιαχείρισης ή προσπάθειες παραποίησης στοιχείων εκ μέρους των επιχειρηματιών;».

Για να απαντηθεί το τέταρτο (4^ο) ερευνητικό ερώτημα της παρούσας μελέτης «Ποια ελεγκτική μέθοδος είναι αποτελεσματική;» αντλήθηκαν στοιχεία από τις απαντήσεις των συμμετεχόντων στις ερωτήσεις: 5 «Η επιστήμη της ελεγκτικής θεωρείται πως μπορεί να αντιμετωπίσει αποτελεσματικά τα φαινόμενα της φοροδιαφυγής και της φοροαπάτης ή εκτιμάται πως υπάρχει περιθώριο αύξησης αυτής της αποτελεσματικότητας;» και 6 «Ποια ελεγκτική μέθοδος εκτιμάται πως είναι πιο προσοδοφόρα και αποτελεσματική ως προς τον εντοπισμό παραποιημένων καταστάσεων;»

Για να απαντηθεί το πέμπτο (5^ο) ερευνητικό ερώτημα «Ποια είναι τα χαρακτηριστικά του καλού ελεγκτή;» αντλήθηκαν στοιχεία από τις απαντήσεις των συμμετεχόντων στην ερώτηση 1 «Εσείς προσωπικά εκτελείται ελέγχους και εάν Ναι, ποια θεωρείται πως είναι τα χαρακτηριστικά του καλού ελεγκτή;»

Για να απαντηθεί το έκτο (6^ο) ερευνητικό ερώτημα «Πως μπορεί να βελτιωθεί ο ελεγκτικός τομέας;» αντλήθηκαν δεδομένα από τις απαντήσεις των συμμετεχόντων στις ερωτήσεις: 9 «Οι πειθαρχικές και νομικές κυρώσεις που επιβάλλονται στις περιπτώσεις φοροαπάτης, είτε στην ίδια την οικονομική οντότητα, είτε σε εξωτερικό της συνεργάτη - ελεγκτική εταιρεία, θεωρείτε ότι κινούνται προς τη σωστή κατεύθυνση;», 12 «Η καταπολέμηση της φορολογικής απάτης δεν καλύπτει μόνο τη λήψη μέτρων κατά της παράνομης συμπεριφοράς, αλλά επίσης την αποτροπή της απάτης και τη θέσπιση

μέτρων για την ενίσχυση της συμμόρφωσης. Προς την κατεύθυνση αυτή πρέπει να καταβληθούν περαιτέρω προσπάθειες, κυρίως λόγω της ανάγκης εφαρμογής όλων των διατάξεων, της επιβολής, της παρακολούθησης και, εάν κριθεί αναγκαίο, της επικαιροποίησής τους, προκειμένου να συμβαδίζουν με την προσαρμοστικότητα της φορολογικής απάτης, καθώς και με την ψηφιακή εξέλιξη σε παγκόσμιο επίπεδο. Ποιά η θέση σας επί της ανωτέρω πρότασης;» και την ερώτηση 15 η οποία περιελάμβανε επτά (7) προτάσεις/δηλώσεις που μπορούσαν να επιλέξουν οι συμμετέχοντες σχετικά με τους τρόπους που μπορεί να βελτιωθεί η φορολογική συμμόρφωση των φορολογούμενων.

Κεφάλαιο 6: Ανάλυση δεδομένων και ερμηνεία αποτελεσμάτων

6.1. Δημογραφικά στοιχεία των συμμετεχόντων

Στην έρευνα συμμετείχαν συνολικά 15 άτομα που δραστηριοποιούνται στον τομέα της ελεγκτικής επιστήμης, είτε ως εργαζόμενοι στους ελεγκτικούς μηχανισμούς του δημοσίου, είτε ως ιδιώτες λογιστές.

Συγκεκριμένα, από τους 15 συμμετέχοντες, οι εννέα (9) είναι ελεγκτές της Ανεξάρτητης Αρχής Δημοσίων Εσόδων (ΑΑΔΕ), τέσσερις (4) είναι ιδιώτες λογιστές και δύο (2) είναι ορκωτοί λογιστές. Από τους ορκωτούς λογιστές ένας (1) εργάζεται στον ιδιωτικό τομέα με μισθωτή σχέση εργασίας και ένας (1) είναι ελεύθερος επαγγελματίας.

Η πλειονότητα του δείγματος αποτελείται από γυναίκες (9 γυναίκες και 6 άνδρες).

Σε ότι αφορά την ηλικία, οι περισσότεροι από τους συμμετέχοντες ανήκουν στην ομάδα άνω των 51 ετών (7 άτομα). Τέσσερα (4) άτομα ανήκουν στην ηλικιακή ομάδα 31-40 ετών, τρία (3) άτομα ανήκουν στην ηλικιακή ομάδα 41-50 ετών και ένα (1) άτομο ανήκει στην ηλικιακή ομάδα κάτω των 30 ετών.

Σε ότι αφορά το μορφωτικό επίπεδο, οκτώ (8) άτομα έχουν πτυχία τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (βασικό πτυχίο), ενώ επτά (7) άτομα είναι κάτοχοι μεταπτυχιακού διπλώματος.

Σε ότι αφορά την εργασιακή εμπειρία, η πλειονότητα των συμμετεχόντων (11 άτομα) απασχολείται στον συγκεκριμένο τομέα δέκα (10) χρόνια, δύο (2) άτομα έχουν 20χρονη εργασιακή εμπειρία και δύο (2) άτομα δραστηριοποιούνται στον ελεγκτικό τομέα για 30 χρόνια.

Τέλος, σε ότι αφορά την επαγγελματική τους κατάσταση, εννέα (9) άτομα εργάζονται στον δημόσιο τομέα, ένας (1) στον ιδιωτικό τομέα και πέντε (5) άτομα δηλώνουν ελεύθεροι επαγγελματίες.

6.1.1. Δημογραφικά στοιχεία των ελεγκτών του δημοσίου

Όπως προαναφέρθηκε, η πλειονότητα των συμμετεχόντων (9 άτομα) είναι ελεγκτές του δημόσιου τομέα (ΑΑΔΕ). Από αυτούς, οι έξι (6) είναι γυναίκες και οι τρεις (3) είναι άνδρες. Οι περισσότεροι από τους συμμετέχοντες (6 άτομα) ανήκουν στην ηλικιακή ομάδα άνω των 51 ετών, δύο (2) άτομα ανήκουν στην ηλικιακή ομάδα των 41-50 ετών και ένα (1) άτομο στην ηλικιακή ομάδα 31-40 ετών. Πέντε (5) από τους συμμετέχοντες είναι κάτοχοι βασικού πτυχίου (ΑΕΙ/ΤΕΙ), ενώ τέσσερα άτομα (4) είναι κάτοχοι μεταπτυχιακού διπλώματος σπουδών. Επίσης, έξι (6) από τους συμμετέχοντες ελεγκτές της ΑΑΔΕ έχουν δεκάχρονη εργασιακή εμπειρία, δύο (2) άτομα έχουν 20χρονη εργασιακή εμπειρία και ένα (1) άτομο έχει 30χρονη εργασιακή εμπειρία.

6.1.2. Δημογραφικά στοιχεία των λογιστών

Τέσσερις (4), από τους συνολικά 15 συμμετέχοντες, είναι λογιστές, οι οποίοι στο σύνολο τους είναι ελεύθεροι επαγγελματίες. Από αυτούς, δύο (2) άτομα είναι γυναίκες και δύο (2) άτομα είναι άνδρες. Τρία (3) άτομα ανήκουν στην ηλικιακή ομάδα 31-40 ετών και ένα (1) άτομο στην ηλικιακή ομάδα άνω των 51 ετών. Δύο (2) από τους συμμετέχοντες λογιστές είναι απόφοιτοι τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (ΑΕΙ/ΤΕΙ) και δύο (2) είναι κάτοχοι μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών. Τρεις (3) από αυτούς έχουν εργασιακή εμπειρία δέκα (10) ετών και ένας (1) έχει εργασιακή εμπειρία 30 ετών.

6.1.3. Δημογραφικά στοιχεία των ορκωτών λογιστών

Δύο άτομα, από το δείγμα που συμμετέχει στην μελέτη, είναι ορκωτοί λογιστές. Πρόκειται για έναν (1) άνδρα και μία (1) γυναίκα. Ο ένας εξ αυτών ανήκει στην ηλικιακή ομάδα 41-50 ετών και ο άλλος στην ηλικιακή ομάδα κάτω των 30 ετών. Ο ένας είναι απόφοιτος τριτοβάθμιας εκπαίδευσης με το βασικό του πτυχίο και ο άλλος είναι κάτοχος μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών, ενώ και οι δύο έχουν δεκαετή εργασιακή εμπειρία. Σε ότι αφορά την επαγγελματική τους κατάσταση, ο ένας εκ των

συμμετεχόντων ορκωτών λογιστών είναι ελεύθερος επαγγελματίας και ο άλλος είναι μισθωτός στον ιδιωτικό τομέα.

6.2. Έκταση των φαινομένων φοροδιαφυγής και φοροαπάτης στην Ελλάδα και αιτίες που τα προκαλούν

Οι εκτιμήσεις των συμμετεχόντων για το μέγεθος της φοροδιαφυγής και της φοροαπάτης, καθώς και οι απόψεις τους σχετικά με τα γενεσιουργά αίτια των προαναφερόμενων οικονομικών εγκλημάτων αντλήθηκαν από τις απαντήσεις που δόθηκαν στην ερώτηση 7 *«Σε τι ποσοστά κυμαίνονται, κατά την άποψη σας, τα επίπεδα φοροαπάτης και φοροδιαφυγής στην Ελλάδα; Πιστεύεται πως το υπάρχον οικονομικό περιβάλλον ενισχύει τα επίπεδα αυτά;»*, στην ερώτηση 13 *«Ποιοι, κατά την άποψη σας, είναι οι βασικότεροι λόγοι που οδηγούν τις Διοικήσεις των εταιρειών στη διενέργεια φοροαπάτης;»*, στην ερώτηση 14 *«Θεωρείται το φορολογικό σύστημα της Ελλάδας δίκαιο και εάν Ναι σε τι ποσοστά κυμαίνονται, κατά την άποψη σας, τα επίπεδα φορολογικής συμμόρφωσης των φορολογουμένων;»* και στην ερώτηση 16 *«Το πρόβλημα της φοροδιαφυγής είναι πολιτικό, πολιτισμικό, οικονομικό και κοινωνικό και για αυτό είναι δύσκολο να αντιμετωπισθεί αποκλειστικά με διοικητικές και νομικές πρακτικές. Ποιά η θέση σας για την ανωτέρω πρόταση και τι προτείνετε για τη μείωσή της φοροδιαφυγής;»*

Η πλειονότητα των συμμετεχόντων εκτιμά πως τόσο η φοροδιαφυγή, όσο και η φοροαπάτη είναι δύο φαινόμενα που πλήττουν σε μεγάλο βαθμό την ελληνική οικονομία. Ωστόσο, οι εκτιμήσεις τους για το μέγεθος των φαινομένων είναι πολύ διαφορετικές. Οι μεν ελεγκτές της Ανεξάρτητης Αρχής Δημοσίων Εσόδων (ΑΑΔΕ) όπως και οι λογιστές, θεωρούν πως οι περιπτώσεις φοροδιαφυγής και φοροαπάτης κυμαίνονται στο 40-50%, οι δε ορκωτοί λογιστές εκτιμούν ότι τα ποσοστά είναι κατά πολύ υψηλότερα και αγγίζουν το 80%.

Ενδεικτική είναι η δήλωση του Ορκωτού Λογιστή Νο2 που δηλώνει: *«Ένα 20% των εταιρειών δεν φοροδιαφεύγουν καθόλου. Οι περισσότερες εταιρείες να μεν συμμορφώνονται, αλλά θα προβούν έστω και σε περιορισμένη απόκρυψη κερδών, μέσω τις ενίσχυσης των εξόδων τους».*

Ο ίδιος εκτιμά πως οι βασικοί λόγοι που οδηγούν στην τέλεση των προαναφερόμενων οικονομικών εγκλημάτων σχετίζονται με «το ασταθές φορολογικό περιβάλλον, τα υψηλά επίπεδα φορολογίας των κερδών» αλλά και με την «μη ανταποδοτικότητα των εισπραττόμενων φόρων, από το κράτος, ως παροχές προς τις επιχειρήσεις και τους πολίτες».

Αξίζει να σημειωθεί πως, ως προς τις γενεσιουργές αιτίες των προαναφερόμενων οικονομικών εγκλημάτων, οι εκτιμήσεις των συμμετεχόντων είναι διαφορετικές. Οι λογιστές επιρρίπτουν ευθύνες στο Δημόσιο ελεγκτικό μηχανισμό, οι ορκωτοί λογιστές θεωρούν πως μεγάλη ευθύνη έχει η φορολογική πολιτική που ακολουθείται στην Ελλάδα, ενώ οι ελεγκτές του δημοσίου θεωρούν υπεύθυνους τους πολιτικούς και την οικονομική κρίση.

Χαρακτηριστική είναι η δήλωση του λογιστή Νο2 που δηλώνει πως «το υπάρχον οικονομικό περιβάλλον όχι μόνον τα ενισχύει (σ.σ. τα φαινόμενα φοροδιαφυγής και φοροαπάτης), αλλά παραμένει αμέτοχο, χωρίς να υπάρχει κάποια προσπάθεια αναστροφής του κλίματος αυτού, είτε από την πλευρά των επιχειρήσεων, είτε από την πλευρά του Κράτους και των ελεγκτικών-φορολογικών μηχανισμών της».

Παρόμοια είναι και η άποψη του Λογιστή Νο3 που δηλώνει πως «εφόσον δεν υπάρχει έλεγχος ουσιαστικός, από το Υπουργείο Οικονομικών, πάντα θα υπάρχει φοροδιαφυγή».

Από την πλευρά τους πάντως, αρκετοί εκ των ελεγκτών του Δημοσίου (ΑΑΔΕ) αποδίδουν τα φαινόμενα φοροδιαφυγής και φοροαπάτης στο οικονομικό περιβάλλον της χώρας, η οποία δοκιμάστηκε σκληρά από μια δεκαετή δημοσιονομική κρίση, αλλά και στις ελλείψεις των ελεγκτικών μηχανισμών, κυρίως σε τεχνολογική υποδομή.

Σύμφωνα με τον ελεγκτή ΑΑΔΕ Νο7 τα υψηλά ποσοστά «τροφοδοτούνται από το υπάρχον οικονομικό περιβάλλον. Μεγάλα ποσοστά συναντούμαι τόσο στη φοροδιαφυγή, όσο και στην προσπάθεια ορισμένων να αποφύγουν την καταβολή των φόρων που τους έχει βεβαιωθεί και να αποφύγουν μερικώς ή και ολικώς τις φορολογικές τους υποχρεώσεις».

Ανάλογες εκτιμήσεις, ως προς τα αίτια που προκαλούν τα φαινόμενα φοροδιαφυγής και φοροαπάτης, εκφράζει και ο ελεγκτής της ΑΑΔΕ Νο1 που δηλώνει ότι τα ποσοστά είναι υψηλά *«γιατί τα ευνοεί το οικονομικό περιβάλλον π.χ. η υψηλή φορολογία των επιχειρήσεων, η πολυνομία, η διαχρονική ανικανότητα του πολιτικού συστήματος για τη ριζική αντιμετώπισή του. Επίσης η τεχνολογική ανεπάρκεια και η αδυναμία αξιοποίησης των δυνατοτήτων της νέας τεχνολογίας»*.

Από την πλευρά του ο ελεγκτής ΑΑΔΕ Νο9 εκτιμά πως η φοροδιαφυγή *«ενισχύεται από τη γραφειοκρατία, την ασάφεια των Νόμων και την πολυνομία, τους υψηλούς συντελεστές και την αδιαφάνεια ως προς την ανταποδοτικότητα των φόρων»*. Ο ελεγκτής ΑΑΔΕ Νο6 θεωρεί ότι η φοροδιαφυγή και η φοροαπάτη είναι άνω του 50% λόγω του οικονομικού και φορολογικού περιβάλλοντος της Ελλάδας, το οποίο *«ενισχύει το ποσοστό αυτό (σ.σ. άνω του 50%) και δυστυχώς το τροφοδοτεί συνεχώς»*, ενώ ο ορκωτός λογιστής εκτιμά πως οι κύριες αιτίες που προκαλούν αύξηση των οικονομικών εγκλημάτων είναι *«οι υψηλοί φορολογικοί συντελεστές, τη στιγμή που το κράτος δεν προσφέρει σχεδόν τίποτα στις εταιρείες και είναι αυτές που τελικά επιβαρύνονται το κόστος λειτουργίας της τεράστιας κρατικής μηχανής»*.

Σε ότι αφορά τους τρόπους με τους οποίους μπορεί να μειωθεί ή και να απαλειφθούν τα φαινόμενα φοροδιαφυγής και φοροαπάτης κοινή πεποίθηση όλων των συμμετεχόντων είναι ότι θα πρέπει να δοθεί έμφαση σε δύο διαστάσεις, στην καλλιέργεια ορθής φορολογικής κουλτούρας και στη δημιουργία σαφούς, διαυγούς και απλού φορολογικού πλαισίου.

Ενδεικτική είναι η απάντηση του ελεγκτή ΑΑΔΕ Νο 1 που εκτιμά ότι μέτρα όπως *«η καθιέρωση των συναλλαγών με πλαστικό χρήμα, μεγαλύτερος έλεγχος των εμπορευμάτων που διακινούνται στη χώρα (τόπος άφιξης, τόπος παραλαβής). Η καθιέρωση φορολογικής κουλτούρας με την κατάλληλη εκπαίδευση από τις πρώτες βαθμίδες και δημιουργία φορολογικής συνείδησης και φορολογικής παιδείας»* μπορούν να μειώσουν σε μεγάλο βαθμό την οικονομική εγκληματικότητα.

Σύμφωνα με τον ίδιο *«είναι πολύ σημαντικό να καλλιεργηθεί η αντίληψη της φοροδιαφυγής ως ανήθικης πράξης από πολύ νωρίς, με την ένταξη της φορολογικής υπευθυνότητας στο εκπαιδευτικό μας σύστημα»*. Επίσης, προτείνει τη *«θεσμοθέτηση,*

καθιέρωση και εφαρμογή ενός αποτελεσματικού και απλοποιημένου φορολογικού συστήματος και τη διενέργεια περισσότερων ελέγχων».

Από την πλευρά του ο ελεγκτής ΑΑΔΕ Νο4 εκτιμά ότι «τα μέτρα για τη μείωση της φοροδιαφυγής θα πρέπει να εστιάζονται στην πολύ καλή οργάνωση της φορολογικής διοίκησης και της συγκέντρωσης στοιχείων, της γρήγορης ελεγκτικής διαδικασίας, σε συνδυασμό με φορολογική σταθερότητα και μείωση φορολογικών συντελεστών. Επίσης η τυχόν επάρκεια των δημοσίων υπηρεσιών να καταγράψουν επακριβώς το σύνολο των οικονομικών δραστηριοτήτων και η βελτίωση του επιπέδου των προσφερόμενων δημοσίων αγαθών και υπηρεσιών, συμβάλλουν στην αντιμετώπιση του φαινομένου».

Βελτίωση της φορολογικής νομοθεσίας συνιστούν, ως μέτρο αντιμετώπισης των οικονομικών εγκλημάτων, και οι λογιστές. Σύμφωνα με τον λογιστή Νο 1 «οι παράγοντες που θα συμβάλλουν δραστικά στη μείωση της φοροδιαφυγής αλλά όχι στην εξάλειψή της είναι η συνεχής χρήση καρτών κατά τη διενέργεια των συναλλαγών, η χρήση των ηλεκτρονικών μέσω πληρωμών ακόμη και για συναλλαγές άνω των € 50.00 γεγονός που θα καλύψει τομείς που ατή τη στιγμή είναι στο απυρόβλητο, επανασυγκρότηση του Δημοσίου Τομέα και ειδικά του τομέα Ελέγχου. Για το τελευταίο έχω να προσθέσω ότι εάν τυχόν αυξηθούν οι ημερήσιοι έλεγχοι και γίνουν πιο εντατικοί, συνεπείς και αποτελεσματικοί τόσο περισσότερο θα μειωθεί η συμπεριφορά των παραβατών που κύριο μέλημά τους είναι η απόκρυψη στοιχείων και άρα η μείωση του φορολογητέου εισοδήματος. Αυτό απαιτεί οργάνωση, εκσυγχρονισμό, αξιοποίηση τεχνολογίας, εκπαίδευση, κατάρτιση των στελεχών της φορολογικής διοίκησης ακόμα και μέσα από συμμετοχή σε εξετάσεις για την απόκτηση της σχετικής πιστοποίησης».

Σε παρόμοιο μήκος κύματος κυμαίνονται και οι δηλώσεις του ορκωτού λογιστή Νο2 που επιρρίπτει ευθύνες στην πολιτική ηγεσία για παραλήψεις στη φορολογική νομοθεσία επισημαίνοντας πως «το κράτος πρέπει να προβεί σε αξιοσημείωτες αλλαγές επιδιορθώνοντας τα δικά του κακώς κείμενα και να μεριμνήσει πραγματικά για την πρόοδο της χώρας. Κατόπιν να εκπαιδεύσει τους πολίτες και τους ανθρώπους που διοικούν τις οικονομικές οντότητες στην τήρηση των κανόνων και των νόμων, που θα τίθενται με αρχή την ευημερία του συνόλου της κοινωνίας και όχι ελάχιστων ευνοούμενων».

Τέλος, αξίζει να σημειωθεί πως στην ερώτηση για το πώς κρίνουν το φορολογικό σύστημα της Ελλάδας οι περισσότεροι εκ των συμμετεχόντων δηλώνουν πως το φορολογικό σύστημα έχει πολλά περιθώρια βελτίωσης.

Σύμφωνα με τον ελεγκτή ΑΑΔΕ Νο2, το φορολογικό σύστημα είναι άδικο γιατί «το 90% περίπου των φόρων εισπράττεται από το 30% του ενεργού πληθυσμού οι οποίοι είναι μισθωτοί και συνταξιούχοι χωρίς καμία δυνατότητα απόκρυψης φορολογητέας ύλης».

Παρόμοια άποψη εκφράζει και ο ελεγκτής ΑΑΔΕ Νο 4, επισημαίνοντας πως «το φορολογικό σύστημα της Ελλάδας δεν μπορεί να είναι δίκαιο διότι δεν είναι σταθερό, διατηρεί υψηλούς φορολογικούς συντελεστές για μισθωτούς και επαγγελματίες σε συνδυασμό με μεγάλο ύψος έμμεσων φόρων».

Ανάλογες εκτιμήσεις υπάρχουν και από τον ορκωτό λογιστή Νο 2 που δηλώνει: «Δεν έχει εφαρμοσθεί μέχρι σήμερα δίκαιο φορολογικό σύστημα στην Ελλάδα. Τα περισσότερα χρόνια που δραστηριοποιούμαι στο χώρο της ελεγκτικής διαπιστώνω ότι οι επιχειρήσεις αντιμετωπίζονται από το κράτος σαν «κλέφτες» μέχρι αποδείξεως του αντιθέτου. Παρ'όλα αυτά, οι επιχειρήσεις προσπαθούν να συμμορφώνονται όσο το δυνατόν περισσότερο».

Αρνητικές απόψεις εκφράζει και το σύνολο των λογιστών που συμμετέχει στη μελέτη. Χαρακτηριστική είναι η δήλωση του λογιστή Νο 3 που αναφέρει ότι η ελληνική φορολογική νομοθεσία είναι «άδικη, κακογραμμένη με πολλές ασάφειες και πλειάδα νόμων και διατάξεων που δεν μπορούν να εφαρμοστούν με τίποτα. Η φορολογική συμμόρφωση είναι ελάχιστη, καθώς ακόμα και οι τεχνοκράτες λογιστές δεν μπορούν να τα εφαρμόσουν, είτε γιατί δεν προλαβαίνουν να διαβάσουν τις διατάξεις, είτε γιατί αμείβονται τόσο χαμηλά που δεν έχουν καν το χρόνο να εξυπηρετήσουν σωστά τις εταιρείες».

Από την πλευρά του ο λογιστής Νο 4 εκτιμά πως τα φαινόμενα της φοροδιαφυγής και φοροαπάτης μπορούν να αντιμετωπιστούν και με την «αναβάθμιση του επιστημονικού κύρους των λογιστών για να έχουν αξιοπρεπείς αμοιβές», τη συνεργασία των λογιστών με τις ελεγκτικές αρχές και την επιβολή υψηλών προστίμων στους παραβάτες προκειμένου «να καταλάβουν ότι οφείλουν να συμμορφωθούν και να ακούν τον οικονομολόγο. Μέχρι τώρα ακούν τους εμπορικούς

διευθυντές και όχι τον λογιστή. Άλλωστε όταν μιλάει ο λογιστής, ο επιχειρηματίας πρέπει να βάλει το χέρι στη τσέπη ενώ ο εμπορικός γεμίζει τη τσέπη. Η νοοτροπία αυτή είναι απαρχαιωμένη. Επιχειρηματίας – Λογιστής – Εφοριακός – Ορκωτός θα πρέπει να έχουν αγαστή συνεργασία μεταξύ τους. Όλα αυτά όμως αποτελούν ρομαντικά πράγματα σε μια ουτοπική κοινωνία καθώς στην Ελλάδα δεν θα υπάρξει ποτέ αυτό».

6.3. Πρόληψη οικονομικών εγκλημάτων από επιχειρήσεις και οργανισμούς

Η κατάσταση που επικρατεί στις ελεγχόμενες επιχειρήσεις/οργανισμούς στον τομέα της πρόληψης οικονομικών εγκλημάτων διερευνήθηκε από τις απαντήσεις των συμμετεχόντων στην ερώτηση 3 «Οι οικονομικές οντότητες που αποτελούν αντικείμενο ελέγχου, διαθέτουν σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου; Επίσης, Στην περίπτωση ελέγχου οικονομικών οντοτήτων που διαθέτουν Τμήμα Εσωτερικού Ελέγχου, χαρακτηρίζεται ο "εσωτερικός ελεγκτής" από αμεροληψία, ανεξαρτησία και αξιοπιστία;», την ερώτηση 8 «Υπάρχει στην επιχείρηση που εργάζεστε ή που συνεργάζεστε (ως Ιδιώτης) πρόγραμμα πρόληψης της εταιρικής απάτης και γενικά των οικονομικών εγκλημάτων;» και την ερώτηση 11 «Θεωρείτε ότι η θέσπιση κανόνων Εταιρικής Διακυβέρνησης καθορίζουν α) τον τρόπο με τον οποίο επιτυγχάνονται οι εταιρικοί στόχοι, β) καθιερώνουν συστήματα παρακολούθησης και αποτίμησης των εταιρικών κινδύνων και γ) καθορίζουν τον τρόπο με τον οποίο εξασφαλίζεται η διαφάνεια των πεπραγμένων της διοίκησης έναντι των μετόχων;».

Σε ότι αφορά την ύπαρξη προγραμμάτων πρόληψης εκ μέρους των επιχειρήσεων/οργανισμών οι ελεγκτές της ΑΑΔΕ δεν ήταν σε θέση να απαντήσουν καθώς υπηρετούν το δημόσιο τομέα και ως εκ τούτου δεν συνεργάζονται με κάποια επιχείρηση ή οργανισμό. Από τους υπόλοιπους έξι (6) συμμετέχοντες, τέσσερις (4) δήλωσαν πως οι επιχειρήσεις που συνεργάζονται εφαρμόζουν προγράμματα πρόληψης, ενώ οι δύο (2) απάντησαν αρνητικά.

Ενδεικτική είναι η δήλωση του ορκωτού λογιστή Νο 2 που είπε ότι «καταβάλλεται μεγάλη προσπάθεια (σ.σ. από τις επιχειρήσεις) να συγκεντρώνονται τα

στοιχεία που μας έχουν υποδειχθεί, σύμφωνα με το νόμο περί πρόληψης του οικονομικού εγκλήματος και της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές ενέργειες».

Σε ότι αφορά τα χαρακτηριστικά της αμεροληψίας, της ανεξαρτησίας και της αξιοπιστίας των εσωτερικών ελεγκτών, οι απόψεις των συμμετεχόντων ήταν διαφορετικές.

Σύμφωνα με τον ελεγκτή ΑΑΔΕ Νο2 «οι οικονομικές οντότητες, τις περισσότερες φορές, διαθέτουν σύστημα εσωτερικού ελέγχου. Όμως ο εσωτερικός ελεγκτής δεν είναι πάντα αξιόπιστος και αμερόληπτος. Και αυτός δέχεται επιρροές από τα ανώτερα τμήματα διοίκησης».

Παρόμοια άποψη εκφράζει και ο ελεγκτής ΑΑΔΕ Νο 4 τονίζοντας ότι *«πρόκειται για έναν έμμισθο υπάλληλο της οντότητας ο οποίος σαφέστατα επηρεάζεται από τη διοίκηση της»*, αλλά και οι λογιστές Νο 3 και Νο 4 που θεωρούν πως ο θεσμός του εσωτερικού ελέγχου στην Ελλάδα είναι σε πρώιμο στάδιο ακόμη.

Ωστόσο, σύμφωνα με τον ελεγκτή ΑΑΔΕ Νο 3 *«ο εσωτερικός ελεγκτής κινείται ανεξάρτητα από το υποκείμενο ελέγχου. Αυτό το έχω συναντήσει σε μεγάλες εταιρείες και επιχειρήσεις καθώς αυτές έχουν οργανωμένο σύστημα εσωτερικού ελέγχου. Στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις που αποτελούν και το μεγαλύτερο ποσοστό των ενεργών επιχειρήσεων στη χώρα μας δεν εφαρμόζεται παρόλο που φαινόμενα αποφυγής ηθελημένων ή αθέλητων λαθών και παραλείψεις κατά την καταχώρηση των λογιστικών εγγραφών στα λογιστικά βιβλία της επιχείρησης είναι σχεδόν καθημερινό φαινόμενο».*

Με την προαναφερόμενη άποψη συμφωνούν και οι δύο ορκωτοί λογιστές σημειώνοντας πως *«όπου υπάρχει σύστημα εσωτερικού ελέγχου χαρακτηρίζεται από τα παραπάνω αναφερθέν χαρακτηριστικά»* (σ.σ. αμεροληψία, ανεξαρτησία και αξιοπιστία).

Τέλος, σε ότι αφορά την εταιρική διακυβέρνηση, όλοι οι συμμετέχοντες εκτιμούν ότι η θέσπιση κανόνων μέσω αυτής είναι εξαιρετικά χρήσιμο εργαλείο καθώς σύμφωνα με τον ελεγκτή ΑΑΔΕ Νο 3 *«μπορεί να αποδώσει ποιότητα στις ελεγκτικές υπηρεσίες»*, ή σύμφωνα με τον ελεγκτή ΑΑΔΕ Νο 8 *«να επιλύσει αρκετά από τα προβλήματα που συναντάμε στις επιχειρήσεις όπως φοροαπάτες, ξέπλυμα μαύρου χρήματος και νομιμοποίησης αυτού από παράνομες ενέργειες».* Ωστόσο,

σύμφωνα με τον ελεγκτή Νο 5 η συγκεκριμένη πρακτική εφαρμόζεται μόνον στις πολύ μεγάλες επιχειρήσεις, καθώς αυτές έχουν τη σχετική υποχρέωση.

Από την πλευρά του ο ορκωτός ελεγκτής Νο 2 αναφέρει πως οι αρχές της εταιρικής διακυβέρνησης αφορούν κατά βάση πολυμετοχικές εταιρείες, ενώ «στις υπόλοιπες εταιρείες, που αποτελούν το μεγαλύτερο μέρος της Ελληνικής οικονομίας, η εφαρμογή των κανόνων αυτών δεν επιφέρει κάποιο όφελος».

Παρόμοια άποψη εκφράζουν και οι λογιστές σημειώνοντας πως τα όποια οφέλη της εταιρικής διακυβέρνησης αφορούν κυρίως μεγάλες επιχειρήσεις. Ενδεικτική είναι η δήλωση του λογιστή Νο 3 που αναφέρει ότι «οι περισσότερες εταιρείες είναι μικρές οντότητες. Δεν εφαρμόζονται αυτά. Και αν εφαρμοστούν θα απαιτηθεί κόστος από τους επιχειρηματίες που δεν θα το καλύψουν ή θα βρουν συνεργάτες με μικρές αμοιβές για να είναι τυπικοί έναντι στο νόμο. Όχι όμως ουσιαστικά».

6.4. Συνεργασία ελεγκτών και ελεγχόμενων

Οι απόψεις των συμμετεχόντων σχετικά με το επίπεδο συνεργασίας που υπάρχει ανάμεσα στους ελεγκτές και τις ελεγχόμενες επιχειρήσεις και οργανισμούς προέκυψε από την ανάλυση των απαντήσεων στην ερώτηση 2 «Κατά τη διάρκεια της ελεγκτικής διαδικασίας υπάρχει καλή συνεργασία μεταξύ ελεγκτή και ελεγχόμενου, δηλαδή έχει ο ελεγκτής πρόσβαση σε όλα τα δεδομένα και τις πληροφορίες που απαιτούνται για τον έλεγχο;», την ερώτηση 4 «Συμμετέχει και ο ελεγχόμενος φορέας στη διαδικασία του σχεδιασμού του ελεγκτικού έργου; Αν ναι, η συμμετοχή γίνεται με τέτοιο τρόπο που να προκαλεί πιέσεις κατά τη διάρκεια της ελεγκτικής διαδικασίας;» και την ερώτηση 10 «Έχετε εντοπίσει φαινόμενα κακοδιαχείρισης ή προσπάθειες παραποίησης στοιχείων εκ μέρους των επιχειρηματιών;».

Σε ότι αφορά την πρόσβαση που έχουν οι ελεγκτές, στα στοιχεία των ελεγχόμενων, οι απόψεις δίστανται. Έξι (6) από τους εννέα (9) ελεγκτές της Ανεξάρτητης Αρχής Δημοσίων Εσόδων δηλώνουν πως κατά τη διάρκεια του ελέγχου υπάρχουν αρκετά προσκόμματα που τίθενται εκ μέρους των ελεγχόμενων, καθώς, όπως επισημαίνει ο ελεγκτής ΑΑΔΕ Νο 9, «συνήθως υπάρχει κωλυσιεργία, από τη

μεριά του ελεγχόμενου, ξεπερνώντας πολλές φορές τα χρονικά περιθώρια προσκόμισης των εγγράφων».

Διάσταση απόψεων καταγράφεται και από τους ορκωτούς λογιστές. Σύμφωνα με τον ορκωτό λογιστή Νο 1 «ο Ορκωτός Ελεγκτής Λογιστής σε όλη τη διαδικασία του ελέγχου έχει άμεση επαφή με την ελεγχόμενη εταιρεία και ζητάει τα στοιχεία αυτά τα οποία είναι απαραίτητα για τον προγραμματισμό, αλλά και για την ολοκλήρωση του ελέγχου. Η ελεγχόμενη εταιρεία θα πρέπει να είναι σε θέση να του δώσει ότι ζητήσει, στα πλαίσια πάντα των ελεγκτικών διαδικασιών. Ωστόσο, στις περιπτώσεις όπου η ελεγχόμενη αρνείται να δώσει στοιχεία, είτε μέρος στοιχείων, ο ελεγκτής θα προσαρμόσει ανάλογα και την έκθεση ελέγχου την οποία θα δημοσιεύσει».

Αντίθετα ο ορκωτός λογιστής Νο 2 υποστηρίζει πως «ένας ελεγκτής δεν έχει πάντα όλες τις πληροφορίες που του είναι απαραίτητες, γιατί σε αρκετές περιπτώσεις δεν έχει γίνει γνωστό στον ελεγχόμενο ότι πρέπει να υπάρχει απεριόριστη πρόσβαση στα ελεγχόμενα στοιχεία».

Από την πλευρά των λογιστών φαίνεται πως η συνεργασία είναι σε καλύτερα επίπεδα καθώς όλοι τους την χαρακτηρίζουν καλή. Ωστόσο, όπως διευκρινίζει ο λογιστής Νο 3 καλύτερη πρόσβαση υπάρχει για τους ορκωτούς και όχι για τους υπαλλήλους του υπουργείου οικονομικών. Για το λόγο αυτό εκτιμά πως «το συγκεκριμένο πλαίσιο χρειάζεται να αναμορφωθεί προκειμένου οι Αρχές να έχουν πλήρη πρόσβαση αλλά και για λόγους διαφάνειας».

Σε ότι αφορά το βαθμό συμμετοχής, του ελεγχόμενου, στην ελεγκτική διαδικασία επτά (7) από τους εννέα (9) ελεγκτές ΑΑΔΕ όπως και το σύνολο των λογιστών και των ορκωτών λογιστών δηλώνουν πως δεν υπάρχει συμμετοχή του ελεγχόμενου.

Όπως διευκρινίζει ο λογιστής Νο 1 «ο σχεδιασμός είναι αποκλειστικό έργο του ελεγκτή και το περιεχόμενο του δεν κοινοποιείται σε κανέναν, καθώς διαμορφώνεται με αντικειμενικότητα, ακεραιότητα και επιμέλεια. Η οριοθέτηση των περιοχών ελέγχου γίνεται αποκλειστικά από τον ελεγκτή χωρίς περιθώρια παρέμβασης».

Δύο (2) από τους ελεγκτές ΑΑΔΕ αναφέρουν ότι στις περιπτώσεις όπου υπάρχει συμμετοχή του ελεγχόμενου υπάρχουν και προβλήματα. Χαρακτηριστικές

είναι οι δηλώσεις του ελεγκτή ΑΑΔΕ Νο 2 που αναφέρει ότι *«πολλές φορές συμμετέχει (σ.σ. ο ελεγχόμενος) και κάποιες φορές προκαλεί πιέσεις, τόσο κατά τη διάρκεια του σχεδιασμού του ελεγκτικού έργου, όσο και κατά την υλοποίησή του»*, και του ελεγκτή ΑΑΔΕ Νο 5 που διευκρινίζει ότι η συμμετοχή σχετίζεται με τη χρονική διευθέτηση των εγγράφων και αρχείων που δίνονται στον έλεγχο καθώς και ότι *«πολλές φορές (σ.σ. ο ελεγχόμενος) κωλυσιεργεί ή πιέζει για την ολοκλήρωση της ελεγκτικής διαδικασίας με τρόπο που δεν αρμόζει»*.

Σε ότι αφορά τον εντοπισμό φαινομένων κακοδιαχείρισης ή προσπάθειας παραποίησης οικονομικών στοιχείων, η πλειονότητα του δείγματος δηλώνει ότι έχει εντοπίσει, σε αρκετές περιπτώσεις, παραποίηση οικονομικών στοιχείων.

Σύμφωνα με τον ελεγκτή ΑΑΔΕ Νο 1 πρόκειται για συνήθη συμπεριφορά *«με στόχο τη στρέβλωση των δημοσιευμένων καταστάσεων και την παραπληροφόρηση του κοινού»* η οποία, σύμφωνα με τον ελεγκτή ΑΑΔΕ Νο 4, εντοπίζεται κυρίως *«στον τομέα των πλαστών τιμολογίων και του σκέλους των εξόδων που συμβάλλουν στη μείωση των κερδών άρα και των φόρων»*, ενώ σύμφωνα με τον ελεγκτή ΑΑΔΕ Νο 5 το συγκεκριμένο φαινόμενο *«συμβαίνει συνήθως σε εταιρείες που πρόκειται να προβούν, είτε σε αύξηση μετοχικού κεφαλαίου, είτε σε εξαγορά, είτε ακόμη και σε συγχώνευση»*.

Από την πλευρά τους οι ορκωτοί λογιστές δηλώνουν πως δεν συνάντησαν περιπτώσεις κακοδιαχείρισης ή παραποιημένες οικονομικές καταστάσεις με τον ορκωτό λογιστή Νο 2 να διευκρινίζει πως φαινόμενα κακοδιαχείρισης εντοπίζονται *«στις περιπτώσεις όπου υπάρχει η δυνατότητα εξωτερικού δανεισμού»*.

Για το ίδιο θέμα οι απόψεις των λογιστών δίστανται, καθώς οι μισοί δεν έχουν εντοπίσει ούτε κακοδιαχείριση, ούτε παραποιημένα οικονομικά στοιχεία. Ωστόσο οι άλλοι μισοί δηλώνουν ότι ήρθαν αντιμέτωποι με παρόμοια περιστατικά. Μάλιστα, όπως σημειώνει ο λογιστής Νο 1 *«όπου υπάρχει άδικη φορολόγηση, εκεί εντοπίζω και τη μεγαλύτερη προσπάθεια απόκρυψης και παραποίησης φορολογικών στοιχείων»*.

6.5. Η αποτελεσματικότερη ελεγκτική μέθοδος

Οι απόψεις των συμμετεχόντων σχετικά με την αποτελεσματικότητα της ελεγκτικής επιστήμης καθώς και της μεθόδου που, βάσει της εμπειρίας τους, είναι πιο αποτελεσματική, αντλήθηκε από τις απαντήσεις που έδωσαν στην ερώτηση 5 «*Η επιστήμη της ελεγκτικής θεωρείται πως μπορεί να αντιμετωπίσει αποτελεσματικά τα φαινόμενα της φοροδιαφυγής και της φοροαπάτης ή εκτιμάται πως υπάρχει περιθώριο αύξησης αυτής της αποτελεσματικότητας;*» και στην ερώτηση 6 «*Ποια ελεγκτική μέθοδος εκτιμάται πως είναι πιο προσοδοφόρα και αποτελεσματική ως προς τον εντοπισμό παραποιημένων καταστάσεων;*»

Σε ότι αφορά την αποτελεσματικότητα της ελεγκτικής επιστήμης απέναντι στην αντιμετώπιση των φαινομένων φοροδιαφυγής και φοροαπάτης, οι συμμετέχοντες εκφράζουν παρόμοιες απόψεις οι οποίες στο σύνολο τους είναι θετικές καθώς, όπως χαρακτηριστικά αναφέρει ο ελεγκτής ΑΑΔΕ Νο 1 «*η ελεγκτική διαθέτει εργαλεία και μηχανισμούς που στοχεύουν στην πληρότητα και στην εγκυρότητα των δημοσιευμένων οικονομικών καταστάσεων, ικανών να εντοπίσουν τα φαινόμενα απάτης και φοροδιαφυγής. Ακόμη με την ελεγκτική διασφαλίζεται η πρόληψη λαθών και συμβάλλει στην αποκάλυψη και στην καταστολή της απάτης*».

Ωστόσο, απαιτείται και βελτίωση των ελεγκτικών μηχανισμών καθώς σύμφωνα με τον ελεγκτή ΑΑΔΕ Νο 8 «*εάν ήταν αποτελεσματική δεν θα είχαμε φαινόμενα φοροδιαφυγής και φοροαπάτης*».

Από την πλευρά του ο ελεγκτής ΑΑΔΕ Νο 4 εκτιμά ότι «*η ελεγκτική επιστήμη συνεχώς εξελίσσεται και προσαρμόζεται προκειμένου να αυξήσει την αποτελεσματικότητά της, έναντι της φοροδιαφυγής και της απάτης, οι οποίες ανακαλύπτουν συνεχώς νέους τρόπους αποφυγής ή παράκαμψης των ελεγκτικών και των φορολογικών διαδικασιών*».

Ο λογιστής Νο 2 συνδέει την αποτελεσματικότητα με την αμεροληψία δηλώνοντας χαρακτηριστικά «*φυσικά και μπορεί (σ.σ. η ελεγκτική επιστήμη) να αντιμετωπίσει τη φοροδιαφυγή, αρκεί να είναι σωστή και αμερόληπτη. Διαθέτει αρκετά εργαλεία και μηχανισμούς, κατάλληλα για την κάθε περίπτωση ελέγχου*», ενώ ο λογιστής Νο 4 εκτιμά ότι η ελεγκτική μπορεί και πρέπει να αυξήσει την

αποτελεσματικότητα της εφόσον διορθώσει ένα βασικό μειονέκτημα της που είναι «η πελατειακή σχέση του ελεγκτή με τον ελεγχόμενο».

Παρόμοια άποψη εκφράζει και ο λογιστής Νο 3 που δηλώνει χαρακτηριστικά *«πάντα ο ελεγχόμενος είναι ένα βήμα μπροστά από τον ελεγκτή. Σαφώς υπάρχει περιθώριο αύξησης της αποτελεσματικότητας. Ο έλεγχος ξεκινάει χρόνια πίσω καθώς ελέγχει προηγούμενες χρήσεις προ 5 ετών τουλάχιστον. Όταν εναρμονιστεί ο έλεγχος και φτάσει να ελέγχει την προηγούμενη χρήση μιας εταιρείας τότε δε θα υπάρξει φοροδιαφυγή. Επίσης θα πρέπει να ξεχωρίσουν οι καλοί λογιστές από τους λογιστές χωρίς γνώση που λειτουργούν με γνώμονα να είναι αρεστοί στους επιχειρηματίες. Αρεστοί γίνονται μόνο με αθέμιτους τρόπους φοροδιαφυγής και έτσι οι λογιστές που είναι γνώστες του αντικειμένου, ηθικοί αθέμιτοι απομακρύνονται από την αγορά».*

Από την πλευρά τους οι ορκωτοί λογιστές χαρακτηρίζουν την ελεγκτική ως τον σημαντικότερο κλάδο της οικονομικής επιστήμης σημειώνοντας ότι με τη χρήση των κατάλληλων εργαλείων και ελεγκτικών διαδικασιών, θα μπορούσε να παταχθούν για πάντα τα φαινόμενα της φοροδιαφυγής και της φοροαπάτης.

Σε ότι αφορά την πλέον αποτελεσματική μέθοδο ελέγχου, οι απόψεις των συμμετεχόντων διαφοροποιούνται σε μεγάλο βαθμό αν και όπως σημειώνει ο ελεγκτής ΑΑΔΕ Νο 4 *«Αν κάνεις σωστά τη δουλειά σου, ως ελεγκτής, πιστεύω πως όλες οι μέθοδοι είναι εξίσου αποτελεσματικές».*

Ο ελεγκτής ΑΑΔΕ Νο 2 θεωρεί ως αποτελεσματικότερη μέθοδο αυτή της «αντιπαραβολής των στοιχείων», ο ελεγκτής ΑΑΔΕ Νο 3 τη μέθοδο που προβλέπεται από «την ισχύουσα νομοθεσία», ο ελεγκτής ΑΑΔΕ Νο 5 πιστεύει πως καλύτερα αποτελέσματα έχει *«η μέθοδος εντοπισμού και διασταύρωσης εικονικών συναλλαγών, ο έλεγχος της ύπαρξης ενδοομιλικών συναλλαγών, ο έλεγχος των αφορολόγητων αποθεματικών της επιχείρησης και ο έλεγχος των ταμειακών διαθεσίμων»*, ενώ ο ελεγκτής ΑΑΔΕ Νο 6 εκτιμά πως καλύτερα αποτελέσματα υπάρχουν από τον επιτόπιο έλεγχο, τον έλεγχο ως προς την απόδοση των παρακρατούμενων - επιστρεφόμενων φόρων και έλεγχο των τραπεζικών καταθέσεων.

Ο ορκωτός λογιστής Νο 2 θεωρεί πως *«η διασταύρωση των κονδυλίων των οικονομικών καταστάσεων, με τα αντίστοιχα ποσά που σχηματίζουν τα κονδύλια αυτά, από τα λογιστικά αρχεία της εταιρείας»*, είναι περισσότερο αποτελεσματικός υπό την

προϋπόθεση ότι *«πρώτα θα ελεγχθεί ικανοποιητικό δείγμα των στοιχείων που έχουν καταχωρηθεί στα επίσημα λογιστικά αρχεία της ελεγχόμενης»*.

Από την πλευρά των λογιστών ο Νο 1 εκτιμά πως *«οι έμμεσες τεχνικές έλεγχου είναι πιο προσοδοφόρες και πιο αποτελεσματικές ως προς τον εντοπισμό λαθών και παραλείψεων»*, ο Νο 2 πιστεύει πως *«ο εξωτερικός τακτικός έλεγχος των οικονομικών καταστάσεων»* είναι περισσότερο αποτελεσματικός, ο Νο 3 δηλώνει πως *«ο επιτόπιος έλεγχος, ακόμα και ηλεκτρονικής αλληλογραφίας των εμπλεκόμενων στελεχών»* μπορεί να φέρει εξαιρετικά αποτελέσματα, ενώ ο Νο 4 πιστεύει πως η καλύτερη μέθοδος έλεγχου είναι αυτή *«που χρησιμοποιεί τις αναλυτικές διαδικασίες και τη σύγκριση μεγεθών»*.

6.6. Τα χαρακτηριστικά του αποτελεσματικού ελεγκτή

Οι απόψεις των συμμετεχόντων σχετικά με τα χαρακτηριστικά στοιχεία που πρέπει να υπάρχουν σε έναν καλό και αποτελεσματικό ελεγκτή αντλήθηκαν από τις απαντήσεις που έδωσαν στην πρώτη (1^η) ερώτηση *«Εσείς προσωπικά εκτελείται έλεγχους και εάν Ναι, ποια θεωρείται πως είναι τα χαρακτηριστικά του καλού ελεγκτή;»*

Όλοι τους συγκλίνουν στην άποψη ότι, απαραίτητη προϋπόθεση, για να είναι ένας ελεγκτής αποτελεσματικός είναι να κατέχει, σε βάθος γνώσεις, σχετικές με το αντικείμενο του.

Όπως αναφέρει ο ελεγκτής ΑΑΔΕ Νο 1 ένας καλός ελεγκτής πρέπει να έχει, πέρα από γνώσεις, *«επικοινωνιακά προσόντα, να είναι αντικειμενικός και φερέγγυος. Επίσης, η κατοχή Πιστοποίησης κρίνεται σημαντική για τη διεκπεραίωση του έργου του»*. Ο Νο 2 ελεγκτής ΑΑΔΕ πιστεύει πως ο καλός ελεγκτής διακρίνεται από *«αμεσότητα, συνεχή προσπάθεια, ταχύτητα διεκπεραίωσης εργασιών, αντικειμενικότητα και έντονο αίσθημα ευθύνης»*. Ο Νο 3 ελεγκτής ΑΑΔΕ εκτιμά πως το βασικό χαρακτηριστικό του καλού ελεγκτή είναι *«η εφαρμογή της νομοθεσίας»*, ενώ ο Νο 4 πιστεύει ότι είναι *«η αντικειμενικότητα, η συνέπεια, η επάρκεια στο γνωστικό αντικείμενο, και η καλή κρίση»*.

Ο ελεγκτής ΑΑΔΕ Νο 5 συμπληρώνει πως στα χαρακτηριστικά του αποτελεσματικού ελεγκτή θα πρέπει να συγκαταλέγονται και «η εχεμύθεια, η κριτική σκέψη και η αντίληψη του κινδύνου στις οικονομικές καταστάσεις και στα πεδία που τυγχάνουν υψηλού βαθμού σημαντικότητας».

Σύμφωνα με τον ορκωτό λογιστή Νο1 για να υπάρχει αποτελεσματικότητα «θα πρέπει να υπάρχει η κατάλληλη θεωρητική εκπαίδευση στα γνωστικά αντικείμενα του ελεγκτικού επαγγέλματος την οποία, βάσει της νομοθεσίας που διέπει το επάγγελμα, είναι υποχρεωμένοι οι Ορκωτοί Ελεγκτές να περάσουν. Οι εξωτερικοί Ορκωτοί Ελεγκτές θα πρέπει να χαρακτηρίζονται από ανεξαρτησία, αντικειμενική και κριτική σκέψη καθώς και επαγγελματικό σκεπτικισμό», ενώ ο ορκωτός λογιστής Νο 2 εκτιμά πως «ένας καλός ελεγκτής πρέπει να έχει ουσιαστική γνώση των αντικειμένων που ελέγχει και να προβαίνει σε διαρκή θεωρητική έρευνα των αντικειμένων αυτών. Να είναι επικοινωνιακός, ώστε να μπορεί να συγκεντρώνει τα στοιχεία που είναι απαραίτητα για το έργο του».

Παρόμοιες απόψεις εκφράζουν και οι λογιστές με τον Νο 2 να υπογραμμίζει πως «ένας καλός ελεγκτής θα πρέπει να είναι καλά ενημερωμένος, να γνωρίζει πάρα πολύ καλά τους Νόμους και τις Αρχές της Λογιστικής και Ελεγκτικής, και φυσικά να είναι αμερόληπτος» και τον Νο 3 να συμπληρώνει πως «τα κύρια χαρακτηριστικά είναι τεχνικές γνώσεις, ακεραιότητα χαρακτήρα, δικαιοσύνη και ηθική».

6.7. Τρόποι βελτίωσης του ελεγκτικού τομέα

Οι απόψεις/προτάσεις των συμμετεχόντων για τους τρόπους με τους οποίους μπορεί να βελτιωθεί η αποτελεσματικότητα του ελεγκτικού τομέα αντλήθηκαν από τις απαντήσεις που δόθηκαν στην ερώτηση 9 «Οι πειθαρχικές και νομικές κυρώσεις που επιβάλλονται στις περιπτώσεις φοροαπάτης, είτε στην ίδια την οικονομική οντότητα, είτε σε εξωτερικό της συνεργάτη - ελεγκτική εταιρεία, θεωρείτε ότι κινούνται προς τη σωστή κατεύθυνση;», την ερώτηση 12 «Η καταπολέμηση της φορολογικής απάτης δεν καλύπτει μόνο τη λήψη μέτρων κατά της παράνομης συμπεριφοράς, αλλά επίσης την αποτροπή της απάτης και τη θέσπιση μέτρων για την ενίσχυση της συμμόρφωσης. Προς την κατεύθυνση αυτή πρέπει να καταβληθούν περαιτέρω

προσπάθειες, κυρίως λόγω της ανάγκης εφαρμογής όλων των διατάξεων, της επιβολής, της παρακολούθησης και, εάν κριθεί αναγκαίο, της επικαιροποίησής τους, προκειμένου να συμβαδίζουν με την προσαρμοστικότητα της φορολογικής απάτης, καθώς και με την ψηφιακή εξέλιξη σε παγκόσμιο επίπεδο. Ποιά η θέση σας επί της ανωτέρω πρότασης;» και την ερώτηση 15 η οποία περιελάμβανε απαντήσεις/δηλώσεις για συγκεκριμένα μέτρα βελτίωσης της φορολογικής συμμόρφωσης.

Σε ότι αφορά την αποτελεσματικότητα των κυρώσεων που προβλέπονται από την κείμενη νομοθεσία για τις περιπτώσεις της φοροαπάτης οι απόψεις των συμμετεχόντων τείνουν να είναι αρνητικές κυρίως γιατί, όπως εξηγεί ο ελεγκτής ΑΑΔΕ Νο 5 «στην πράξη δεν υπάρχει ουσιαστική τιμωρία της παράβασης. Τα πρόστιμα είναι πολύ μικρά για μεγάλες φοροαπάτες».

Με την άποψη αυτή συμφωνεί και ο ελεγκτής ΑΑΔΕ Νο 6 υπογραμμίζοντας ότι «δεν υπάρχει ουσιαστική τιμωρία της παράβασης», ενώ ο ελεγκτής ΑΑΔΕ Νο 4 συνιστά «οι κυρώσεις να απευθύνονται στους φυσικούς αυτουργούς της φοροαπάτης, δηλαδή στους διαχειριστές των οντοτήτων, κατόπιν στους εξωτερικούς συνεργάτες εφόσον συμμετέχουν στην φοροαπάτη και τέλος στις οικονομικές οντότητες».

Ενδιαφέρουσα είναι και η θέση που εκφράζει ο ελεγκτής ΑΑΔΕ Νο 7 που δηλώνει πως «οι κυρώσεις κινούνται προς τη σωστή κατεύθυνση αρκεί να επιβάλλονται, διότι οι δικαστικοί αγώνες είναι τόσο χρονοβόροι και το όλο σύστημα επιβολής κυρώσεων τόσο δυσκίνητο, που περνάει μεγάλο χρονικό διάστημα μέχρι τελικά να επιβληθεί ο αναλογούν φόρος, πλέον των προσαυξήσεων, γεγονός που τίθεται υπό αμφισβήτηση εάν τελικά καταλήξει στο Δημόσιο Ταμείο».

Από την πλευρά των ορκωτών λογιστών οι απόψεις που εκφράζονται είναι διαφορετικές. Ο Νο 1 θεωρεί πως οι κυρώσεις είναι αποτελεσματικές, ενώ ο Νο 2 εκτιμά πως «δεν κινούνται προς την σωστή κατεύθυνση, γιατί ο στόχος τους έχει μόνο την έννοια της τιμωρίας και όχι της συμμόρφωσης, του παραδειγματισμού και του προσανατολισμού προς την τήρηση της φορολογικής νομοθεσίας. Πέραν αυτού, η περίπλοκη φορολογική νομοθεσία, με τα εκατοντάδες «παραθυράκια» ανοίγει το δρόμο προς την φοροδιαφυγή».

Από την πλευρά τους οι λογιστές, έχουν επίσης διαφορετικές απόψεις. Ο Νο 3 πιστεύει πως είναι σωστές και αποτελεσματικές, ο Νο 1 θεωρεί πως οι κυρώσεις

«πρέπει να είναι περισσότερο δίκαιες», ο Νο 3 πιστεύει πως «θα πρέπει να είναι πιο αυστηρές» ενώ ο Νο 2 εκτιμά πως «οι κυρώσεις που επιβάλλονται είναι στην σωστή κατεύθυνση ως προς την ποινή, αλλά δυστυχώς σχεδόν ποτέ δεν εφαρμόζονται πλην ελάχιστων εξαιρέσεων-περιπτώσεων».

Ως προς την καταπολέμηση της φορολογικής απάτης οι συμμετέχοντες ελεγκτές ΑΑΔΕ εκτιμούν πως θα πρέπει να ληφθούν επιπλέον μέτρα.

Σύμφωνα με τον ελεγκτή ΑΑΔΕ 1 «η θέσπιση κανόνων και προπαντός η φορολογική συμμόρφωση διαδραματίζουν σπουδαίο ρόλο στην αντιμετώπιση της φοροαπάτης. Η γραφειοκρατία όμως και η διασπορά των αρμοδιοτήτων μεταξύ πολλαπλών επιπέδων διοικητικής λειτουργίας, η αδυναμία συν-λειτουργίας και διασύνδεσης των πληροφοριακών συστημάτων... και η αργή εφαρμογή της ψηφιακής εξέλιξης και ψηφιοποίησης, προκαλούν εμπόδια».

Από την πλευρά του ο ελεγκτής ΑΑΔΕ Νο 2 θεωρεί πως «απαιτείται ψηφιοποίηση όλων των εφαρμογών του Δημοσίου τομέα, όπως και του Ιδιωτικού. Να μην χαρακτηρίζεται όμως από πολυνομία και πολυπλοκότητα, να μην υποβάλλεται σε τακτική αναθεώρηση και μεταβολές. Δηλαδή η εφαρμογή της ψηφιοποίησης θα πρέπει να γίνεται σε ένα σταθερό περιβάλλον. Επίσης θα πρέπει να τηρούνται οι κανόνες δικαίου με τακτικούς ελέγχους», ενώ ο ελεγκτής ΑΑΔΕ Νο 6 πιστεύει πως «η φορολόγηση των οντοτήτων θα πρέπει να είναι εφικτή, καθώς και το ύψος των φορολογικών συντελεστών, έτσι ώστε να αποτραπεί το ενδεχόμενο φοροαπάτης και να εδραιωθεί η φορολογική συνείδηση».

Παρόμοιες απόψεις εκφράζουν και οι ορκωτοί λογιστές με τον Νο 2 να σημειώνει επιπλέον πως «αν σε παγκόσμιο επίπεδο βελτιωθούν οι πολιτικοί που θεσπίζουν τους φορολογικούς νόμους, καταργώντας φοροαπαλλαγές σε συγκεκριμένους επιχειρηματίες και αποδεικνύοντας ότι τα φορολογικά έσοδα διατίθενται στην κοινωνία, και με τον τρόπο αυτόν ανακυκλώνονται, και το όφελος απορροφούν και οι εταιρείες που πληρώνουν κανονικά τις φορολογικές τους υποχρεώσεις, τότε να ξεκινήσει η συζήτηση περί φορολογικής απάτης».

Από την πλευρά τους οι λογιστές εκτιμούν πως η καταπολέμηση της φορολογικής απάτης θα πρέπει να συμβαδίζει τόσο με τα νέα δεδομένα της αγοράς όσο και με την ραγδαία εξέλιξη της τεχνολογίας.

Όπως χαρακτηριστικά αναφέρει ο λογιστής Νο 1 *«καθημερινά η αγορά εξελίσσεται, νέα νομίσματα βγαίνουν, νέες συναλλαγές προκύπτουν, νέες συμφωνίες μεταξύ χωρών, νέες νεοφυής εταιρίες φυτρώνουν με εντελώς καινούργιες δραστηριότητες. Παράλληλα, η τεχνολογία εξελίσσεται καθημερινά με έναν ζέφρενο ρυθμό. Κατά συνέπεια και οι μηχανισμοί καταπολέμησης της φορολογικής απάτης θα πρέπει όχι μόνο να προσαρμόζουν τους κανόνες που την διέπουν στα νέα δεδομένα, 'φρεσκάροντας' τους νόμους και γενικά όλο το φορολογικό και εταιρικό δίκαιο, αλλά και χρησιμοποιώντας την έκρηξη της τεχνολογίας για καλύτερους και πρακτικότερους μηχανισμούς ελέγχου των εταιρειών-επαγγελματιών και ιδιωτών».*

Επιπλέον ο λογιστής Νο 2 θεωρεί πως η φοροαπάτη είναι παγκόσμιο φαινόμενο και ως τέτοιο θα πρέπει να αντιμετωπιστεί *«στο πλαίσιο της καλής συνεργασίας, της διαφάνειας, της ανταλλαγής πληροφοριών έτσι ώστε να επιτευχθεί μια ενεργή και συνεπή προσέγγιση».* Επίσης, εκτιμά ότι *«η τεχνολογία αποτελεί αρωγό της κοινής αυτής προσπάθειας, η εξέλιξη της οποίας θα πρέπει να λαμβάνεται σοβαρά υπόψη και να αξιοποιείται ταχύτατα».*

Τέλος, οι συμμετέχοντες κλήθηκαν να επιλέξουν μεταξύ επτά (7) συγκεκριμένων δηλώσεων/προτάσεων σχετικά με τον τρόπο με τον οποίον μπορεί να βελτιωθεί η φορολογική συμμόρφωση των φορολογούμενων και να τις ιεραρχήσουν. Η ερώτηση ήταν *«Κατά την άποψη σας ποια από τα παρακάτω μέτρα θα συνέβαλαν στη συμμόρφωση των φορολογουμένων;»* και οι προτάσεις δηλώσεις αφορούσαν:

1. Σαφέστερη νομοθεσία
2. Απλούστευση του φορολογικού νόμου
3. Συστηματική τήρηση αρχείων και στοιχείων εκ μέρους των αρχών
4. Βελτίωση της εσωτερικής οργάνωσης των φορολογικών αρχών
5. Μέτρα ενίσχυσης της φορολογικής νοοτροπίας
6. Παροχή κινήτρων στους φορολογούμενους
7. Επιβολή αυστηρότερων προστίμων

Τα αποτελέσματα έδειξαν πως, το σύνολο των συμμετεχόντων (15 άτομα) πιστεύει πως η απλούστευση του φορολογικού δικαίου μπορεί να συμβάλει στην αύξηση της φορολογική συμμόρφωσης.

Επίσης, 14 από τους 15 συμμετέχοντες πιστεύουν πως η «σαφέστερη νομοθεσία» είναι αυτή που μπορεί να έχει καλύτερα αποτελέσματα.

Ίδια αποτελέσματα καταγράφονται και για τις δηλώσεις/προτάσεις «Συστηματική τήρηση αρχείων και στοιχείων εκ μέρους των αρχών», «Βελτίωση της εσωτερικής οργάνωσης των φορολογικών αρχών» και «Μέτρα ενίσχυσης της φορολογικής νοοτροπίας».

13 από τους 15 συμμετέχοντες πιστεύουν πως θετική επίδραση θα υπάρξει από την «Παροχή κινήτρων στους φορολογούμενους», ενώ μόνον επτά (7) από τους 15 θεωρούν πως η φορολογική συνείδηση των φορολογουμένων μπορεί να βελτιωθεί μέσω της «επιβολής αυστηρότερων προστίμων».

6.8. Σύνοψη ευρημάτων

Από την ανάλυση των δεδομένων προκύπτει ότι η πλειονότητα των συμμετεχόντων θεωρεί πως τα φαινόμενα φοροδιαφυγής και φοροαπάτης κυμαίνονται σε υψηλά επίπεδα στην Ελλάδα.

Οι βασικές αιτίες που τα προκαλούν είναι η ασάφεια της φορολογικής νομοθεσίας, το ασταθές οικονομικό περιβάλλον, οι υψηλοί φορολογικοί συντελεστές και η ανεπάρκεια των ελεγκτικών μηχανισμών.

Η πλειονότητα των συμμετεχόντων εκτιμά ότι, τόσο η φοροαπάτη, όσο και η φοροδιαφυγή μπορούν να αντιμετωπιστούν επιτυχώς με τη δημιουργία δικαιότερου φορολογικού συστήματος, εκσυγχρονισμό των ελεγκτικών μηχανισμών και την καλλιέργεια φορολογικής νοοτροπίας η οποία θα πρέπει να ξεκινά από τις μικρές ηλικίες εντασσόμενη, ακόμη και ως μάθημα, στην εκπαίδευση.

Σε ότι αφορά το φορολογικό σύστημα, σχεδόν το σύνολο των συμμετεχόντων δηλώνει πως είναι άδικο και χρήζει βελτιώσεων, καθώς αντιμετωπίζει τους φορολογούμενους ως εν δυνάμει απατεώνες.

Επίσης, από τα στοιχεία φαίνεται πως πολύ λίγες επιχειρήσεις καταρτίζουν προγράμματα αντιμετώπισης και εντοπισμού οικονομικών εγκλημάτων και υιοθετούν

τις αρχές της εταιρικής διακυβέρνησης, ενώ όσες διαθέτουν σύστημα εσωτερικού ελέγχου αυτό δεν λειτουργεί πάντα με αμεροληψία και ανεξαρτησία.

Σύμφωνα με τα στοιχεία της παρούσης, η συνεργασία ανάμεσα στους ελεγχόμενους και τους ελεγκτές είναι μικρή και όταν υπάρχει, στις περισσότερες των περιπτώσεων, είναι προβληματική, με τους ελεγχόμενους να θέτουν εμπόδια στην ομαλή εξέλιξη των ελεγκτικής διαδικασίας.

Σε ότι αφορά την επιστήμη της ελεγκτικής, κοινή πεποίθηση όλων των συμμετεχόντων είναι πως είναι αποτελεσματική, αλλά απαιτούνται βελτιώσεις. Επίσης, οι περισσότεροι εκτιμούν πως η καλύτερη ελεγκτική μέθοδος είναι αυτή της αντιπαραβολής των στοιχείων στο σύνολο των οικονομικών και λογιστικών καταστάσεων μιας επιχείρησης ή ενός οργανισμού, με τον ταυτόχρονο οικονομικό έλεγχο όλων των εμπλεκόμενων μερών (μετόχων, διοίκησης κλπ).

Όσον αφορά τα χαρακτηριστικά του καλού ελεγκτή, όλες οι απόψεις των συμμετεχόντων συγκλίνουν πως η καλή γνώση του αντικειμένου, η ανεξαρτησία και η αμεροληψία είναι τα στοιχεία που πρέπει να υπερέχουν.

Τέλος, αναφορικά με τους τρόπους βελτίωσης των ελέγχων οι συμμετέχοντες εκτιμούν πως οι κυρώσεις που προβλέπονται σε περιπτώσεις οικονομικών εγκλημάτων θα πρέπει να επανεξεταστούν, να εκσυγχρονιστούν οι ελεγκτικοί μηχανισμοί του δημοσίου και να βελτιωθεί το φορολογικό σύστημα της χώρας.

Κεφάλαιο 7: Συμπεράσματα και προτάσεις

Βασικός στόχος της παρούσας μελέτης ήταν να αποτιμηθεί η συνεισφορά της ελεγκτικής επιστήμης στην αντιμετώπιση των φαινομένων της φοροαπάτης και της φοροδιαφυγής, ενώ στους επιμέρους στόχους ήταν η καταγραφή των απόψεων των επαγγελματιών της ελεγκτικής για την αποτελεσματικότητα της συγκεκριμένης επιστήμης, τις πρακτικές που υιοθετούν οι ελεγχόμενοι για την αποφυγή και αντιμετώπιση οικονομικών εγκλημάτων, τη συνεργασία ανάμεσα σε ελεγκτές και ελεγχόμενους, τις αιτίες που οδηγούν στην τέλεση οικονομικών εγκλημάτων και τους τρόπους βελτίωσης της ελεγκτικής επιστήμης.

Τα ερευνητικά ερωτήματα που τέθηκαν, στην παρούσα εργασία, αφορούσαν την έκταση της φοροδιαφυγής και της φοροαπάτης στην Ελλάδα και τις αιτίες πρόκλησής τους, την ύπαρξη ή μη προγραμμάτων πρόληψης για την αντιμετώπιση της φοροαπάτης και της φοροδιαφυγής (εκ μέρους των επιχειρήσεων), τα επίπεδα συνεργασίας μεταξύ ελεγκτών και ελεγχόμενων, την αποτελεσματικότερη ελεγκτική μέθοδο, τα χαρακτηριστικά του καλού ελεγκτή και τους τρόπους με τους οποίους μπορεί να βελτιωθεί ο ελεγκτικός τομέας.

Σε ότι αφορά τις ερευνητικές υποθέσεις, αυτές ήθελαν την έκταση της φοροαπάτης και της φοροδιαφυγής στην Ελλάδα να είναι υψηλή, οι έλεγχοι να μην πραγματοποιούνται σε όλο τους το εύρος και να μην υπάρχει καλή συνεργασία ανάμεσα στους ελεγκτές και τους ελεγχόμενους.

Η άντληση των δεδομένων έγινε μετά από την επεξεργασία των συνεντεύξεων από 15 επαγγελματίες εκ των οποίων οι εννέα (9) είναι ελεγκτές της Ανεξάρτητης Αρχής Δημοσίων Εσόδων (ΑΑΔΕ), οι τέσσερις (4) είναι λογιστές και οι δύο (2) ορκωτοί λογιστές.

7.1. Συμπεράσματα

Από την ανάλυση των δεδομένων προέκυψαν ενδιαφέροντα συμπεράσματα που επαληθεύουν όλες τις ερευνητικές υποθέσεις της παρούσας εργασίας δείχνοντας

ότι η έκταση της φοροδιαφυγής και της φοροαπάτης είναι εκτεταμένη (1^η ερευνητική υπόθεση), ότι οι έλεγχοι δεν πραγματοποιούνται σε όλο τους το εύρος (2^η ερευνητική υπόθεση), καθώς και ότι δεν υπάρχει καλή συνεργασία μεταξύ ελεγκτών και ελεγχόμενων για την αντιμετώπιση της φοροδιαφυγής και της φοροαπάτης (3^η ερευνητική υπόθεση).

7.1.1. Έκταση των φαινομένων φοροδιαφυγής και φοροαπάτης στην Ελλάδα και αιτίες που τα προκαλούν

Η έκταση της οικονομικής εγκληματικότητας, εκ μέρους των επιχειρήσεων/οργανισμών, φαίνεται πως είναι σημαντικά υψηλή, αν και οι εκτιμήσεις των συμμετεχόντων, ως προς τα ακριβή ποσοστά, είναι διαφορετικές, με τους ορκωτούς λογιστές να δίνουν τα υψηλότερα ποσοστά.

Πιο αναλυτικά, οι ελεγκτές της Ανεξάρτητης Αρχής Δημοσίων Εσόδων (ΑΑΔΕ) και οι λογιστές που μετείχαν στην έρευνα, εκτιμούν, βάσει της εμπειρίας τους, ότι η φοροδιαφυγή και η φοροαπάτη κυμαίνεται ανάμεσα στο 40-50%, ενώ οι ορκωτοί λογιστές την εκτιμούν στο 80%, καθώς, σύμφωνα με τη δήλωση ενός εξ αυτών, «μόνο το 20% των επιχειρήσεων/οργανισμών παρουσιάζει πλήρη φορολογική συμμόρφωση».

Υψηλά ποσοστά καταγράφονται και στις επίσημες έρευνες της Ανεξάρτητης Αρχής Δημοσίων Εσόδων, με τα στοιχεία του 2018 να διαπιστώνουν ταχύτατη εξάπλωση των κυκλωμάτων φοροαπάτης και φοροδιαφυγής που ζημιώνουν πολλά εκατομμύρια ευρώ το ελληνικό δημόσιο (ΑΑΔΕ, 2017; ΑΑΔΕ, 2018).

Τα συγκεκριμένα ευρήματα επιβεβαιώνουν την πρώτη (1^η) ερευνητική υπόθεση της παρούσας εργασίας, ότι η έκταση της φοροδιαφυγής και της φοροαπάτης είναι εκτεταμένη και στην Ελλάδα.

Σε ότι αφορά τους λόγους που οδηγούν στην τέλεση οικονομικών εγκλημάτων, όπως η φοροαπάτη και η φοροδιαφυγή, η πλειονότητα των συμμετεχόντων την αποδίδει στο ασταθές και ασαφές φορολογικό περιβάλλον, στις οικονομικές συγκυρίες (οικονομική κρίση), στους υψηλούς φορολογικούς

συντελεστές, στην έλλειψη πολιτικής βούλησης, στην αδιαφάνεια και στην ανεπάρκεια των ελεγκτικών μηχανισμών.

Παρόμοια ευρήματα, σε ότι αφορά τις οικονομικές συγκυρίες, καταγράφονται και στη μελέτη των Popescu & Nisulescu (2014), που διαπίστωσαν πως υπάρχει εκτεταμένη φοροδιαφυγή και φοροαπάτη στις περιπτώσεις όπου οι επιχειρήσεις/οργανισμοί αντιμετωπίζουν οξυμένα οικονομικά προβλήματα.

Επίσης, και στην έρευνα των Buehn & Schneider, (2012) διαπιστώθηκε πως ορισμένες από τις βασικές αιτίες που οδηγούν στην αύξηση της οικονομικής εγκληματικότητας είναι η αύξηση των φορολογικών συντελεστών και η έμμεση φορολόγηση.

Ανάλογα ευρήματα εντοπίζονται και στις έρευνες των Artavanis (2015), Kleven (2014), και Enste (2015), με τον τελευταίο να προτείνει, ως μέσο αντιμετώπισης, τη δημιουργία ενός δικαιότερου συστήματος φορολόγησης.

Παρόμοιες συστάσεις, για επανασχεδιασμό και δημιουργία φορολογικού συστήματος, υπάρχουν και από την πλειονότητα των συμμετεχόντων, στην παρούσα μελέτη, που δηλώνουν πως το Ελληνικό φορολογικό σύστημα είναι ασαφές και άδικο και χρήζει βελτιώσεων.

7.1.2. Πρόληψη οικονομικών εγκλημάτων από επιχειρήσεις και οργανισμούς

Η ανάλυση των δεδομένων της παρούσης δείχνει πως η πλειονότητα των ελληνικών επιχειρήσεων δεν διαθέτει τμήμα εσωτερικού ελέγχου, ενώ τις αρχές της εταιρικής διακυβέρνησης τις εφαρμόζουν μόνον όσες επιχειρήσεις και οργανισμοί είναι υποχρεωμένοι εκ του νόμου, γεγονός που επιβεβαιώνει την δεύτερη (2^η) ερευνητική υπόθεση της παρούσας ότι οι έλεγχοι δεν πραγματοποιούνται σε όλο τους το εύρος.

Πιο αναλυτικά, σε ότι αφορά την εκπόνηση και εφαρμογή προγραμμάτων πρόληψης, εκ μέρους των επιχειρήσεων/οργανισμών, για τον εντοπισμό και την αντιμετώπιση οικονομικών εγκλημάτων, οι συμμετέχοντες δηλώνουν πως οι εταιρίες

που εφαρμόζουν ανάλογα προγράμματα είναι εξαιρετικά λίγες, όπως λίγες είναι και οι εταιρίες που υιοθετούν τις αρχές της εταιρικής διακυβέρνησης.

Το σύνολο των συμμετεχόντων πάντως θεωρεί πως οι αρχές της εταιρικής διακυβέρνησης μπορεί να είναι πολύ αποτελεσματικές στην αντιμετώπιση περιπτώσεων φορολογικής απάτης και φοροδιαφυγής.

Παρόμοιες απόψεις εκφράζουν και οι Pagano & Immordino (2012) που στην δική τους έρευνα διαπίστωσαν πως οι οικονομικές απάτες είναι εύκολο να πετύχουν όταν αυτές σχεδιάζονται εκ των άνω και υπάρχει συνέργεια (ηθελημένη ή μη) από την πλευρά των ελεγκτών. Για το λόγο αυτό, οι δύο μελετητές θεωρούν πως ο καλύτερος τρόπος αποφυγής οικονομικής απάτης είναι η υιοθέτηση των αρχών, από την πλευρά της επιχείρησης/οργανισμού, της εταιρικής διακυβέρνησης.

Σε ότι αφορά την αξιοπιστία των εσωτερικών ελέγχων, οι συμμετέχοντες εκφράζουν διαφορετικές απόψεις με τους ορκωτούς λογιστές να τους χαρακτηρίζουν «σωστούς και αμερόληπτους». Ωστόσο, η πλειονότητα των ελεγκτών της ΑΑΔΕ και των λογιστών κρίνει πως οι εσωτερικοί ελεγκτές δέχονται παρεμβάσεις εκ των άνω (διοίκηση), με αποτέλεσμα να χάνεται το αξιόπιστο και αμερόληπτο του χαρακτήρα της ελεγκτικής διαδικασίας.

Τα συγκεκριμένα ευρήματα συμφωνούν με ανάλογη έρευνα των Bora & Saha (2016), οι οποίοι επιπλέον διαπίστωσαν πως, η πλειονότητα των εταιριών ασκεί πιέσεις στους λογιστές της να εφαρμόζουν δημιουργική λογιστική, παραποιώντας τα οικονομικά στοιχεία, ώστε να επαυξηθεί το κέρδος των επιχειρήσεων/οργανισμών και να μειωθούν οι φορολογικές αποδόσεις τους.

Παρόμοια ευρήματα καταγράφονται και στη μελέτη των Norman et al. (2010) στην οποία διαπιστώθηκε πως αρκετοί από τους εσωτερικούς ελεγκτές δεχόταν πιέσεις και απειλές, όταν εντόπιζαν καταστάσεις που δημιουργούν πρόσφορο έδαφος, για την τέλεση οικονομικών εγκλημάτων.

Τα ευρήματα αυτά όμως έρχονται σε αντίθεση με άλλη μελέτη, των Coram & Ferguson (2006), στην οποία διερευνήθηκε η αποτελεσματικότητα του εσωτερικού ελέγχου ως μέτρο πρόληψης οικονομικών ατασθαλιών, στην οποία επιπλέον διαπιστώθηκε πως οι επιχειρήσεις/οργανισμοί που διαθέτουν ειδική υπηρεσία

ελεγκτών μπορούν να προφυλαχθούν καλύτερα, κυρίως από φορολογικές απάτες σε βάρος τους, ενώ οι επιχειρήσεις που στηρίζονται σε ελέγχους από εξωτερικούς συνεργάτες αποτελούν εύκολα θύματα για τους επίδοξους καταχραστής.

7.1.3. Συνεργασία ελεγκτών και ελεγχόμενων

Τα δεδομένα δείχνουν πως η συνεργασία των ελεγκτών με τους ελεγχόμενους είναι προβληματική, καθώς σε πολλές περιπτώσεις οι ελεγχόμενοι θέτουν φραγμούς στην ομαλή διεξαγωγή της ελεγκτικής διαδικασίας, γεγονός που επιβεβαιώνει την τρίτη (3^η) ερευνητική υπόθεση της παρούσας εργασίας, για απουσία καλής συνεργασίας στην αντιμετώπιση των φαινομένων της φοροδιαφυγής και της φοροαπάτης

Πιο αναλυτικά, οι περισσότεροι εκ των συμμετεχόντων δηλώνουν πως, αν και οι ελεγχόμενοι δεν μετέχουν στην ελεγκτική διαδικασία, η ποιότητα της συνεργασίας είναι χαμηλή, καθώς στις περισσότερες των περιπτώσεων οι ελεγχόμενοι κωλυσιεργούν στην παράδοση των σχετικών εγγράφων.

Ωστόσο, αξίζει να σημειωθεί πως τα αποτελέσματα των ελέγχων σπανίως δείχνουν οικονομική κακοδιαχείριση, ενώ οι παρατυπίες που εντοπίζονται πιο τακτικά είναι τα πλαστά τιμολόγια και τα εικονικά έξοδα.

Με τα ευρήματα της παρούσας συμφωνούν και οι πρόσφατες μελέτες της ΑΑΔΕ (2017; 2018) που δείχνουν πως υπάρχει έλλειμμα συνεργασίας μεταξύ των εμπλεκόμενων, καθώς και ότι οι συνηθέστερες παραβάσεις σχετίζονται με εικονικά έξοδα και παραποιημένα τιμολόγια.

7.1.4. Η αποτελεσματικότερη ελεγκτική μέθοδος

Το σύνολο των συμμετεχόντων της παρούσης αναφέρει ότι ο κλάδος της ελεγκτικής είναι ο πλέον αποτελεσματικός στην αντιμετώπιση των οικονομικών εγκλημάτων. Ωστόσο, οι περισσότεροι συμφωνούν πως απαιτούνται βελτιωτικές παρεμβάσεις στην ελεγκτική διαδικασία.

Παρόμοιες απόψεις καταγράφονται και σε πολλές ακόμη, παλαιότερες, μελέτες, με τους ερευνητές να επιχαίρουν το ρόλο και τη σπουδαιότητα της επιστήμης (MacDaniel, 1990; Παπαστάθης, 2003; Spathis, 2002).

Όσον αφορά την ελεγκτική μέθοδο που μπορεί να επιφέρει τα καλύτερα αποτελέσματα, οι περισσότεροι από τους συμμετέχοντες εκτιμούν ότι αυτή είναι, η αντιπαραβολή και διασταύρωση όλων των οικονομικών και λογιστικών στοιχείων με τον παράλληλο οικονομικό έλεγχο των προσώπων που μετέχουν στην ελεγχόμενη επιχείρηση/οργανισμό.

Επίσης, όλοι οι συμμετέχοντες συμφωνούν ότι για να είναι αποτελεσματική η ελεγκτική διαδικασία θα πρέπει να υπάρχει αμεροληψία, εκ μέρους του ελεγκτή και καλός σχεδιασμός.

Παρόμοια ευρήματα καταγράφονται και στη μελέτη των Bostick & Luehlfing (2007), οι οποίοι επιπλέον σημειώνουν πως ο καλός σχεδιασμός βοηθά τον ελεγκτή να αποφύγει τα λάθη εκείνα που μπορεί να τον οδηγήσουν σε εσφαλμένες εκτιμήσεις.

7.1.5. Τα χαρακτηριστικά του αποτελεσματικού ελεγκτή

Η αμεροληψία, η ανεξαρτησία, η άριστη γνώση του αντικειμένου, η κριτική σκέψη, η καλή επικοινωνία και η αξιοπιστία, είναι, σύμφωνα με τους συμμετέχοντες στην παρούσα έρευνα, τα κύρια χαρακτηριστικά του καλού ελεγκτή.

Αξίζει να σημειωθεί πως το στοιχείο της αμεροληψίας είναι εκείνο που κυριαρχεί και τίθεται, από το σύνολο των συμμετεχόντων, ως απαραίτητη προϋπόθεση για την αξιοπιστία της ελεγκτικής διαδικασίας.

Παρόμοιες απόψεις εκφράζονται και σε παλαιότερες έρευνες (MacDaniel, 1990; Παπαστάθης, 2003; Spathis, 2002), που επισημαίνουν πως η αποτελεσματικότητα της ελεγκτικής διαδικασίας είναι συνυφασμένη με το επίπεδο εξειδίκευσης των ελεγκτών, οι οποίοι επιπλέον πρέπει να δρουν με κανόνες ηθικής και υπό καθεστώς ανεξαρτησίας και αμεροληψίας.

7.1.6. Τρόποι βελτίωσης του ελεγκτικού τομέα

Σε ότι αφορά τη βελτίωση του ελεγκτικού τομέα οι περισσότεροι εκ των συμμετεχόντων εκτιμούν πως, οι προβλεπόμενες, από το νόμο, κυρώσεις είναι αναποτελεσματικές, καθώς όταν υπάρχει δικαστική εμπλοκή η διαδικασία είναι χρονοβόρα, ενώ σε κάποιες περιπτώσεις οι κυρώσεις είναι και άνισες σε σχέση με το ύψος του οικονομικού εγκλήματος.

Οι ίδιοι (συμμετέχοντες) εκτιμούν ότι η καταπολέμηση των οικονομικών εγκλημάτων, όπως είναι η φορολογική απάτη και η φοροδιαφυγή, μπορεί να γίνει με βελτίωση του φορολογικού συστήματος και ενίσχυση, κυρίως με τεχνολογικά μέσα, των δημόσιων ελεγκτικών μηχανισμών.

Παρόμοιες απόψεις εκφράζονται και σε άλλες παλαιότερες μελέτες, όπως αυτή των Bierstaker et al. (2006), που διαπίστωσε πως κάποια τεχνολογικά εργαλεία όπως τα τείχη προστασίας στα προγράμματα των υπολογιστών, η τακτική αναθεώρηση και εξέλιξη του εσωτερικού ελέγχου, αλλά και ο συχνός έλεγχος μπορούν να είναι πολύ αποτελεσματικά.

Σε ανάλογες διαπιστώσεις, σε ότι αφορά τη χρησιμότητα των τεχνολογικών εργαλείων, κατέληξαν και στη δική τους έρευνα οι Sharma & Panigrahi (2012) οι οποίοι διαπίστωσαν πως διάφορες τεχνικές για την άντληση δεδομένων (νευρωνικά δίκτυα, λογιστικά μοντέλα κ.α.) μπορούν να αποδειχθούν εξαιρετικά χρήσιμες για τον εντοπισμό οικονομικών ατασθαλιών στο εσωτερικό μιας επιχείρησης/οργανισμού.

Τέλος, οι συμμετέχοντες συσχετίζουν θετικά τη μείωση των οικονομικών εγκλημάτων με την αύξηση της φορολογικής συνείδησης, τη δημιουργία ορθής φορολογικής κουλτούρας -προτείνοντας μάλιστα την ένταξη σχετικού μαθήματος στις βαθμίδες της εκπαίδευσης- και τη βελτίωση των φορολογικών συντελεστών.

Παρόμοια αποτελέσματα εντοπίζονται στην έρευνα του Enste (2015) ο οποίος κατέληξε στο συμπέρασμα πως η εφαρμογή ενός δίκαιου συστήματος φορολόγησης μπορεί να μειώσει σημαντικά τις παραβατικές συμπεριφορές, εκ μέρους των φορολογουμένων, καθώς και στην έρευνα του Artavanis (2015), ο οποίος επιπλέον εντόπισε ισχυρή θετική συσχέτιση της φορολογικής συμμόρφωσης με τους συντελεστές φορολόγησης.

7.2. Προτάσεις

Αν και ο τρόπος με τον οποίον σχεδιάστηκε και διενεργήθηκε η παρούσα μελέτη, όπως και τα μέσα που χρησιμοποιήθηκαν προκειμένου να αντληθούν και να επεξεργαστούν τα δεδομένα ανταποκρίνονται στις οδηγίες των ποιοτικών ερευνών (Ισαρη & Πουρκός, 2015), ο αριθμός των συμμετεχόντων δύναται να επιφέρει περιορισμούς χωρίς να επιτρέπει τη γενίκευση των συμπερασμάτων.

Λαμβάνοντας υπόψη τα παραπάνω, οι μελλοντικοί ερευνητές συνιστάται να διευρύνουν τον αριθμό των συμμετεχόντων και να ποσοτικοποιήσουν τα δεδομένα συμπεριλαμβάνοντας στη μελέτη τους όχι μόνο ελεγκτές (εσωτερικούς και εξωτερικούς), αλλά και ελεγχόμενες επιχειρήσεις/οργανισμούς, εστιάζοντας και στους λόγους ανυπαρξίας προγραμμάτων πρόληψης της οικονομικής εγκληματικότητας εκ μέρους των εταιριών.

Βιβλιογραφία

Ελληνόγλωσση

Αληφαντής, Στ.Γ., (2018). *«Ελεγκτική βάσει των Διεθνών Προτύπων Έλεγχου και των Ελληνικών Λογιστικών Προτύπων»*. Εκδόσεις Διπλογραφία. Αθήνα.

Βασαρδάνη, Μ., (2011). *«Φοροδιαφυγή στην Ελλάδα : Μια γενική επισκόπηση»*. *Οικονομικό Δελτίο*, τεύχος 35, pp 15-25.

Γιάτσε, Κ., (2013). *«Η έκταση της φοροδιαφυγής: Εμπειρική έρευνα σε Ελληνικές επιχειρήσεις»*. Μεταπτυχιακή εργασία. Πανεπιστήμιο Πατρών. Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων. Πάτρα.

Γρηγοράκος, Θ., (2003). *«Αρχές και Μέθοδοι Ελεγκτικής, Εσωτερικός Έλεγχος – Πορίσματα Ελέγχου»*. Έκδοση ΣΟΛ. Αθήνα.

Γρηγοράκος, Θ., (2003β). *«Γενικές αρχές ελεγκτικής»*. Εκδόσεις Παπαζήσης. Αθήνα.

Δημήτραινας, Γ., (2011). *Εγκλήματα Φοροδιαφυγής*. Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα.

Δήμου, Ν., (2000). *«Ελεγκτική, Βασικές Αρχές Γενικής και Τραπεζικής Ελεγκτικής»*. Εκδόσεις Κριτική. Αθήνα.

Εκθέσεις 15, (1995). *Παραοικονομία και φοροδιαφυγή: Μετρήσεις και οικονομικές επιπτώσεις*. Συλλογικό έργο. Εκδόσεις ΚΕΠΕ. Αθήνα.

Ζησιάδης, Β., (2002). *«Η οικονομική εγκληματικότητα»*. Έκδοση 2η, Εκδόσεις Σάκουλα, Αθήνα

Καζαντζής, Ι. Χ., (2006). *«Ελεγκτική & Εσωτερικός Έλεγχος. Μια συστηματική προσέγγιση Εννοιών, Αρχών και Προτύπων»*. Εκδόσεις Business Plus ΑΕ, Πειραιάς.

Κανελλόπουλος, Κ.Ν., (2002). *Φοροδιαφυγή στις ανώνυμες εταιρίες: Εκτιμήσεις από τις εισαχθείσες στο Χρηματιστήριο Αξιών Αθηνών*. Κέντρο Προγραμματισμού και Οικονομικών Ερευνών. Αθήνα.

Κάντζος, Κ., & Χονδράκης Α., (2006). *“Ελεγκτική Θεωρία και Πρακτική II”*. Εκδόσεις Σταμούλη Α.Ε., Αθήνα.

Κυριαζή, Ν., (1998). *Η κοινωνιολογική έρευνα, κριτική επισκόπηση των μεθόδων και τεχνικών*. Ελληνικές Επιστημονικές Εκδόσεις. Αθήνα.

Νεγκάκης, Χ., & Ταχυνάκης Π., (2013). *«Σύγχρονα Θέματα Ελεγκτικής και Εσωτερικού Ελέγχου. Σύμφωνα με τα διεθνή πρότυπα ελέγχου»*. Εκδόσεις Διπλογραφία. Αθήνα.

Παπαστάθης, Π., (2003). *Ο σύγχρονος Εσωτερικός Έλεγχος στις Επιχειρήσεις-Οργανισμούς και η πρακτική Εφαρμογή του*. Εκδόσεις Ιδιωτικής Εκδοτικής. Αθήνα.

Πρωτοψάλτης, Ν. Γ., (2001). *«Γενικός οδηγός προγράμματος ελέγχου»*. Έκδοση ΣΟΛ. Αθήνα.

Ριζόβα, Φ. (2012). *«Οργανωμένο Έγκλημα»*. Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη. Αθήνα.

Σκόρδος, Β., (1992). *Φοροτεχνική ελεγκτική*. Εκδόσεις Μέμφις. Αθήνα.

Τάτσος, Ν., (2001). *Παραοικονομία και φοροδιαφυγή στην Ελλάδα*. Ίδρυμα Οικονομικών και Βιομηχανικών Ερευνών. Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα

Τσακλάγκανος, Α., (2001). *«Ελεγκτική»*. Εκδόσεις Κυριακίδη. Θεσσαλονίκη.

Τσιμάρας, Μ., (1954). *«Αρχές Γενικής Λογιστικής»*. Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα.

Φίλιας, Β. (1993). *Εισαγωγή στη μεθοδολογία και τεχνικές των κοινωνικών ερευνών*. Αθήνα: Gutenberg.

Φινοκαλιώτης, Κ., (2014). *Φορολογικό Δίκαιο: Ε' έκδοση*. Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα- Θεσσαλονίκη.

Walter B. M., Larsen E. J., & Meigs R. F., (1986). «*Ελεγκτική*», (μετάφραση Διαμαντόπουλος Θ., Ταλαρούγκας Ι). Εκδόσεις Παπαζήση. Αθήνα.

Ξενόγλωσση

Abbasi, A., Albrecht, C., Vance, A. & Hansen, J. (2012). Metafraud: A meta-learning framework for detecting financial fraud. *MIS Quarterly* Vol. 36 No. 4, pp. 1293-1327.

Abdullahi, R., & Mansor, N., (2015). Fraud Triangle Theory and Fraud Diamond Theory. Understanding the Convergent and Divergent For Future Research. *International Journal of Academic Research in Accounting, Finance and Management Sciences*, Vol. 5, No.4, pp. 38–45.

Agung, M. (2015). 'Internal control part of fraud prevention in accounting information system'. *International Journal of Economics, Commerce and Management*, Vol. III, Issue 12.

Bame-Aldred C, Cullen J, Martin K, Parboteeah P, (2013). National culture and firm-level tax evasion. *Journal of Business Research*, vol 66, (3), pp 390– 396.

Bierstaker, J.L., Brody, R.G., & Pacini, C., (2006). Accountants' perceptions regarding fraud detection and prevention methods. *Managerial Auditing Journal* 21(5):520-535.

Bora, J. & Saha, A., (2016). Creative accounting in financial reporting and its ethical perspective. *International Journal of Applied Research*. Vol. 2, No. 3, pp. 735-737.

Braun, V., & Clarke, V. (2006). *Using thematic analysis in psychology*. *Qualitative research in psychology*, 3(2), 77-101.

Buehn, A., & Schneider, F., (2012). Size and Development of Tax Evasion in 38 OECD Countries : What do we (not) know ?. CESifo Working Paper Series 4004, CESifo.

Cohen, L. & Manion, L. (1992). *Research methods in education (3rd edition)*. London: Routledge.

DeBacker S, Heim B, Tran A, (2012). Importing corruption culture from overseas: Evidence from corporate tax evasion in the United States. *SSRN Electronic Journal* 117(1). DOI: 10.2139/ssrn.1941412.

Enste, H.D., (2015). The shadow economy in industrial countries. *IZA World of Labor*: 127. d o i: 10.1518 5/ i z aw o l.127.

Karagiorgos, T., Drogalas, G., Gotzamanis, E. & Tampakoudis, I. (2010). Internal Auditing as an effective tool for corporate governance, *Journal of Business Management*, Vol. 2, No. 1.

Kassem, R. & Higson, A.W., (2012). The new fraud triangle model. *Journal of Emerging Trends in Economics and Management Sciences*, pp. 191 – 195.

Krambia-Kapardis, M., Christodoulou, C., & Agathocleous, M., (2010). Neural networks: the panacea in fraud detection?. *Managerial Auditing Journal* Vol. 25 No. 7, pp. 659-678.

Kvale, S. (1996). *Interviews, an introduction to qualitative research interviewing*. Thousand Oaks: SAGE Publications.

MacDaniel, L.S., (1990), “The effects of time pressure and audit program structure on audit performance. *Journal of Accounting Research*, 28, pages 267-285

McFayden, E., (2010). «*Global Implications of White Collar Crime*». Kentucky. State University.

Matsaganis, M., Leventi C., & Flevotomou M., (2012). The Crisis and Tax Evasion in Greece: What are the Distributional Implications, *CESifo Forum*, ISSN

2190-717X, ifo Institut -Leibniz-Institut für Wirtschaftsforschung an der Universität München, München, Vol. 13, Iss. 2, pp. 26-32

Mattingly L., (1964). Formation and Development of the Institute of Certified Public Accountants in Greece. *The Accounting Review*, Vol.39, No 4, pp.996-1003.

Mawutor, J. (2014). Complicity of auditors in financial statement fraud in corporate governance. *International Journal of Education and Research* Vol. 2 No. 5.

Mutchler, J.F., Hoopwood, T.W., and McKeon, J., (1997). Influence of contrary information's and mitigating factors: On audit opinion decision on bankrupt companies. *Journal of Accounting Research*, 29(2), 887–896.

Norman, C., Rose, A. & Rose, J. (2010). Internal audit reporting lines, *fraud risk decomposition, and assessments of fraud risk*. *Accounting, Organizations and Society* 35: 546–55.

Otusanya O, (2011). The role of multinational companies in tax evasion and tax avoidance: The case of Nigeria. *Critical Perspectives on Accounting*, vol 22 (3), pp 316–332.

Ozkul, F., & Pamukcu, A., (2012). Fraud Detection and Forensic Accounting. *Emerging Fraud* pp 19-41.

Pagano, M., & Immordino, G., (2012). Corporate Fraud, Governance, and Auditing. *Review of Corporate Finance Studies*. Oxford University Press, vol. 1(1), pages 109-133.

Petraşcu, D., & Tleanu, A., (2014). The Role of Internal Audit in Fraud Prevention and Detection. Science Direct *Procedia Economics and Finance* V. 16. pp 489 – 497.

Pinto, J., Pereira, A., Imoniana, J., Reinaldo, M. & Peters, S., (2014). Role of internal audit in managerial practice in organizations. *African Journal of Business Management*, Vol. 8(2), pp. 68 –79.

Popescu, L.M., & Nisulescu, I., (2014). The role of the pressure exercised by accounting information users in the development of financial-accounting engineering. *SEA - Practical Application of Science*, issue 4, 109-116

Rezaee Z. (2005). Causes consequences and deterrence of financial statement fraud. *Critical perspective on accounting* , Vol 16 , pp. 277-298.

Saxunova, D., (2012). Investigation of suspected fraud. *International Journal of Business and Management Studies*. New York. Vol.1, No. 2, s. 347-364.

Sharma, A., & Panigrahi, P.K., (2013). A Review of Financial Accounting Fraud Detection based on Data Mining Techniques. *International Journal of Computer Applications* 39(1).

Silverman D., (2000). *Doing qualitative research*. Sage Publications, London.

Spathis, C.T., (2002). Detecting false financial statements using published data: some evidence from Greece. *Managerial Auditing Journal*, Vol. 17 Issue: 4, pp.179-191.

Tuckman, B. W. (1972). *Conducting educational research*. New York: Harcourt Brace Jovanovich.

Wolfe, D. & Hermanson, D., (2004). The Fraud diamond: considering the four elements of fraud. *CPA Journal* 74.12: 38-42.

Νομολογία

N. 2190/1920. ΦΕΚ Α' 37/30.3.1963. Νόμος περί Ανωνύμων Εταιρειών. Διαθέσιμο διαδικτυακά: <https://www.taxheaven.gr/law/2190/1920>. [Τελευταία πρόσβαση 03/10/2020].

N. 3693/2008. ΦΕΚ 174/Α/2582008. Εναρμόνιση της ελληνικής νομοθεσίας με την Οδηγία 2006/43/ΕΚ περί υποχρεωτικών ελέγχων των ετήσιων και των ενοποιημένων λογαριασμών, για την τροποποίηση των Οδηγιών 78/660/ΕΘΚ και

83/349/ΕΟΚ του Συμβουλίου και για την κατάργηση της Οδηγίας 84/253/ΕΟΚ του Συμβουλίου και άλλες διατάξεις. Διαθέσιμο διαδικτυακά: <https://www.e-nomothesia.gr/epaggelmata-tekhnes/logistes-phorotekhnikos-soma-orkoton/n-3693-2008.html>. [Τελευταία πρόσβαση 02/10/2020].

Ν. 4174/2013 - ΦΕΚ 170/Α/26-7-2013. Φορολογικές διαδικασίες και άλλες διατάξεις. Άρθρο 55: Παραβάσεις φοροδιαφυγής. Διαθέσιμο διαδικτυακά: <https://www.e-nomothesia.gr/kat-oikonomia/n-4174-2013.html>. [Τελευταία πρόσβαση 11/10/2020].

Ν. 4512/2018. ΦΕΚ Α 5/17-1-2018. Ρυθμίσεις για την εφαρμογή των Διαρθρωτικών Μεταρρυθμίσεων του Προγράμματος Οικονομικής Προσαρμογής και άλλες διατάξεις. Άρθρα 381-394. Διαθέσιμο διαδικτυακά: <https://www.minfin.gr/documents/20182/5016401/fek+5-2018.pdf/6acb8a-e485-4629-91e6-8eaf084b647f>. [Τελευταία πρόσβαση 01/10/2020].

Ν. 4619/2019. ΦΕΚ 95/Α/11-6-2019. Άρθρο 386. Κύρωση του Ποινικού Κώδικα. Διαθέσιμο διαδικτυακά: <https://www.e-nomothesia.gr/kat-kodik-es-nomothesias/nomos-4619-2019-phek-95a-11-6-2019.html>. [Τελευταία πρόσβαση 03/10/2020].

Π.Δ. 226/1992 - ΦΕΚ 120/Α/14-7-1992. Προεδρικό Διάταγμα περί συστάσεως οργανώσεως και λειτουργίας του Σώματος Ορκωτών Ελεγκτών, καθώς και περί των όρων εγγραφής σε Ειδικό Μητρώο σαι ασκήσεως του επαγγέλματος του Ορκωτού Ελεγκτή. Διαθέσιμο διαδικτυακά: <https://www.e-nomothesia.gr/epaggelmata-tekhnes/logistes-phorotekhnikos-soma-orkoton/proedriko-diatagma-226-1992-fek-120a-14-7-1992.html>. [Τελευταία πρόσβαση 02/10/2020].

Δικτυογραφία

ΑΑΔΕ, (2017). Απολογισμός δράσης 2017 της της ΔΙ.Π.Α.Ε.Ε. & των Υ.Ε.Δ.Δ.Ε.. Διαθέσιμο διαδικτυακά: https://www.aade.gr/sites/default/files/2018-02/apol.dr2017_28.02.2018.pdf. [Τελευταία πρόσβαση 04/10/2020].

ΑΑΔΕ, (2017β). Στρατηγικό Σχέδιο 2017-2020. Διαθέσιμο διαδικτυακά: https://www.aade.gr/sites/default/files/2017-04/statigiko_sxedio_2017_2020.pdf. [Τελευταία πρόσβαση 17/10/2020].

ΑΑΔΕ, (2018). Έκθεση απολογισμού ΑΑΔΕ 2018 και προγραμματισμού δραστηριοτήτων της για το έτος 2019. Διαθέσιμο διαδικτυακά: <https://www.forin.gr/files/15121?inline=1>. [Τελευταία πρόσβαση 04/10/2020].

Artavanis, N., (2015). VAT Rates and Tax Evasion : Evidence from the Restaurant Industry in Greece. Isenberg School of Management. Διαθέσιμο διαδικτυακά: https://pdfs.semanticscholar.org/5487/8c40ca8bdc0a4337dfd0858d5185070b4c80.pdf?_ga=2.266934219.451964480.1605365751-1511704042.1602348948. [Τελευταία πρόσβαση 06/10/2020].

Bostick L., & Luehlfing M., (2007). Auditors ' Responsibilities Formalized Under SAS 109 Understanding Risks Associated with the Legal and Regulatory Enviroment'' The CPA journal. Διαθέσιμο διαδικτυακά: <http://archives.cpajournal.com/2007/207/essentials/p23.htm>. [Τελευταία πρόσβαση 07/10/2020].

Coram, P. & Ferguson, C. (2006). The importance of internal audit in Fraud Detection. Διαθέσιμο διαδικτυακά: https://www.researchgate.net/profile/Colin_Ferguson4/publication/253527357_The_Importance_of_Internal_Audit_in_Fraud_Detection/links/00b7d52990006b43e400000.pdf. [Τελευταία πρόσβαση 04/10/2020].

Ernst & Young, (2016). Η Φοροδιαφυγή στην Ελλάδα : Αιτίες, Έκταση και Προτάσεις Καταπολέμησής της. Διαθέσιμο διαδικτυακά: https://www.dianeosis.org/wp-content/uploads/2017/03/Tax_Evasion_diaNEOsis_Upd_17_03_2017.pdf. [Τελευταία πρόσβαση 05/10/2020].

European Commission Brussels, 6.12.2012 COM(2012) 722 final COMMUNICATION: An Action Plan to strengthen the fight against tax fraud and tax

evasion.

Διαθέσιμο

διαδικτυακά:

https://ec.europa.eu/taxation_customs/sites/taxation/files/resources/documents/taxation/tax_fraud_evasion/com_2012_722_en.pdf. [Τελευταία πρόσβαση 16/10/2020].

European Commission Brussels 18.3.2015 COM (2015) 136 final COMMUNICATION on tax transparency to fight tax evasion and avoidance.

Διαθέσιμο διαδικτυακά: <https://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/1/2015/EN/1-2015-136-EN-F1-1.PDF>. [Τελευταία πρόσβαση 16/10/2020].

European Commission Brussels, 18.3.2015 COM (2015β) 135 final 2015/0068 (CNS) Proposal for a COUNCIL DIRECTIVE amending Directive 2011/16/EU as regards mandatory automatic exchange of information in the field of taxation.

Διαθέσιμο

διαδικτυακά:

https://ec.europa.eu/taxation_customs/sites/taxation/files/resources/documents/taxation/company_tax/transparency/com_2015_135_en.pdf. [Τελευταία πρόσβαση 16/10/2020].

Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, (.2019). Έκθεση σχετικά με το οικονομικό έγκλημα, τη φοροδιαφυγή και τη φοροαποφυγή. Διαθέσιμο διαδικτυακά: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/A-8-2019-0170_EL.html. [Τελευταία πρόσβαση 12/10/2020].

Ίσαρη, Φ., & Πουρκός, Μ., (2015). Ποιοτική μεθοδολογία έρευνας. [ηλεκτρ. βιβλ.] Αθήνα: Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών. Διαθέσιμο διαδικτυακά: <http://hdl.handle.net/11419/5826>. [Ανακτήθηκε 10/01/2021].

OECD (2018). OECD Economic Surveys: Greece 2018, OECD Publishing Paris. Διαθέσιμο διαδικτυακά: http://dx.doi.org/10.1787/eco_surveys-grc-2018-en [Τελευταία πρόσβαση 10/10/2020].

Schneider, F., (2015). Tax evasion, shadow economy and corruption in Greece and other OECD countries, some empirical facts. Studien\PfuschNEU\2015\TaxEvShadCorr_Greece_PP.ppt. Διαθέσιμο διαδικτυακά: <https://oldsite.amcham.gr/wp->

<content/uploads/2015/taxspeeches/friedrich%20schneider.pdf>. [Τελευταία πρόσβαση 10/10/2020].

Sutherland, E.H., (1940). «White- Collar Criminality». American Sociological Review V. 5 N. 1. Διαθέσιμο διαδικτυακά: https://www.asanet.org/sites/default/files/1939_presidential_address_edwin_sutherland.pdf. [Τελευταία πρόσβαση 03/10/2020].

Σωτηρόπουλος, Δ., & Χριστόπουλος, Λ., (2016). «Πολυνομία, κακονομία και γραφειοκρατία στην Ελλάδα: Ανάλυση αποτυχιών του παρελθόντος και προτάσεις βελτιωτικών παρεμβάσεων». διαΝΕΟσις. Διαθέσιμο διαδικτυακά: http://www.dianeosis.org/wp-content/uploads/2016/07/polynomia_teliko_keimeno.pdf. [Τελευταία πρόσβαση 11/10/2020].

Παράρτημα

1. Ερωτηματολόγιο συνεντεύξεων

A. ΠΡΟΣΩΠΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

- 1) Ονοματεπώνυμο :.....
- 2) Επωνυμία Οργανισμού (Προαιρετικά) :.....
- 3) Θέση ευθύνης που κατέχετε:.....
- 4) Έτη εργασίας στην θέση ευθύνης:.....
- 5) Φύλλο:
 - i. Άντρας
 - ii. Γυναίκα
- 6) Ηλικία:
 - i. ≤ 30
 - ii. 31 – 40
 - iii. 41 – 50
 - iv. ≥ 51
- 7) Μορφωτικό επίπεδο:
 -Απόφοιτος Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης
 -Απόφοιτος Ι.Ε.Κ.
 -Απόφοιτος Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης (Α.Ε.Ι./Τ.Ε.Ι.)
 -Κάτοχος Μεταπτυχιακού Διπλώματος
 -Κάτοχος Διδακτορικού Διπλώματος
- 8) Επαγγελματική κατάσταση:
 - i. Ελεύθερος επαγγελματίας - Λογιστής
 - ii. Μισθωτός Ιδιωτικού τομέα
 - iii. Μισθωτός Δημοσίου Τομέα

B. ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

ΕΡΩΤΗΣΗ 1: Εσείς προσωπικά εκτελείται ελέγχους και εάν Ναι, ποια θεωρείται πως είναι τα χαρακτηριστικά του καλού ελεγκτή;

ΕΡΩΤΗΣΗ 2: Κατά τη διάρκεια της ελεγκτικής διαδικασίας υπάρχει καλή συνεργασία μεταξύ ελεγκτή και ελεγχόμενου, δηλαδή έχει ο ελεγκτής πρόσβαση σε όλα τα δεδομένα και τις πληροφορίες που απαιτούνται για τον έλεγχο;

ΕΡΩΤΗΣΗ 3: Οι οικονομικές οντότητες που αποτελούν αντικείμενο ελέγχου, διαθέτουν σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου; Επίσης, Στην περίπτωση ελέγχου οικονομικών οντοτήτων που διαθέτουν Τμήμα Εσωτερικού Ελέγχου, χαρακτηρίζεται ο "εσωτερικός ελεγκτής" από αμεροληψία, ανεξαρτησία και αξιοπιστία;

ΕΡΩΤΗΣΗ 4: Συμμετέχει και ο ελεγχόμενος φορέας στη διαδικασία του σχεδιασμού του ελεγκτικού έργου; Αν ναι, η συμμετοχή γίνεται με τέτοιο τρόπο που να προκαλεί πιέσεις κατά τη διάρκεια της ελεγκτικής διαδικασίας;

ΕΡΩΤΗΣΗ 5: Η επιστήμη της ελεγκτικής θεωρείται πως μπορεί να αντιμετωπίσει αποτελεσματικά τα φαινόμενα της φοροδιαφυγής και της φοροαπάτης ή εκτιμάται πως υπάρχει περιθώριο αύξησης αυτής της αποτελεσματικότητας;

ΕΡΩΤΗΣΗ 6: Ποια ελεγκτική μέθοδος εκτιμάται πως είναι πιο προσοδοφόρα και αποτελεσματική ως προς τον εντοπισμό παραποιημένων καταστάσεων;

ΕΡΩΤΗΣΗ 7: Σε τι ποσοστά κυμαίνονται, κατά την άποψη σας, τα επίπεδα φοροαπάτης και φοροδιαφυγής στην Ελλάδα; Πιστεύεται πως το υπάρχον οικονομικό περιβάλλον ενισχύει τα επίπεδα αυτά;

ΕΡΩΤΗΣΗ 8: Υπάρχει στην επιχείρηση που εργάζεστε ή που συνεργάζεστε (ως Ιδιώτης) πρόγραμμα πρόληψης της εταιρικής απάτης και γενικά των οικονομικών εγκλημάτων;

ΕΡΩΤΗΣΗ 9: Οι πειθαρχικές και νομικές κυρώσεις που επιβάλλονται στις περιπτώσεις φοροαπάτης, είτε στην ίδια την οικονομική οντότητα, είτε σε εξωτερικό της συνεργάτη - ελεγκτική εταιρεία , θεωρείτε ότι κινούνται προς τη σωστή κατεύθυνση;

ΕΡΩΤΗΣΗ 10: Έχετε εντοπίσει φαινόμενα κακοδιαχείρισης ή προσπάθειες παραποίησης στοιχείων εκ μέρους των επιχειρηματιών;

ΕΡΩΤΗΣΗ 11: Θεωρείτε ότι η θέσπιση κανόνων Εταιρικής Διακυβέρνησης καθορίζουν α) τον τρόπο με τον οποίο επιτυγχάνονται οι εταιρικοί στόχοι, β) καθιερώνουν συστήματα παρακολούθησης και αποτίμησης των εταιρικών κινδύνων και γ) καθορίζουν τον τρόπο με τον οποίο εξασφαλίζεται η διαφάνεια των πεπραγμένων της διοίκησης έναντι των μετόχων;

ΕΡΩΤΗΣΗ 12: Η καταπολέμηση της φορολογικής απάτης δεν καλύπτει μόνο τη λήψη μέτρων κατά της παράνομης συμπεριφοράς, αλλά επίσης την αποτροπή της απάτης και τη θέσπιση μέτρων για την ενίσχυση της συμμόρφωσης. Προς την κατεύθυνση αυτή πρέπει να καταβληθούν περαιτέρω προσπάθειες, κυρίως λόγω της ανάγκης εφαρμογής όλων των διατάξεων, της επιβολής, της παρακολούθησης και, εάν κριθεί αναγκαίο, της επικαιροποίησής τους, προκειμένου να συμβαδίζουν με την προσαρμοστικότητα της φορολογικής απάτης, καθώς και με την ψηφιακή εξέλιξη σε παγκόσμιο επίπεδο. Ποιά η θέση σας επί της ανωτέρω πρότασης;

ΕΡΩΤΗΣΗ 13: Ποιοι, κατά την άποψη σας, είναι οι βασικότεροι λόγοι που οδηγούν τις Διοικήσεις των εταιρειών στη διενέργεια φοροαπάτης;

ΕΡΩΤΗΣΗ 14: Θεωρείται το φορολογικό σύστημα της Ελλάδας δίκαιο και εάν Ναι σε τι ποσοστά κυμαίνονται, κατά την άποψη σας, τα επίπεδα φορολογικής συμμόρφωσης των φορολογουμένων;

ΕΡΩΤΗΣΗ 15: Κατά την άποψη σας ποια από τα παρακάτω μέτρα θα συνέβαλαν στην συμμόρφωση των φορολογουμένων;

A/A	Ερώτηση	Ναι	Όχι	Σχόλια
1	Σαφέστερη νομοθεσία			
2	Απλούστευση του φορολογικού νόμου			
3	Συστηματική τήρηση αρχείων και στοιχείων εκ μέρους των αρχών			
4	Βελτίωση της εσωτερικής οργάνωσης των φορολογικών αρχών			
5	Μέτρα ενίσχυσης της φορολογικής νοοτροπίας			
6	Παροχή κινήτρων στους φορολογούμενους			
7	Επιβολή αυστηρότερων προστίμων			
8				

ΕΡΩΤΗΣΗ 16: Το πρόβλημα της φοροδιαφυγής είναι πολιτικό, πολιτισμικό, οικονομικό και κοινωνικό και για αυτό είναι δύσκολο να αντιμετωπισθεί αποκλειστικά με διοικητικές και νομικές πρακτικές. Ποιά η θέση σας για την ανωτέρω πρόταση και τι προτείνετε για τη μείωσή της φοροδιαφυγής;

2. Συνεντεύξεις ελεγκτών ΑΑΔΕ

No 1: A. I.

ΕΡΩΤΗΣΗ 1: Εσείς προσωπικά εκτελείται ελέγχους και εάν Ναι, ποια θεωρείται πως είναι τα χαρακτηριστικά του καλού ελεγκτή;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Διερεύνηση και εφαρμογή των γνώσεων του, να έχει επικοινωνιακά προσόντα, να είναι αντικειμενικός και φερέγγυος. Επίσης η κατοχή Πιστοποίησης κρίνεται σημαντική για τη διεκπεραίωση του έργου του.

ΕΡΩΤΗΣΗ 2: Κατά τη διάρκεια της ελεγκτικής διαδικασίας υπάρχει καλή συνεργασία μεταξύ ελεγκτή και ελεγχόμενου, δηλαδή έχει ο ελεγκτής πρόσβαση σε όλα τα δεδομένα και τις πληροφορίες που απαιτούνται για τον έλεγχο;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Όχι πάντα. Τις περισσότερες φορές συναντούμαι δυσκολίες ως προς την παροχή στοιχείων, γεγονός που καθυστερεί αρκετά τη συνολική διαδικασία.

ΕΡΩΤΗΣΗ 3: Οι οικονομικές οντότητες που αποτελούν αντικείμενο ελέγχου, διαθέτουν σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου; Επίσης, στην περίπτωση ελέγχου οικονομικών οντοτήτων που διαθέτουν Τμήμα Εσωτερικού Ελέγχου, χαρακτηρίζεται ο "εσωτερικός ελεγκτής" από αμεροληψία, ανεξαρτησία και αξιοπιστία;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Δεν έχω εμπειρία με τέτοιες οικονομικές οντότητες και δεν έχω άποψη.

ΕΡΩΤΗΣΗ 4: Συμμετέχει και ο ελεγχόμενος φορέας στη διαδικασία του σχεδιασμού του ελεγκτικού έργου; Αν ναι, η συμμετοχή γίνεται με τέτοιο τρόπο που να προκαλεί πιέσεις κατά τη διάρκεια της ελεγκτικής διαδικασίας;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Όχι δεν συμμετέχει. Είναι απλώς θεατής.

ΕΡΩΤΗΣΗ 5: Η επιστήμη της ελεγκτικής θεωρείται πως μπορεί να αντιμετωπίσει αποτελεσματικά τα φαινόμενα της φοροδιαφυγής και της φοροαπάτης ή εκτιμάται πως υπάρχει περιθώριο αύξησης αυτής της αποτελεσματικότητας;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Μπορεί να αντιμετωπίσει αποτελεσματικά τη φοροδιαφυγή. Η ελεγκτική διαθέτει εργαλεία και μηχανισμούς που στοχεύουν στην πληρότητα και στην εγκυρότητα των δημοσιευμένων οικονομικών καταστάσεων, ικανών να εντοπίσουν τα φαινόμενα απάτης και φοροδιαφυγής. Ακόμη με την ελεγκτική διασφαλίζεται η πρόληψη λαθών και συμβάλλει στην αποκάλυψη και στην καταστολή της απάτης.

ΕΡΩΤΗΣΗ 6: Ποια ελεγκτική μέθοδος εκτιμάται πως είναι πιο προσοδοφόρα και αποτελεσματική ως προς τον εντοπισμό παραποιημένων καταστάσεων;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Δεν γνωρίζω.

ΕΡΩΤΗΣΗ 7: Σε τι ποσοστά κυμαίνονται, κατά την άποψη σας, τα επίπεδα φοροαπάτης και φοροδιαφυγής στην Ελλάδα; Πιστεύεται πως το υπάρχον οικονομικό περιβάλλον ενισχύει τα επίπεδα αυτά;

***ΑΠΑΝΤΗΣΗ:** Δεν γνωρίζω τα ποσοστά φοροαπάτης και φοροδιαφυγής αλλά πρέπει να είναι υψηλά γιατί τα ευνοεί το οικονομικό περιβάλλον π.χ. η υψηλή φορολογία των επιχειρήσεων, η πολυνομία, η διαχρονική ανικανότητα του πολιτικού συστήματος για τη ριζική αντιμετώπισή του. Επίσης η τεχνολογική ανεπάρκεια και η αδυναμία αξιοποίησης των δυνατοτήτων της νέας τεχνολογίας.*

ΕΡΩΤΗΣΗ 8: Υπάρχει στην επιχείρησή που εργάζεστε ή που συνεργάζεστε (ως Ιδιώτης) πρόγραμμα πρόληψης της εταιρικής απάτης και γενικά των οικονομικών εγκλημάτων;

***ΑΠΑΝΤΗΣΗ:** Εργάζομαι στον δημόσιο τομέα*

ΕΡΩΤΗΣΗ 9: Οι πειθαρχικές και νομικές κυρώσεις που επιβάλλονται στις περιπτώσεις φοροαπάτης, είτε στην ίδια την οικονομική οντότητα, είτε σε εξωτερικό της συνεργάτη - ελεγκτική εταιρεία, θεωρείτε ότι κινούνται προς τη σωστή κατεύθυνση;

***ΑΠΑΝΤΗΣΗ:** Ναι εάν και πιστεύω ότι πάντα υπάρχουν περιθώρια βελτίωσης και διόρθωσης με στόχο τη συμμόρφωση των πολιτών. Οι χρόνιες καθυστερήσεις στις εκδικάσεις υποθέσεων φοροδιαφυγής ή και απάτης δημιουργούν τις προϋποθέσεις για τη διαίωνιση των φαινομένων.*

ΕΡΩΤΗΣΗ 10: Έχετε εντοπίσει φαινόμενα κακοδιαχείρισης ή προσπάθειες παραποίησης στοιχείων εκ μέρους των επιχειρηματιών;

***ΑΠΑΝΤΗΣΗ:** Ναι πρόκειται για συνήθη συμπεριφορά παραποίησης στοιχείων με στόχο τη στρέβλωση των δημοσιευμένων καταστάσεων και την παραπληροφόρηση του κοινού.*

ΕΡΩΤΗΣΗ 11: Θεωρείτε ότι η θέσπιση κανόνων Εταιρικής Διακυβέρνησης καθορίζουν α) τον τρόπο με τον οποίο επιτυγχάνονται οι εταιρικοί στόχοι, β) καθιερώνουν συστήματα παρακολούθησης και αποτίμησης των εταιρικών κινδύνων και γ) καθορίζουν τον τρόπο με τον οποίο εξασφαλίζεται η διαφάνεια των πεπραγμένων της διοίκησης έναντι των μετόχων;

***ΑΠΑΝΤΗΣΗ:** Σίγουρα βοηθούν οι κανόνες καθώς οριοθετούν το πλαίσιο δράσης της οικονομικής οντότητας εξειδικεύοντας τη διάρθρωση των δικαιωμάτων και των υποχρεώσεων μεταξύ των διαφορετικών συμμετεχόντων σε μία εταιρεία, όπως το Δ.Σ., οι μέτοχοι, οι εργαζόμενοι, οι προμηθευτές, η τοπική κοινωνία κ.α..*

ΕΡΩΤΗΣΗ 12: Η καταπολέμηση της φορολογικής απάτης δεν καλύπτει μόνο τη λήψη μέτρων κατά της παράνομης συμπεριφοράς, αλλά επίσης την αποτροπή της απάτης και τη θέσπιση μέτρων για την ενίσχυση της συμμόρφωσης. Προς την

κατεύθυνση αυτή πρέπει να καταβληθούν περαιτέρω προσπάθειες, κυρίως λόγω της ανάγκης εφαρμογής όλων των διατάξεων, της επιβολής, της παρακολούθησης και, εάν κριθεί αναγκαίο, της επικαιροποίησής τους, προκειμένου να συμβαδίζουν με την προσαρμοστικότητα της φορολογικής απάτης, καθώς και με την ψηφιακή εξέλιξη σε παγκόσμιο επίπεδο. Ποιά η θέση σας επί της ανωτέρω πρότασης;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Συμφωνώ με την πρόταση. Η θέσπιση κανόνων και προπαντός η φορολογική συμμόρφωση διαδραματίζουν σπουδαίο ρόλο στην αντιμετώπιση της φοροαπάτης. Η γραφειοκρατία όμως και η διασπορά των αρμοδιοτήτων μεταξύ πολλαπλών επιπέδων διοικητικής λειτουργίας, η αδυναμία συν-λειτουργίας και διασύνδεσης των πληροφοριακών συστημάτων, κάτι που αρχίσει το τελευταίο έτος να κάνει την εμφάνισή του, και η αργή εφαρμογή της ψηφιακής εξέλιξης και ψηφιοποίησης, προκαλούν εμπόδια.

ΕΡΩΤΗΣΗ 13: Ποιοι, κατά την άποψη σας, είναι οι βασικότεροι λόγοι που οδηγούν τις Διοικήσεις των εταιρειών στη διενέργεια φοροαπάτης;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Η υψηλή φορολογία που τους έχει υποβληθεί δεν τους αφήνει να έχουν το οικονομικό απόθεμα που χρειάζονται για να αναπτυχθούν, για να καλύψουν ζημιές από τυχόν μη πληρωμές τιμολογίων, ανανέωση στόλου οχημάτων κλπ.

ΕΡΩΤΗΣΗ 14: Θεωρείται το φορολογικό σύστημα της Ελλάδας δίκαιο και εάν Ναι σε τι ποσοστά κυμαίνονται, κατά την άποψη σας, τα επίπεδα φορολογικής συμμόρφωσης των φορολογουμένων;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Είναι αρκετά δίκαιο. Δεν γνωρίζω τα επίπεδα φορολογικής συμμόρφωσης.

ΕΡΩΤΗΣΗ 15: Κατά την άποψη σας ποια από τα παρακάτω μέτρα θα συνέβαλαν στη συμμόρφωση των φορολογουμένων;

Α/Α	Ερώτηση	Ναι	Όχι	Σχόλια
1	Σαφέστερη νομοθεσία	X		
2	Απλούστευση του φορολογικού νόμου	X		
3	Συστηματική τήρηση αρχείων και στοιχείων εκ μέρους των αρχών	X		
4	Βελτίωση της εσωτερικής οργάνωσης των φορολογικών αρχών	X		
5	Μέτρα ενίσχυσης της φορολογικής νοοτροπίας	X		
6	Παροχή κινήτρων στους φορολογούμενους	X		
7	Επιβολή αυστηρότερων προστίμων		X	
8				

ΕΡΩΤΗΣΗ 16: Το πρόβλημα της φοροδιαφυγής είναι πολιτικό, πολιτισμικό, οικονομικό και κοινωνικό και για αυτό είναι δύσκολο να αντιμετωπισθεί αποκλειστικά με διοικητικές και νομικές πρακτικές. Ποιά η θέση σας για την ανωτέρω πρόταση και τι προτείνετε για τη μείωσή της φοροδιαφυγής;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Καθιέρωση των συναλλαγών με πλαστικό χρήμα, μεγαλύτερος έλεγχος των εμπορευμάτων που διακινούνται στη χώρα (τόπος άφιξης, τόπος παραλαβής). Η καθιέρωση φορολογικής κουλτούρας με την κατάλληλη εκπαίδευση από τις πρώτες βαθμίδες και δημιουργία φορολογικής συνείδησης και φορολογικής παιδείας. Είναι πολύ σημαντικό να καλλιεργηθεί η αντίληψη της φοροδιαφυγής ως ανήθικης πράξης από πολύ νωρίς, με την ένταξη της φορολογικής υπευθυνότητας στο εκπαιδευτικό μας σύστημα. Επίσης η θεσμοθέτηση, η καθιέρωση και εφαρμογή ενός αποτελεσματικού και απλοποιημένου φορολογικού συστήματος θεωρώ ότι θα δημιουργούσε τη βάση για ένα περισσότερο δίκαιο φορολογικό σύστημα, Ακόμη οι έλεγχοι θα πρέπει να είναι περισσότεροι διότι καθώς οι πολίτες θα γνωρίζουν την καθημερινή διενέργεια ελέγχων, θα μειώνουν την παραβατική τους συμπεριφορά.

No 2 Γ. Χ.

ΕΡΩΤΗΣΗ 1: Εσείς προσωπικά εκτελείται ελέγχους και εάν Ναι, ποια θεωρείται πως είναι τα χαρακτηριστικά του καλού ελεγκτή;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Αμεσότητα, συνεχής προσπάθεια, ταχύτητα διεκπεραίωσης εργασιών, αντικειμενικότητα και έντονο αίσθημα ευθύνης.

ΕΡΩΤΗΣΗ 2: Κατά τη διάρκεια της ελεγκτικής διαδικασίας υπάρχει καλή συνεργασία μεταξύ ελεγκτή και ελεγχόμενου, δηλαδή έχει ο ελεγκτής πρόσβαση σε όλα τα δεδομένα και τις πληροφορίες που απαιτούνται για τον έλεγχο;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Όχι πάντα, πολλές φορές υπάρχουν επιρροές και άρνηση παροχής στοιχείων.

ΕΡΩΤΗΣΗ 3: Οι οικονομικές οντότητες που αποτελούν αντικείμενο ελέγχου, διαθέτουν σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου; Επίσης, στην περίπτωση ελέγχου οικονομικών οντοτήτων που διαθέτουν Τμήμα Εσωτερικού Ελέγχου, χαρακτηρίζεται ο "εσωτερικός ελεγκτής" από αμεροληψία, ανεξαρτησία και αξιοπιστία;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Οι οικονομικές οντότητες τις περισσότερες φορές διαθέτουν σύστημα εσωτερικού ελέγχου. Όμως ο εσωτερικός ελεγκτής δεν είναι πάντα αξιόπιστος και αμερόληπτος. Και αυτός δέχεται επιρροές από τα ανώτερα τμήματα διοίκησης.

ΕΡΩΤΗΣΗ 4: Συμμετέχει και ο ελεγχόμενος φορέας στη διαδικασία του σχεδιασμού του ελεγκτικού έργου; Αν ναι, η συμμετοχή γίνεται με τέτοιο τρόπο που να προκαλεί πιέσεις κατά τη διάρκεια της ελεγκτικής διαδικασίας;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Πολλές φορές συμμετέχει και κάποιες φορές προκαλεί πιέσεις τόσο κατά τη διάρκεια του σχεδιασμού του ελεγκτικού έργου όσο και κατά την υλοποίησή του.

ΕΡΩΤΗΣΗ 5: Η επιστήμη της ελεγκτικής θεωρείται πως μπορεί να αντιμετωπίσει αποτελεσματικά τα φαινόμενα της φοροδιαφυγής και της φοροαπάτης ή εκτιμάται πως υπάρχει περιθώριο αύξησης αυτής της αποτελεσματικότητας;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Διαθέτει του κατάλληλους μηχανισμούς εντοπισμού και αποτροπής των φαινομένων, θεωρώ όμως ότι υπάρχει περιθώριο αύξησης της αποτελεσματικότητας αυτού.

ΕΡΩΤΗΣΗ 6: Ποια ελεγκτική μέθοδος εκτιμάται πως είναι πιο προσοδοφόρα και αποτελεσματική ως προς τον εντοπισμό παραποιημένων καταστάσεων;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Η αντιπαραβολή των στοιχείων.

ΕΡΩΤΗΣΗ 7: Σε τι ποσοστά κυμαίνονται, κατά την άποψη σας, τα επίπεδα φοροαπάτης και φοροδιαφυγής στην Ελλάδα; Πιστεύεται πως το υπάρχον οικονομικό περιβάλλον ενισχύει τα επίπεδα αυτά;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Τα ποσοστά φοροδιαφυγής και φοροαπάτης στη χώρα μας είναι πολύ μεγάλα. Ναι, πιστεύω ότι το υφιστάμενο οικονομικό περιβάλλον τα ενισχύει και τα διογκώνει. Πρόκειται ίσως για ένα αυτοτροφοδοτούμενο φαινόμενο το οποίο ενισχύεται καθημερινά.

ΕΡΩΤΗΣΗ 8: Υπάρχει στην επιχείρηση που εργάζεστε ή που συνεργάζεστε (ως Ιδιώτης) πρόγραμμα πρόληψης της εταιρικής απάτης και γενικά των οικονομικών εγκλημάτων;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Προσωπικά εργάζομαι στο δημόσιο οπότε δεν μπορώ να σας απαντήσω

ΕΡΩΤΗΣΗ 9: Οι πειθαρχικές και νομικές κυρώσεις που επιβάλλονται στις περιπτώσεις φοροαπάτης, είτε στην ίδια την οικονομική οντότητα, είτε σε εξωτερικό της συνεργάτη - ελεγκτική εταιρεία , θεωρείτε ότι κινούνται προς τη σωστή κατεύθυνση;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Όχι δεν κινούνται στη σωστή κατεύθυνση διότι είναι χρονοβόρες και επίπονες.

ΕΡΩΤΗΣΗ 10: Έχετε εντοπίσει φαινόμενα κακοδιαχείρισης ή προσπάθειες παραποίησης στοιχείων εκ μέρους των επιχειρηματιών;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Σε πολλές περιπτώσεις, ιδιαίτερα έντονα είναι τα πλαστά και εικονικά τιμολόγια.

ΕΡΩΤΗΣΗ 11: Θεωρείτε ότι η θέσπιση κανόνων Εταιρικής Διακυβέρνησης καθορίζουν α) τον τρόπο με τον οποίο επιτυγχάνονται οι εταιρικοί στόχοι, β) καθιερώνουν συστήματα παρακολούθησης και αποτίμησης των εταιρικών κινδύνων και γ) καθορίζουν τον τρόπο με τον οποίο εξασφαλίζεται η διαφάνεια των πεπραγμένων της διοίκησης έναντι των μετόχων;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Η Εταιρική Διακυβέρνηση είναι ένα σύστημα που εφαρμόζεται στον Ιδιωτικό Τομέα και δεν συναντάται στην Υπηρεσία μου, Επειδή πιστεύω ότι αφορά ένα σύστημα που καθορίζει τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις μεταξύ των διαφόρων Τμημάτων μιας οικονομικής οντότητας, μεταξύ αυτών και του Εσωτερικού Ελέγχου, όλα αυτά που αναφέρατε θεωρώ ότι οι κανόνες που θεσπίζει συμβάλλουν στην αποτελεσματικότητα και του ελεγκτικού έργου.

ΕΡΩΤΗΣΗ 12: Η καταπολέμηση της φορολογικής απάτης δεν καλύπτει μόνο τη λήψη μέτρων κατά της παράνομης συμπεριφοράς, αλλά επίσης την αποτροπή της απάτης και τη θέσπιση μέτρων για την ενίσχυση της συμμόρφωσης. Προς την κατεύθυνση αυτή πρέπει να καταβληθούν περαιτέρω προσπάθειες, κυρίως λόγω της ανάγκης εφαρμογής όλων των διατάξεων, της επιβολής, της παρακολούθησης και, εάν κριθεί αναγκαίο, της επικαιροποίησής τους, προκειμένου να συμβαδίζουν με την προσαρμοστικότητα της φορολογικής απάτης, καθώς και με την ψηφιακή εξέλιξη σε παγκόσμιο επίπεδο. Ποιά η θέση σας επί της ανωτέρω πρότασης;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Απαιτείται ψηφιοποίηση όλων των εφαρμογών του Δημοσίου τομέα, όπως και του Ιδιωτικού. Να μην χαρακτηρίζεται όμως από πολυνομία και πολυπλοκότητα, να μην υποβάλλεται σε τακτική αναθεώρηση και μεταβολές. Δηλαδή η εφαρμογή της ψηφιοποίησης θα πρέπει να γίνεται σε ένα σταθερό περιβάλλον. Επίσης θα πρέπει να τηρούνται οι κανόνες δικαίου με τακτικούς ελέγχους.

ΕΡΩΤΗΣΗ 13: Ποιοι, κατά την άποψη σας, είναι οι βασικότεροι λόγοι που οδηγούν τις Διοικήσεις των εταιρειών στη διενέργεια φοροαπάτης;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Η πολυνομία, η πολυπλοκότητα και η μη έγκαιρη εφαρμογή των Νόμων. Η αναποτελεσματικότητα των οικονομικών μέτρων όταν υπάρχει φοροδιαφυγή οφείλεται στο γεγονός ότι η οικονομική πολιτική βασίζεται στα επίσημα στατιστικά στοιχεία κι έτσι δεν αγγίζει πολλές δραστηριότητες, οι οποίες δεν μπορούν να καταγραφούν. Όπως π.χ. το ποσοστό των μη μισθωτών στο σύνολο του εργατικού δυναμικού.

ΕΡΩΤΗΣΗ 14: Θεωρείται το φορολογικό σύστημα της Ελλάδας δίκαιο και εάν Ναι σε τι ποσοστά κυμαίνονται, κατά την άποψη σας, τα επίπεδα φορολογικής συμμόρφωσης των φορολογουμένων;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Όχι καθόλου γιατί το 90% περίπου των φόρων εισπράττεται από το 30% του ενεργού πληθυσμού οι οποίοι είναι μισθωτοί και συνταξιούχοι χωρίς καμία δυνατότητα απόκρυψης φορολογητέας ύλης.

ΕΡΩΤΗΣΗ 15: Κατά την άποψη σας ποια από τα παρακάτω μέτρα θα συνέβαλαν στη συμμόρφωση των φορολογουμένων;

Α/Α	Ερώτηση	Ναι	Όχι	Σχόλια
1	Σαφέστερη νομοθεσία	X		
2	Απλούστευση του φορολογικού νόμου	X		

3	Συστηματική τήρηση αρχείων και στοιχείων εκ μέρους των αρχών	X		
4	Βελτίωση της εσωτερικής οργάνωσης των φορολογικών αρχών	X		
5	Μέτρα ενίσχυσης της φορολογικής νοοτροπίας	X		
6	Παροχή κινήτρων στους φορολογούμενους		X	
7	Επιβολή αυστηρότερων προστίμων	X		
8				

ΕΡΩΤΗΣΗ 16: Το πρόβλημα της φοροδιαφυγής είναι πολιτικό, πολιτισμικό, οικονομικό και κοινωνικό και για αυτό είναι δύσκολο να αντιμετωπισθεί αποκλειστικά με διοικητικές και νομικές πρακτικές. Ποιά η θέση σας για την ανωτέρω πρόταση και τι προτείνετε για τη μείωσή της φοροδιαφυγής;

***ΑΠΑΝΤΗΣΗ:** Πιστεύω ότι πρέπει να υπάρχουν Νόμοι που να εφαρμόζονται άμεσα και φορολογική συνείδηση που να διδάσκεται ακόμη και στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση. Ως μητέρα παιδιού που πηγαίνει στο Δημοτικό Σχολείο έχω διαπιστώσει ότι μέχρι και την τελευταία τάξη οι μαθητές δεν διδάσκονται τα στοιχειώδη στοιχεία οικονομίας. Εάν το παιδί από μικρή ηλικία μάθει π.χ. ότι είναι βασικό και αυτονόητο όταν κάνει μία αγορά να ζητά απόδειξη, τότε θα μπορεί να καταλάβει για τη χρησιμότητα που θα έχει στην οικονομία της χώρας του αυτή του η πράξη αλλά για τη φορολογική του συμμόρφωση συνολικά. Βέβαια το νόμισμα έχει 2 όψεις: θα πρέπει και η χώρα του να του παρέχει τις αντίστοιχες υπηρεσίες ως ένα είδος αμοιβής για το επίπεδο της φορολογικής του συνείδησης. Είτε ονομάζονται υπηρεσίες Εκπαίδευσης, χωρίς την ανάγκη μετάβασης σε φροντιστήρια είτε ανθρώπινες υπηρεσίες Υγείας.*

No 3 Σ.Μ.

ΕΡΩΤΗΣΗ 1: Εσείς προσωπικά εκτελείται ελέγχους και εάν Ναι, ποια θεωρείται πως είναι τα χαρακτηριστικά του καλού ελεγκτή;

***ΑΠΑΝΤΗΣΗ:** Ναι εκτελώ ελέγχους και θεωρώ ότι το βασικό χαρακτηριστικό του καλού ελεγκτή είναι η εφαρμογή της νομοθεσίας.*

ΕΡΩΤΗΣΗ 2: Κατά τη διάρκεια της ελεγκτικής διαδικασίας υπάρχει καλή συνεργασία μεταξύ ελεγκτή και ελεγχόμενου, δηλαδή έχει ο ελεγκτής πρόσβαση σε όλα τα δεδομένα και τις πληροφορίες που απαιτούνται για τον έλεγχο;

***ΑΠΑΝΤΗΣΗ:** Ναι υπάρχει καλή συνεργασία. Ότι έχω ζητήσει μου το έχουν δώσει.*

ΕΡΩΤΗΣΗ 3: Οι οικονομικές οντότητες που αποτελούν αντικείμενο ελέγχου, διαθέτουν σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου; Επίσης, στην περίπτωση ελέγχου οικονομικών οντοτήτων που διαθέτουν Τμήμα Εσωτερικού Ελέγχου, χαρακτηρίζεται ο "εσωτερικός ελεγκτής" από αμεροληψία, ανεξαρτησία και αξιοπιστία;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: *Ναι, πιστεύω ότι ο ελεγκτής κινείται ανεξάρτητα από το υποκείμενο ελέγχου. Αυτό το έχω συναντήσει σε μεγάλες εταιρείες και επιχειρήσεις καθώς αυτές έχουν οργανωμένο σύστημα εσωτερικού ελέγχου. Στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις που αποτελούν και το μεγαλύτερο ποσοστό των ενεργών επιχειρήσεων στη χώρα μας δεν εφαρμόζεται παρόλο που φαινόμενα αποφυγής ηθελημένων ή αθέλητων λαθών και παραλείψεις κατά την καταχώρηση των λογιστικών εγγραφών στα λογιστικά βιβλία της επιχείρησης είναι σχεδόν καθημερινό φαινόμενο.*

ΕΡΩΤΗΣΗ 4: Συμμετέχει και ο ελεγχόμενος φορέας στη διαδικασία του σχεδιασμού του ελεγκτικού έργου; Αν ναι, η συμμετοχή γίνεται με τέτοιο τρόπο που να προκαλεί πιέσεις κατά τη διάρκεια της ελεγκτικής διαδικασίας;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: *Όχι δε συμμετέχει. Ο σχεδιασμός του ελεγκτικού έργου έχει ως στόχο να καθορίσει το χρονοδιάγραμμα της ελεγκτικής διαδικασίας με βάση το οποίο θα κριθεί η αξιοπιστία και η ειλικρίνεια των οικονομικών καταστάσεων.*

ΕΡΩΤΗΣΗ 5: Η επιστήμη της ελεγκτικής θεωρείται πως μπορεί να αντιμετωπίσει αποτελεσματικά τα φαινόμενα της φοροδιαφυγής και της φοροαπάτης ή εκτιμάται πως υπάρχει περιθώριο αύξησης αυτής της αποτελεσματικότητας;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: *Ναι μπορεί καθώς ένας από τους βασικούς σκοπούς της Ελεγκτικής Επιστήμης είναι ο εντοπισμός του βαθμού συμμόρφωσης σε φαινόμενα ατασθαλιών, παραλείψεων, απόκρυψης στοιχείων, καταχρήσεων και ιδιοχρησίας περιουσιακών στοιχείων της επιχείρησης που προορίζονται για επαγγελματική χρήση.*

ΕΡΩΤΗΣΗ 6: Ποια ελεγκτική μέθοδος εκτιμάται πως είναι πιο προσοδοφόρα και αποτελεσματική ως προς τον εντοπισμό παραποιημένων καταστάσεων;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: *Η μέθοδος που υποδεικνύει η ισχύουσα Νομοθεσία.*

ΕΡΩΤΗΣΗ 7: Σε τι ποσοστά κυμαίνονται, κατά την άποψη σας, τα επίπεδα φοροαπάτης και φοροδιαφυγής στην Ελλάδα; Πιστεύεται πως το υπάρχον οικονομικό περιβάλλον ενισχύει τα επίπεδα αυτά;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: *Περίπου στο 70%. Είναι πάρα πολύ υψηλό αλλά το ευνοούν οι συνθήκες.*

ΕΡΩΤΗΣΗ 8: Υπάρχει στην επιχείρηση που εργάζεστε ή που συνεργάζεστε (ως Ιδιώτης) πρόγραμμα πρόληψης της εταιρικής απάτης και γενικά των οικονομικών εγκλημάτων;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: *Δεν έχω κανένα σχόλιο πάνω σε αυτό γιατί εργάζομαι στον δημόσιο τομέα*

ΕΡΩΤΗΣΗ 9: Οι πειθαρχικές και νομικές κυρώσεις που επιβάλλονται στις περιπτώσεις φοροαπάτης, είτε στην ίδια την οικονομική οντότητα, είτε σε εξωτερικό της συνεργάτη - ελεγκτική εταιρεία, θεωρείτε ότι κινούνται προς τη σωστή κατεύθυνση;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Μάλλον ναι αποδίδουν τις ορθές κυρώσεις στις περιπτώσεις παραβάσεων.

ΕΡΩΤΗΣΗ 10: Έχετε εντοπίσει φαινόμενα κακοδιαχείρισης ή προσπάθειες παραποίησης στοιχείων εκ μέρους των επιχειρηματιών;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Αρκετά. Σε κάθε φορολογικό στοιχείο κάνουν προσπάθειες παραποίησης αυτών με απώτερο στόχο την ωραιοποίησή τους και φυσικά την επίτευξη κέρδους.

ΕΡΩΤΗΣΗ 11: Θεωρείτε ότι η θέσπιση κανόνων Εταιρικής Διακυβέρνησης καθορίζουν α) τον τρόπο με τον οποίο επιτυγχάνονται οι εταιρικοί στόχοι, β) καθιερώνουν συστήματα παρακολούθησης και αποτίμησης των εταιρικών κινδύνων και γ) καθορίζουν τον τρόπο με τον οποίο εξασφαλίζεται η διαφάνεια των πεπραγμένων της διοίκησης έναντι των μετόχων;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Ναι . Η καθιέρωση κανόνων Εταιρικής Διακυβέρνησης μέσω ενός ορθολογικού συστήματος μπορεί να αποδώσει ποιότητα στις ελεγκτικές υπηρεσίες, υποστηρίζοντας όλα αυτά που αναφέρετε στο ερώτημά σας. Οι κανόνες αυτοί θα πρέπει να στοχεύουν στην αύξηση της αποτρεπτικής ισχύος των περιοριστικών διατάξεων και στην ενίσχυση του αισθήματος ευθύνης.

ΕΡΩΤΗΣΗ 12: Η καταπολέμηση της φορολογικής απάτης δεν καλύπτει μόνο τη λήψη μέτρων κατά της παράνομης συμπεριφοράς, αλλά επίσης την αποτροπή της απάτης και τη θέσπιση μέτρων για την ενίσχυση της συμμόρφωσης. Προς την κατεύθυνση αυτή πρέπει να καταβληθούν περαιτέρω προσπάθειες, κυρίως λόγω της ανάγκης εφαρμογής όλων των διατάξεων, της επιβολής, της παρακολούθησης και, εάν κριθεί αναγκαίο, της επικαιροποίησής τους, προκειμένου να συμβαδίζουν με την προσαρμοστικότητα της φορολογικής απάτης, καθώς και με την ψηφιακή εξέλιξη σε παγκόσμιο επίπεδο. Ποιά η θέση σας επί της ανωτέρω πρότασης;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Συμφωνώ με τις θέσεις της ερώτησης , απλώς πιστεύω ότι η θεωρία απέχει από την εφαρμογή στην πραγματική οικονομία. Καθημερινά διαχειριζόμαστε περιπτώσεις φορολογουμένων που η πρώτη τους σκέψη είναι η απόκρυψη εισοδημάτων με σκοπό την καταβολή μειωμένων φόρων. Υπάρχουν διατάξεις και μέτρα καταπολέμησης της φοροαπάτης αλλά η εφαρμογή τους συναντάει δυσκολίες στην πράξη.

ΕΡΩΤΗΣΗ 13: Ποιοι, κατά την άποψη σας, είναι οι βασικότεροι λόγοι που οδηγούν τις Διοικήσεις των εταιρειών στη διενέργεια φοροαπάτης;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Η επίτευξη κέρδους και η αποφυγή φορολογίας. Στις περισσότερες περιπτώσεις, η πραγματική πηγή των καταχρηστικών συμπεριφορών εντοπίζεται είτε στους διευθύνοντες της εταιρίας, είτε στους ιδιοκτήτες της, οι οποίοι αποφασίζουν να εξαπατήσουν τους επενδυτές και τους πιστωτές της εταιρίας και με αυτό το στόχο παραποιούν τις οικονομικές καταστάσεις.

ΕΡΩΤΗΣΗ 14: Θεωρείται το φορολογικό σύστημα της Ελλάδας δίκαιο και εάν Ναι σε τι ποσοστά κυμαίνονται, κατά την άποψη σας, τα επίπεδα φορολογικής συμμόρφωσης των φορολογουμένων;

***ΑΠΑΝΤΗΣΗ:** Όχι δεν το θεωρώ δίκαιο αλλά απεναντίας με πολλές στρεβλώσεις και αδικίες καθώς στηρίζετε σε μεγάλο ποσοστό στη φορολόγηση των μισθωτών και των συνταξιούχων αφήνοντας εκτός ένα μεγάλο ποσοστό των ελεύθερων επαγγελματιών.*

ΕΡΩΤΗΣΗ 15: Κατά την άποψη σας ποια από τα παρακάτω μέτρα θα συνέβαλαν στη συμμόρφωση των φορολογουμένων;

A/A	Ερώτηση	Ναι	Όχι	Σχόλια
1	Σαφέστερη νομοθεσία	X		
2	Απλούστευση του φορολογικού νόμου	X		
3	Συστηματική τήρηση αρχείων και στοιχείων εκ μέρους των αρχών	X		
4	Βελτίωση της εσωτερικής οργάνωσης των φορολογικών αρχών	X		
5	Μέτρα ενίσχυσης της φορολογικής νοοτροπίας	X		
6	Παροχή κινήτρων στους φορολογούμενους	X		
7	Επιβολή αυστηρότερων προστίμων	X		
8				

ΕΡΩΤΗΣΗ 16: Το πρόβλημα της φοροδιαφυγής είναι πολιτικό, πολιτισμικό, οικονομικό και κοινωνικό και για αυτό είναι δύσκολο να αντιμετωπισθεί αποκλειστικά με διοικητικές και νομικές πρακτικές. Ποιά η θέση σας για την ανωτέρω πρόταση και τι προτείνετε για τη μείωσή της φοροδιαφυγής;

***ΑΠΑΝΤΗΣΗ:** Προτείνω να λάβουν χώρα όλα αυτά που αναφέρθηκαν στην προηγούμενη ερώτηση , δηλαδή η ξεκάθαρη νομοθεσία, η απλούστευση του φορολογικού νόμου, η συστηματική τήρηση αρχείων και στοιχείων εκ μέρους των αρχών και ο τεχνολογικός τους εκσυγχρονισμός. Παράλληλα, η ψηφιοποίηση θα εξασφαλίσει την αμεσότερη εποπτεία των φορολογικών αρχών, αυξάνοντας τους κινδύνους της μη συμμόρφωσης για τους φορολογούμενους. Η παροχή κινήτρων για τους συνεπείς φορολογούμενους αλλά και η επιβολή προστίμων για τους ασυνεπείς αποτελούν δύο ακόμη στοιχεία που πιστεύω ότι θα συμβάλλουν στη μείωση της φοροδιαφυγής.*

No 4. Κ. Χ.

ΕΡΩΤΗΣΗ 1: Εσείς προσωπικά εκτελείται ελέγχος και εάν Ναι, ποια θεωρείται πως είναι τα χαρακτηριστικά του καλού ελεγκτή;

***ΑΠΑΝΤΗΣΗ:** Αντικειμενικότητα, συνέπεια, επάρκεια στο γνωστικό αντικείμενο, καλή κρίση*

ΕΡΩΤΗΣΗ 2: Κατά τη διάρκεια της ελεγκτικής διαδικασίας υπάρχει καλή συνεργασία μεταξύ ελεγκτή και ελεγχόμενου, δηλαδή έχει ο ελεγκτής πρόσβαση σε όλα τα δεδομένα και τις πληροφορίες που απαιτούνται για τον έλεγχο;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Καλή συνεργασία δεν υπάρχει διότι ο ελεγχόμενος προσπαθεί να αποκρύψει στοιχεία προκειμένου να επηρεάσει προς όφελός του το αποτέλεσμα του ελέγχου.

ΕΡΩΤΗΣΗ 3: Οι οικονομικές οντότητες που αποτελούν αντικείμενο ελέγχου, διαθέτουν σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου; Επίσης, Στην περίπτωση ελέγχου οικονομικών οντοτήτων που διαθέτουν Τμήμα Εσωτερικού Ελέγχου, χαρακτηρίζεται ο "εσωτερικός ελεγκτής" από αμεροληψία, ανεξαρτησία και αξιοπιστία;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Όχι πρόκειται για έναν έμμισθο υπάλληλο της οντότητας ο οποίος σαφέστατα επηρεάζεται από τη διοίκηση της. Ο υπεύθυνος ελέγχου έχει μια συγκεκριμένη αποστολή. Η αποστολή του αυτή συμπληρώνεται από τρίτους που μπορεί να τον διοικούν και να τον εποπτεύουν.

ΕΡΩΤΗΣΗ 4: Συμμετέχει και ο ελεγχόμενος φορέας στη διαδικασία του σχεδιασμού του ελεγκτικού έργου; Αν ναι, η συμμετοχή γίνεται με τέτοιο τρόπο που να προκαλεί πιέσεις κατά τη διάρκεια της ελεγκτικής διαδικασίας;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Όχι, ο ελεγχόμενος φορέας δε συμμετέχει στο σχεδιασμό του ελεγκτικού έργου.

ΕΡΩΤΗΣΗ 5: Η επιστήμη της ελεγκτικής θεωρείται πως μπορεί να αντιμετωπίσει αποτελεσματικά τα φαινόμενα της φοροδιαφυγής και της φοροαπάτης ή εκτιμάται πως υπάρχει περιθώριο αύξησης αυτής της αποτελεσματικότητας;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Η ελεγκτική επιστήμη συνεχώς εξελίσσεται και προσαρμόζεται προκειμένου να αυξήσει την αποτελεσματικότητά της έναντι της φοροδιαφυγής και της απάτης, οι οποίες ανακαλύπτουν συνεχώς νέους τρόπους αποφυγής ή παράκαμψης των ελεγκτικών και των φορολογικών διαδικασιών.

ΕΡΩΤΗΣΗ 6: Ποια ελεγκτική μέθοδος εκτιμάται πως είναι πιο προσοδοφόρα και αποτελεσματική ως προς τον εντοπισμό παραποιημένων καταστάσεων;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Αν κάνεις σωστά τη δουλειά σου, ως ελεγκτής πιστεύω πως όλες οι μέθοδοι είναι εξίσου αποτελεσματικές

ΕΡΩΤΗΣΗ 7: Σε τι ποσοστά κυμαίνονται, κατά την άποψη σας, τα επίπεδα φοροαπάτης και φοροδιαφυγής στην Ελλάδα; Πιστεύεται πως το υπάρχον οικονομικό περιβάλλον ενισχύει τα επίπεδα αυτά;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Το ποσοστό ξεπερνάει το 40%. Το οικονομικό περιβάλλον στην Ελλάδα δεν επηρεάζει το ύψος της φοροαπάτης καθώς διαχρονικά τα ποσοστά της φοροδιαφυγής είναι υψηλά, ανεξαρτήτως ιδιαίτερων ή μη συνθηκών.

ΕΡΩΤΗΣΗ 8: Υπάρχει στην επιχείρηση που εργάζεστε ή που συνεργάζεστε (ως Ιδιώτης) πρόγραμμα πρόληψης της εταιρικής απάτης και γενικά των οικονομικών εγκλημάτων;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: *Είμαι ελεγκτής του δημοσίου και όχι του ιδιωτικού τομέα.*

ΕΡΩΤΗΣΗ 9: Οι πειθαρχικές και νομικές κυρώσεις που επιβάλλονται στις περιπτώσεις φοροαπάτης, είτε στην ίδια την οικονομική οντότητα, είτε σε εξωτερικό της συνεργάτη - ελεγκτική εταιρεία , θεωρείτε ότι κινούνται προς τη σωστή κατεύθυνση;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: *Όχι, θεωρώ ότι οι κυρώσεις θα πρέπει να απευθύνονται ως επί το πλείστον στους φυσικούς αυτουργούς της φοροαπάτης, δηλαδή στους διαχειριστές των οντοτήτων, κατόπιν στους εξωτερικούς συνεργάτες εφ' όσων συμμετέχουν στην φοροαπάτη και τέλος στις οικονομικές οντότητες.*

ΕΡΩΤΗΣΗ 10: Έχετε εντοπίσει φαινόμενα κακοδιαχείρισης ή προσπάθειες παραποίησης στοιχείων εκ μέρους των επιχειρηματιών;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: *Ναι, είναι μεγάλο το πλήθος των υποθέσεων που έχω ελέγξει και έχει διαπιστωθεί παραποίηση στοιχείων. Το μεγαλύτερο πλήθος παραποιήσεων έχουν εντοπιστεί στο τομέα των πλαστών τιμολογίων και του σκέλους των εξόδων που συμβάλλουν στη μείωση των κερδών άρα και των φόρων.*

ΕΡΩΤΗΣΗ 11: Θεωρείτε ότι η θέσπιση κανόνων Εταιρικής Διακυβέρνησης καθορίζουν α) τον τρόπο με τον οποίο επιτυγχάνονται οι εταιρικοί στόχοι, β) καθιερώνουν συστήματα παρακολούθησης και αποτίμησης των εταιρικών κινδύνων και γ) καθορίζουν τον τρόπο με τον οποίο εξασφαλίζεται η διαφάνεια των πεπραγμένων της διοίκησης έναντι των μετόχων;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: *Η θέσπιση κανόνων εταιρικής διακυβέρνησης και η εφαρμογή τους επιτυγχάνουν τους τρεις στόχους που αναφέρατε. Πιστεύω ότι οι κανόνες αυτοί συμπληρώνουν κατά έναν τρόπο το σύστημα εσωτερικού ελέγχου, καθώς η εταιρική διακυβέρνηση διακρίνεται για τη διαφάνειά της, την ανεξαρτησία της , την αμεροληψία αλλά και το ύστατο αίσθημα ευθύνης της.*

ΕΡΩΤΗΣΗ 12: Η καταπολέμηση της φορολογικής απάτης δεν καλύπτει μόνο τη λήψη μέτρων κατά της παράνομης συμπεριφοράς, αλλά επίσης την αποτροπή της απάτης και τη θέσπιση μέτρων για την ενίσχυση της συμμόρφωσης. Προς την κατεύθυνση αυτή πρέπει να καταβληθούν περαιτέρω προσπάθειες, κυρίως λόγω της ανάγκης εφαρμογής όλων των διατάξεων, της επιβολής, της παρακολούθησης και, εάν κριθεί αναγκαίο, της επικαιροποίησής τους, προκειμένου να συμβαδίζουν με την προσαρμοστικότητα της φορολογικής απάτης, καθώς και με την ψηφιακή εξέλιξη σε παγκόσμιο επίπεδο. Ποιά η θέση σας επί της ανωτέρω πρότασης;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Συμφωνώ, η ανωτέρω πρόταση εμπεριέχει τους τρεις πυλώνες φορολογικής διοίκησης, δηλαδή την αποτροπή, τη φορολογική συμμόρφωση και την καταστολή της φοροδιαφυγής.

ΕΡΩΤΗΣΗ 13: Ποιοι, κατά την άποψη σας, είναι οι βασικότεροι λόγοι που οδηγούν τις Διοικήσεις των εταιρειών στη διενέργεια φοροαπάτης;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Η άμεση απολαβή κερδών, η απόκτηση πλεονεκτήματος έναντι των ανταγωνιστών και η υψηλή φορολογική κλίμακα

ΕΡΩΤΗΣΗ 14: Θεωρείται το φορολογικό σύστημα της Ελλάδας δίκαιο και εάν Ναι σε τι ποσοστά κυμαίνονται, κατά την άποψη σας, τα επίπεδα φορολογικής συμμόρφωσης των φορολογουμένων;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Το φορολογικό σύστημα της Ελλάδας δεν μπορεί να είναι δίκαιο διότι δεν είναι σταθερό, διατηρεί υψηλούς φορολογικούς συντελεστές για μισθωτούς και επαγγελματίες σε συνδυασμό με μεγάλο ύψος έμμεσων φόρων.

ΕΡΩΤΗΣΗ 15: Κατά την άποψη σας ποια από τα παρακάτω μέτρα θα συνέβαλαν στην συμμόρφωση των φορολογουμένων;

A/A	Ερώτηση	Ναι	Όχι	Σχόλια
1	Σαφέστερη νομοθεσία	X		
2	Απλούστευση του φορολογικού νόμου	X		
3	Συστηματική τήρηση αρχείων και στοιχείων εκ μέρους των αρχών	X		
4	Βελτίωση της εσωτερικής οργάνωσης των φορολογικών αρχών	X		
5	Μέτρα ενίσχυσης της φορολογικής νοοτροπίας		X	
6	Παροχή κινήτρων στους φορολογούμενους		X	
7	Επιβολή αυστηρότερων προστίμων		X	
8				

ΕΡΩΤΗΣΗ 16: Το πρόβλημα της φοροδιαφυγής είναι πολιτικό, πολιτισμικό, οικονομικό και κοινωνικό και για αυτό είναι δύσκολο να αντιμετωπισθεί αποκλειστικά με διοικητικές και νομικές πρακτικές. Ποιά η θέση σας για την ανωτέρω πρόταση και τι προτείνετε για τη μείωσή της φοροδιαφυγής;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Λαμβάνοντας υπόψη των ανωτέρω, τα μέτρα για τη μείωση της φοροδιαφυγής θα πρέπει να εστιάζονται στην πολύ καλή οργάνωση της φορολογικής διοίκησης και της συγκέντρωσης στοιχείων, της γρήγορης ελεγκτικής διαδικασίας, σε συνδυασμό με φορολογική σταθερότητα και μείωση φορολογικών συντελεστών. Επίσης η τυχόν επάρκεια των δημόσιων υπηρεσιών να καταγράφουν επακριβώς το σύνολο των οικονομικών δραστηριοτήτων και η βελτίωση του επιπέδου των προσφερόμενων δημοσίων αγαθών και υπηρεσιών, συμβάλλουν στην αντιμετώπιση του φαινομένου.

No 5 T. Γ.

ΕΡΩΤΗΣΗ 1: Εσείς προσωπικά εκτελείται ελέγχους και εάν Ναι, ποια θεωρείται πως είναι τα χαρακτηριστικά του καλού ελεγκτή;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: *Ναι, η εχεμύθεια, η κριτική σκέψη και η αντίληψη του κινδύνου στις οικονομικές καταστάσεις και στα πεδία που τυγχάνουν υψηλού βαθμού σημαντικότητας.*

ΕΡΩΤΗΣΗ 2: Κατά τη διάρκεια της ελεγκτικής διαδικασίας υπάρχει καλή συνεργασία μεταξύ ελεγκτή και ελεγχόμενου, δηλαδή έχει ο ελεγκτής πρόσβαση σε όλα τα δεδομένα και τις πληροφορίες που απαιτούνται για τον έλεγχο;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: *Συνήθως ναι. Σε ορισμένες περιπτώσεις χρονοτριβεί η επιχείρηση ή δίνει όσο λιγότερα μπορεί για να παρεμποδίσει την ομαλή λειτουργία του ελεγκτή.*

ΕΡΩΤΗΣΗ 3: Οι οικονομικές οντότητες που αποτελούν αντικείμενο ελέγχου, διαθέτουν σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου; Επίσης, Στην περίπτωση ελέγχου οικονομικών οντοτήτων που διαθέτουν Τμήμα Εσωτερικού Ελέγχου, χαρακτηρίζεται ο "εσωτερικός ελεγκτής" από αμεροληψία, ανεξαρτησία και αξιοπιστία;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: *Συνήθως δε διαθέτουν σύστημα εσωτερικού ελέγχου παρά μόνο οι εισηγμένες - πολυεθνικές. Ο εσωτερικός ελεγκτής εφόσον είναι υπάλληλος της εταιρείας δύσκολα είναι αμερόληπτος και ανεξάρτητος. Εξάγει όμως χρήσιμα και αξιόπιστα αποτελέσματα για τη διοίκηση.*

ΕΡΩΤΗΣΗ 4: Συμμετέχει και ο ελεγχόμενος φορέας στη διαδικασία του σχεδιασμού του ελεγκτικού έργου; Αν ναι, η συμμετοχή γίνεται με τέτοιο τρόπο που να προκαλεί πιέσεις κατά τη διάρκεια της ελεγκτικής διαδικασίας;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: *Συμμετέχει αναφορικά με τη χρονική διευθέτηση των εγγράφων και αρχείων που δίνονται στον έλεγχο. Πολλές φορές κωλυσιεργεί ή πιέζει για την ολοκλήρωση της ελεγκτικής διαδικασίας με τρόπο που δεν αρμόζει.*

ΕΡΩΤΗΣΗ 5: Η επιστήμη της ελεγκτικής θεωρείται πως μπορεί να αντιμετωπίσει αποτελεσματικά τα φαινόμενα της φοροδιαφυγής και της φοροαπάτης ή εκτιμάται πως υπάρχει περιθώριο αύξησης αυτής της αποτελεσματικότητας;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: *Συνεισφέρει στην πρόληψη παραβατικών συμπεριφορών από την πλευρά της Διοίκησης και στη συμμόρφωση του ελεγχόμενου. Ωστόσο υπάρχουν πολλά περιθώρια βελτίωσης.*

ΕΡΩΤΗΣΗ 6: Ποια ελεγκτική μέθοδος εκτιμάται πως είναι πιο προσοδοφόρα και αποτελεσματική ως προς τον εντοπισμό παραποιημένων καταστάσεων;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: *Η μέθοδος εντοπισμού και διασταύρωσης εικονικών συναλλαγών , ο έλεγχος της ύπαρξης ενδοομιλικών συναλλαγών, ο έλεγχος των αφορολόγητων αποθεματικών της επιχείρησης και ο έλεγχος των ταμειακών διαθεσίμων.*

ΕΡΩΤΗΣΗ 7: Σε τι ποσοστά κυμαίνονται, κατά την άποψη σας, τα επίπεδα φοροαπάτης και φοροδιαφυγής στην Ελλάδα; Πιστεύεται πως το υπάρχον οικονομικό περιβάλλον ενισχύει τα επίπεδα αυτά;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Σε ποσοστό άνω του 50%. Η υψηλή φορολογία και η έλλειψη ρευστότητας στις επιχειρήσεις συντελούν στη διατήρηση των επιπέδων αυτών σε συνδυασμό με την απουσία των κατάλληλων ελεγκτικών μηχανισμών στην πηγή του εσόδου.

ΕΡΩΤΗΣΗ 8: Υπάρχει στην επιχείρησή που εργάζεστε ή που συνεργάζεστε (ως Ιδιώτης) πρόγραμμα πρόληψης της εταιρικής απάτης και γενικά των οικονομικών εγκλημάτων;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Δεν εφαρμόζεται.

ΕΡΩΤΗΣΗ 9: Οι πειθαρχικές και νομικές κυρώσεις που επιβάλλονται στις περιπτώσεις φοροαπάτης, είτε στην ίδια την οικονομική οντότητα, είτε σε εξωτερικό της συνεργάτη - ελεγκτική εταιρεία, θεωρείτε ότι κινούνται προς τη σωστή κατεύθυνση;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Ναι όμως στην πράξη δεν υπάρχει ουσιαστική τιμωρία της παράβασης. Τα πρόστιμα είναι πολύ μικρά για μεγάλες φοροαπάτες.

ΕΡΩΤΗΣΗ 10: Έχετε εντοπίσει φαινόμενα κακοδιαχείρισης ή προσπάθειες παραποίησης στοιχείων εκ μέρους των επιχειρηματιών;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Σπανίως, αυτό συμβαίνει συνήθως σε εταιρείες που πρόκειται να προβούν είτε σε αύξηση μετοχικού κεφαλαίου, είτε σε εξαγορά είτε ακόμη και σε συγχώνευση.

ΕΡΩΤΗΣΗ 11: Θεωρείτε ότι η θέσπιση κανόνων Εταιρικής Διακυβέρνησης καθορίζουν α) τον τρόπο με τον οποίο επιτυγχάνονται οι εταιρικοί στόχοι, β) καθιερώνουν συστήματα παρακολούθησης και αποτίμησης των εταιρικών κινδύνων και γ) καθορίζουν τον τρόπο με τον οποίο εξασφαλίζεται η διαφάνεια των πεπραγμένων της διοίκησης έναντι των μετόχων;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Θεωρώ ότι καθορίζει τον τρόπο με τον οποίο εξασφαλίζεται η διαφάνεια των πεπραγμένων της Διοίκησης έναντι των μετόχων. Θεωρώ ότι εφαρμόζεται στις πολύ μεγάλες επιχειρήσεις που είναι υποχρεωμένες να έχουν και να εφαρμόζουν την Εταιρική Διακυβέρνηση.

ΕΡΩΤΗΣΗ 12: Η καταπολέμηση της φορολογικής απάτης δεν καλύπτει μόνο τη λήψη μέτρων κατά της παράνομης συμπεριφοράς, αλλά επίσης την αποτροπή της απάτης και τη θέσπιση μέτρων για την ενίσχυση της συμμόρφωσης. Προς την κατεύθυνση αυτή πρέπει να καταβληθούν περαιτέρω προσπάθειες, κυρίως λόγω της ανάγκης εφαρμογής όλων των διατάξεων, της επιβολής, της παρακολούθησης και, εάν κριθεί αναγκαίο, της επικαιροποίησής τους, προκειμένου να συμβαδίζουν με την

προσαρμοστικότητα της φορολογικής απάτης, καθώς και με την ψηφιακή εξέλιξη σε παγκόσμιο επίπεδο. Ποιά η θέση σας επί της ανωτέρω πρότασης;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Συμφωνώ απόλυτα με τη θέση αυτή με επισήμανση την ενίσχυση στη φοροδιαφυγή μέσω κεντρικών στατιστικών μηχανισμών, ικανών να εντοπίσουν με αλγοριθμικά δεδομένα τα φαινόμενα παραποίησης και κακοδιαχείρισης.

ΕΡΩΤΗΣΗ 13: Ποιοι, κατά την άποψη σας, είναι οι βασικότεροι λόγοι που οδηγούν τις Διοικήσεις των εταιρειών στη διενέργεια φοροαπάτης;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Η μεταφορά κερδών σε χώρα με χαμηλότερο φορολογικό συντελεστή ή όπως ονομάζονται "φορολογικοί παράδεισοι", και η τεχνητή δημιουργία πλασματικών εσόδων αλλά και εξόδων για τον ίδιο λόγο, κυρίως σε οικογενειακού τύπου επιχειρήσεις.

ΕΡΩΤΗΣΗ 14: Θεωρείται το φορολογικό σύστημα της Ελλάδας δίκαιο και εάν Ναι σε τι ποσοστά κυμαίνονται, κατά την άποψη σας, τα επίπεδα φορολογικής συμμόρφωσης των φορολογουμένων;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Δίκαιο σχετικά Ναι, λαμβάνοντας υπόψη το Μ.Ο. των κρατών μελών της Ε.Ε.. Αποτελεσματικό όμως Όχι, καθώς λιγότερες από το 50% των επιχειρήσεων είναι πλήρως συμμορφούμενες επιχειρήσεις.

ΕΡΩΤΗΣΗ 15: Κατά την άποψη σας ποια από τα παρακάτω μέτρα θα συνέβαλαν στην συμμόρφωση των φορολογουμένων;

A/A	Ερώτηση	Ναι	Όχι	Σχόλια
1	Σαφέστερη νομοθεσία	X		
2	Απλούστευση του φορολογικού νόμου	X		
3	Συστηματική τήρηση αρχείων και στοιχείων εκ μέρους των αρχών	X		
4	Βελτίωση της εσωτερικής οργάνωσης των φορολογικών αρχών	X		
5	Μέτρα ενίσχυσης της φορολογικής νοοτροπίας	X		
6	Παροχή κινήτρων στους φορολογούμενους	X		
7	Επιβολή αυστηρότερων προστίμων	X		
8				

ΕΡΩΤΗΣΗ 16: Το πρόβλημα της φοροδιαφυγής είναι πολιτικό, πολιτισμικό, οικονομικό και κοινωνικό και για αυτό είναι δύσκολο να αντιμετωπισθεί αποκλειστικά με διοικητικές και νομικές πρακτικές. Ποιά η θέση σας για την ανωτέρω πρόταση και τι προτείνετε για τη μείωσή της φοροδιαφυγής;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Πολιτικά αδιάβλητο δεν είναι σίγουρα το σύστημα από τη στιγμή που ασκούνται πιέσεις και υπάρχουν ακόμη πελατειακές σχέσεις και κρατικοδίαιτες επιχειρήσεις. Πολλές φορές μάλιστα υπάρχουν επίτηδες στους Νόμους και στις διατυπώσεις ασάφειες και κενά ώστε να αφήνουν περιθώρια για να λειτουργήσουν αυθαίρετα η φοροδιαφυγή και η φοροαπάτη.

No 6 Γ. Α.

ΕΡΩΤΗΣΗ 1: Εσείς προσωπικά εκτελείται ελέγχους και εάν Ναι, ποια θεωρείται πως είναι τα χαρακτηριστικά του καλού ελεγκτή;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: *Ναι, διεξάγω ελέγχους και θεωρώ ότι τα χαρακτηριστικά του καλού ελεγκτή είναι η πολύ καλή γνώση της φορολογικής νομοθεσίας, η ευρύτητα πνεύματος, η καλή συνεργασία με τους υπόλοιπους συναδέλφους και να είναι τυπικός ως προς τις διαδικασίες.*

ΕΡΩΤΗΣΗ 2: Κατά τη διάρκεια της ελεγκτικής διαδικασίας υπάρχει καλή συνεργασία μεταξύ ελεγκτή και ελεγχόμενου, δηλαδή έχει ο ελεγκτής πρόσβαση σε όλα τα δεδομένα και τις πληροφορίες που απαιτούνται για τον έλεγχο;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: *Ναι υπάρχει καλή συνεργασία, ιδιαίτερα όταν του χορηγούνται ηλεκτρονικά από τις υπηρεσίες της Α.Α.Δ.Ε., του TAXIS και του ELENXIS.*

ΕΡΩΤΗΣΗ 3: Οι οικονομικές οντότητες που αποτελούν αντικείμενο ελέγχου, διαθέτουν σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου; Επίσης, Στην περίπτωση ελέγχου οικονομικών οντοτήτων που διαθέτουν Τμήμα Εσωτερικού Ελέγχου, χαρακτηρίζεται ο "εσωτερικός ελεγκτής" από αμεροληψία, ανεξαρτησία και αξιοπιστία;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: *Συνήθως δε διαθέτουν σύστημα εσωτερικού ελέγχου και εσωτερικό ελεγκτή. Δεν μου έχει τύχει.*

ΕΡΩΤΗΣΗ 4: Συμμετέχει και ο ελεγχόμενος φορέας στη διαδικασία του σχεδιασμού του ελεγκτικού έργου; Αν ναι, η συμμετοχή γίνεται με τέτοιο τρόπο που να προκαλεί πιέσεις κατά τη διάρκεια της ελεγκτικής διαδικασίας;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: *Όχι, υπάρχουν ελεγκτικές επαληθεύσεις. Ανάλογα με το είδος του ελέγχου όπου χρειάζεται τηρείται πρόγραμμα ελέγχου.*

ΕΡΩΤΗΣΗ 5: Η επιστήμη της ελεγκτικής θεωρείται πως μπορεί να αντιμετωπίσει αποτελεσματικά τα φαινόμενα της φοροδιαφυγής και της φοροαπάτης ή εκτιμάται πως υπάρχει περιθώριο αύξησης αυτής της αποτελεσματικότητας;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: *Υπάρχει περιθώριο αύξησης της αποτελεσματικότητας του ελέγχου.*

ΕΡΩΤΗΣΗ 6: Ποια ελεγκτική μέθοδος εκτιμάται πως είναι πιο προσοδοφόρα και αποτελεσματική ως προς τον εντοπισμό παραποιημένων καταστάσεων;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: *Ο επιτόπιος έλεγχος, ο έλεγχος ως προς την απόδοση των παρακρατούμενων - επιστρεφόμενων φόρων και επίσης ισχυρός είναι και ο έλεγχος των τραπεζικών καταθέσεων.*

ΕΡΩΤΗΣΗ 7: Σε τι ποσοστά κυμαίνονται, κατά την άποψη σας, τα επίπεδα φοροαπάτης και φοροδιαφυγής στην Ελλάδα; Πιστεύεται πως το υπάρχον οικονομικό περιβάλλον ενισχύει τα επίπεδα αυτά;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Σε αρκετά υψηλά ποσοστά ίσως και άνω του 50%. Το υπάρχον οικονομικό και φορολογικό περιβάλλον ενισχύει το ποσοστό αυτό και δυστυχώς το τροφοδοτεί συνεχώς.

ΕΡΩΤΗΣΗ 8: Υπάρχει στην επιχείρηση που εργάζεστε ή που συνεργάζεστε (ως Ιδιώτης) πρόγραμμα πρόληψης της εταιρικής απάτης και γενικά των οικονομικών εγκλημάτων;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Δεν εφαρμόζεται.

ΕΡΩΤΗΣΗ 9: Οι πειθαρχικές και νομικές κυρώσεις που επιβάλλονται στις περιπτώσεις φοροαπάτης, είτε στην ίδια την οικονομική οντότητα, είτε σε εξωτερικό της συνεργάτη - ελεγκτική εταιρεία, θεωρείτε ότι κινούνται προς τη σωστή κατεύθυνση;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Ναι εφόσον επιβάλλονται και εφαρμόζονται. Στην πράξη όμως δεν υπάρχει ουσιαστική τιμωρία της παράβασης.

ΕΡΩΤΗΣΗ 10: Έχετε εντοπίσει φαινόμενα κακοδιαχείρισης ή προσπάθειες παραποίησης στοιχείων εκ μέρους των επιχειρηματιών;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Ναι έχω εντοπίσει τέτοια φαινόμενα σε αρκετές περιπτώσεις, ιδιαίτερα μάλιστα πριν τη λήψη δανεισμού από Τράπεζες και αμέσως μετά τη λήψη του δανείου.

ΕΡΩΤΗΣΗ 11: Θεωρείτε ότι η θέσπιση κανόνων Εταιρικής Διακυβέρνησης καθορίζουν α) τον τρόπο με τον οποίο επιτυγχάνονται οι εταιρικοί στόχοι, β) καθιερώνουν συστήματα παρακολούθησης και αποτίμησης των εταιρικών κινδύνων και γ) καθορίζουν τον τρόπο με τον οποίο εξασφαλίζεται η διαφάνεια των πεπραγμένων της διοίκησης έναντι των μετόχων;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Ναι εφόσον τηρούνται οι κανόνες.

ΕΡΩΤΗΣΗ 12: Η καταπολέμηση της φορολογικής απάτης δεν καλύπτει μόνο τη λήψη μέτρων κατά της παράνομης συμπεριφοράς, αλλά επίσης την αποτροπή της απάτης και τη θέσπιση μέτρων για την ενίσχυση της συμμόρφωσης. Προς την κατεύθυνση αυτή πρέπει να καταβληθούν περαιτέρω προσπάθειες, κυρίως λόγω της ανάγκης εφαρμογής όλων των διατάξεων, της επιβολής, της παρακολούθησης και, εάν κριθεί αναγκαίο, της επικαιροποίησής τους, προκειμένου να συμβαδίζουν με την προσαρμοστικότητα της φορολογικής απάτης, καθώς και με την ψηφιακή εξέλιξη σε παγκόσμιο επίπεδο. Ποιά η θέση σας επί της ανωτέρω πρότασης;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Η φορολόγηση των οντοτήτων θα πρέπει να είναι εφικτή καθώς και το ύψος των φορολογικών συντελεστών έτσι ώστε να αποτραπεί το ενδεχόμενο φοροαπάτης και να εδραιωθεί η φορολογική συνείδηση.

ΕΡΩΤΗΣΗ 13: Ποιοι, κατά την άποψη σας, είναι οι βασικότεροι λόγοι που οδηγούν τις Διοικήσεις των εταιρειών στη διενέργεια φοροαπάτης;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Η πολυνομία, η υψηλή φορολόγηση και η έλλειψη φορολογικής συνείδησης.

ΕΡΩΤΗΣΗ 14: Θεωρείται το φορολογικό σύστημα της Ελλάδας δίκαιο και εάν Ναι σε τι ποσοστά κυμαίνονται, κατά την άποψη σας, τα επίπεδα φορολογικής συμμόρφωσης των φορολογουμένων;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Υπάρχει μεγάλο περιθώριο εξέλιξης του συστήματος. Να φορολογούνται εξίσου όλες οι κοινωνικές ομάδες και να μη υπάρχουν διακρίσεις.

ΕΡΩΤΗΣΗ 15: Κατά την άποψη σας ποια από τα παρακάτω μέτρα θα συνέβαλαν στην συμμόρφωση των φορολογουμένων;

A/A	Ερώτηση	Ναι	Όχι	Σχόλια
1	Σαφέστερη νομοθεσία	X		
2	Απλούστευση του φορολογικού νόμου	X		
3	Συστηματική τήρηση αρχείων και στοιχείων εκ μέρους των αρχών	X		
4	Βελτίωση της εσωτερικής οργάνωσης των φορολογικών αρχών	X		
5	Μέτρα ενίσχυσης της φορολογικής νοοτροπίας	X		
6	Παροχή κινήτρων στους φορολογούμενους	X		
7	Επιβολή αυστηρότερων προστίμων		X	
8				

ΕΡΩΤΗΣΗ 16: Το πρόβλημα της φοροδιαφυγής είναι πολιτικό, πολιτισμικό, οικονομικό και κοινωνικό και για αυτό είναι δύσκολο να αντιμετωπισθεί αποκλειστικά με διοικητικές και νομικές πρακτικές. Ποιά η θέση σας για την ανωτέρω πρόταση και τι προτείνετε για τη μείωσή της φοροδιαφυγής;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Η θέση μου εμπεριέχεται στην προηγούμενη ερώτησή σας, δηλαδή η απλούστευση του φορολογικού νόμου και η σταθερότητα αυτού χωρίς τις καθημερινές σχεδόν μεταβολές ή και προσθήκες, η βελτίωση της εσωτερικής οργάνωσης των Υπηρεσιών ελέγχου της Α.Α.Δ.Ε. ακόμη κι η πιστοποίηση των υπαλλήλων που θα προβαίνουν σε έλεγχο όπως και η αύξηση του αριθμού των ελέγχων, πιστεύω ότι θα κινούνται προς τη σωστή κατεύθυνση της μείωσης της φοροδιαφυγής.

No 7 I. X.

ΕΡΩΤΗΣΗ 1: Εσείς προσωπικά εκτελείται έλεγχος και εάν Ναι, ποια θεωρείται πως είναι τα χαρακτηριστικά του καλού ελεγκτή;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Ναι εκτελώ ελέγχους και πιστεύω ότι ο ελεγκτής θα πρέπει να έχει γνώση της φορολογικής νομοθεσίας, αντίληψη, να είναι συνεπής, να έχει καλή συνεργασία με τους υπόλοιπους και να χαρακτηρίζεται από τυπικότητα.

ΕΡΩΤΗΣΗ 2: Κατά τη διάρκεια της ελεγκτικής διαδικασίας υπάρχει καλή συνεργασία μεταξύ ελεγκτή και ελεγχόμενου, δηλαδή έχει ο ελεγκτής πρόσβαση σε όλα τα δεδομένα και τις πληροφορίες που απαιτούνται για τον έλεγχο;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: *Συνήθως ναι όταν του χορηγούνται.*

ΕΡΩΤΗΣΗ 3: Οι οικονομικές οντότητες που αποτελούν αντικείμενο ελέγχου, διαθέτουν σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου; Επίσης, Στην περίπτωση ελέγχου οικονομικών οντοτήτων που διαθέτουν Τμήμα Εσωτερικού Ελέγχου, χαρακτηρίζεται ο "εσωτερικός ελεγκτής" από αμεροληψία, ανεξαρτησία και αξιοπιστία;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: *Οι περισσότερες οικονομικές οντότητες δε διαθέτουν Τμήμα Εσωτερικού Ελέγχου. Πιστεύω ότι δε γνωρίζουν την αναγκαιότητα ύπαρξής του.*

ΕΡΩΤΗΣΗ 4: Συμμετέχει και ο ελεγχόμενος φορέας στη διαδικασία του σχεδιασμού του ελεγκτικού έργου; Αν ναι, η συμμετοχή γίνεται με τέτοιο τρόπο που να προκαλεί πιέσεις κατά τη διάρκεια της ελεγκτικής διαδικασίας;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: *Όχι, ο ελεγκτής ακολουθεί το πρόγραμμα ελέγχου ανάλογα με το είδος του ελέγχου που έχει να διεκπεραιώσει.*

ΕΡΩΤΗΣΗ 5: Η επιστήμη της ελεγκτικής θεωρείται πως μπορεί να αντιμετωπίσει αποτελεσματικά τα φαινόμενα της φοροδιαφυγής και της φοροαπάτης ή εκτιμάται πως υπάρχει περιθώριο αύξησης αυτής της αποτελεσματικότητας;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: *Υπάρχει περιθώριο αύξησης της αποτελεσματικότητας της ελεγκτικής με τη θέσπιση των πλέον για κάθε νομική μορφή κατάλληλων εργαλείων ελέγχου.*

ΕΡΩΤΗΣΗ 6: Ποια ελεγκτική μέθοδος εκτιμάται πως είναι πιο προσοδοφόρα και αποτελεσματική ως προς τον εντοπισμό παραποιημένων καταστάσεων;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: *Ο έλεγχος απόδοσης των φόρων και ο έλεγχος των τραπεζικών καταθέσεων.*

ΕΡΩΤΗΣΗ 7: Σε τι ποσοστά κυμαίνονται, κατά την άποψη σας, τα επίπεδα φοροαπάτης και φοροδιαφυγής στην Ελλάδα; Πιστεύεται πως το υπάρχον οικονομικό περιβάλλον ενισχύει τα επίπεδα αυτά;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: *Υψηλά ποσοστά τα οποία τροφοδοτούνται από το υπάρχον οικονομικό περιβάλλον. Μεγάλα ποσοστά συναντούμαι τόσο στη φοροδιαφυγή όσο και στην προσπάθεια ορισμένων να αποφύγουν την καταβολή των φόρων που τους έχει βεβαιωθεί και να αποφύγουν μερικώς ή και ολικώς τις φορολογικές τους υποχρεώσεις.*

ΕΡΩΤΗΣΗ 8: Υπάρχει στην επιχείρηση που εργάζεστε ή που συνεργάζεστε (ως Ιδιώτης) πρόγραμμα πρόληψης της εταιρικής απάτης και γενικά των οικονομικών εγκλημάτων;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: *Δεν εφαρμόζεται.*

ΕΡΩΤΗΣΗ 9: Οι πειθαρχικές και νομικές κυρώσεις που επιβάλλονται στις περιπτώσεις φοροαπάτης, είτε στην ίδια την οικονομική οντότητα, είτε σε εξωτερικό της συνεργάτη - ελεγκτική εταιρεία , θεωρείτε ότι κινούνται προς τη σωστή κατεύθυνση;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: *Κινούνται προς τη σωστή κατεύθυνση αρκεί να επιβάλλονται. Διότι οι δικαστικοί αγώνες είναι τόσο χρονοβόροι και το όλο σύστημα επιβολής κυρώσεων τόσο δυσκίνητο, που περνάει μεγάλο χρονικό διάστημα μέχρι τελικά να επιβληθεί ο αναλογούν φόρος πλέον των προσαυξήσεων , γεγονός που τίθεται υπό αμφισβήτηση εάν τελικά καταλήξει στο Δημόσιο Ταμείο.*

ΕΡΩΤΗΣΗ 10: Έχετε εντοπίσει φαινόμενα κακοδιαχείρισης ή προσπάθειες παραποίησης στοιχείων εκ μέρους των επιχειρηματιών;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: *Πολλές φορές με την προσκόμιση πλαστών τιμολογίων.*

ΕΡΩΤΗΣΗ 11: Θεωρείτε ότι η θέσπιση κανόνων Εταιρικής Διακυβέρνησης καθορίζουν α) τον τρόπο με τον οποίο επιτυγχάνονται οι εταιρικοί στόχοι, β) καθιερώνουν συστήματα παρακολούθησης και αποτίμησης των εταιρικών κινδύνων και γ) καθορίζουν τον τρόπο με τον οποίο εξασφαλίζεται η διαφάνεια των πεπραγμένων της διοίκησης έναντι των μετόχων;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: *Ναι συμφωνώ με το ερώτημά σας, εάν και πιστεύω ότι κανόνες Εταιρικής Διακυβέρνησης συναντάμε μόνο σε μεγάλες και εισηγμένες εταιρείες.*

ΕΡΩΤΗΣΗ 12: Η καταπολέμηση της φορολογικής απάτης δεν καλύπτει μόνο τη λήψη μέτρων κατά της παράνομης συμπεριφοράς, αλλά επίσης την αποτροπή της απάτης και τη θέσπιση μέτρων για την ενίσχυση της συμμόρφωσης. Προς την κατεύθυνση αυτή πρέπει να καταβληθούν περαιτέρω προσπάθειες, κυρίως λόγω της ανάγκης εφαρμογής όλων των διατάξεων, της επιβολής, της παρακολούθησης και, εάν κριθεί αναγκαίο, της επικαιροποίησής τους, προκειμένου να συμβαδίζουν με την προσαρμοστικότητα της φορολογικής απάτης, καθώς και με την ψηφιακή εξέλιξη σε παγκόσμιο επίπεδο. Ποιά η θέση σας επί της ανωτέρω πρότασης;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: *Συμφωνώ απόλυτα με τη θέση αυτή και πιστεύω ότι θα πρέπει να γίνουν περισσότερες προσπάθειες για την καταπολέμηση της φορολογικής απάτης κυρίως σε επίπεδο ΦΠΑ και ενδοομιλικών συναλλαγών.*

ΕΡΩΤΗΣΗ 13: Ποιοι, κατά την άποψη σας, είναι οι βασικότεροι λόγοι που οδηγούν τις Διοικήσεις των εταιρειών στη διενέργεια φοροαπάτης;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: *Οι υψηλοί φορολογικοί συντελεστές.*

ΕΡΩΤΗΣΗ 14: Θεωρείται το φορολογικό σύστημα της Ελλάδας δίκαιο και εάν Ναι σε τι ποσοστά κυμαίνονται, κατά την άποψη σας, τα επίπεδα φορολογικής συμμόρφωσης των φορολογουμένων;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Δεν το θεωρώ δίκαιο. Η υψηλή φορολόγηση των ελληνικών επιχειρήσεων θα τις οδηγήσει στην αφάνεια και στο κλείσιμο αυτών.

ΕΡΩΤΗΣΗ 15: Κατά την άποψη σας ποια από τα παρακάτω μέτρα θα συνέβαλαν στην συμμόρφωση των φορολογουμένων;

Α/Α	Ερώτηση	Ναι	Όχι	Σχόλια
1	Σαφέστερη νομοθεσία		X	
2	Απλούστευση του φορολογικού νόμου	X		
3	Συστηματική τήρηση αρχείων και στοιχείων εκ μέρους των αρχών		X	
4	Βελτίωση της εσωτερικής οργάνωσης των φορολογικών αρχών		X	
5	Μέτρα ενίσχυσης της φορολογικής νοοτροπίας	X		
6	Παροχή κινήτρων στους φορολογούμενους	X		
7	Επιβολή αυστηρότερων προστίμων	X		
8				

ΕΡΩΤΗΣΗ 16: Το πρόβλημα της φοροδιαφυγής είναι πολιτικό, πολιτισμικό, οικονομικό και κοινωνικό και για αυτό είναι δύσκολο να αντιμετωπισθεί αποκλειστικά με διοικητικές και νομικές πρακτικές. Ποιά η θέση σας για την ανωτέρω πρόταση και τι προτείνετε για τη μείωσή της φοροδιαφυγής;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Ενίσχυση του ελέγχου των φυσικών προσώπων ως προς τα έσοδα και έξοδα που πραγματοποιούν διότι στην κλίμακα αυτών και μέσω των τραπεζικών τους λογαριασμών μπορούν να εντοπιστούν σημαντικές πηγές φοροδιαφυγής. Συνηθέστερη περίπτωση η κατάθεση μετρητών μετά από αγοραπωλησία ακινήτου, που σε έναν αναλυτικό έλεγχο μπορεί να εντοπιστεί τυχόν τμήμα της αγοραπωλησίας που δεν έχει αναγραφεί στο συμβόλαιο και αποτελεί χρήμα που αποφεύγει τη φορολογική υποχρέωση. Κι όμως στερούνται σημαντικά έσοδα από το Δημόσιο Ταμείο.

No 8 Κ. Α.

ΕΡΩΤΗΣΗ 1: Εσείς προσωπικά εκτελείται έλεγχος και εάν Ναι, ποια θεωρείται πως είναι τα χαρακτηριστικά του καλού ελεγκτή;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Ναι, πολύ καλή γνώση του αντικειμένου και πολύ καλή γνώση της Λογιστικής.

ΕΡΩΤΗΣΗ 2: Κατά τη διάρκεια της ελεγκτικής διαδικασίας υπάρχει καλή συνεργασία μεταξύ ελεγκτή και ελεγχόμενου, δηλαδή έχει ο ελεγκτής πρόσβαση σε όλα τα δεδομένα και τις πληροφορίες που απαιτούνται για τον έλεγχο;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Τις περισσότερες φορές ναι.

ΕΡΩΤΗΣΗ 3: Οι οικονομικές οντότητες που αποτελούν αντικείμενο ελέγχου, διαθέτουν σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου; Επίσης, Στην περίπτωση ελέγχου οικονομικών οντοτήτων που διαθέτουν Τμήμα Εσωτερικού Ελέγχου, χαρακτηρίζεται ο "εσωτερικός ελεγκτής" από αμεροληψία, ανεξαρτησία και αξιοπιστία;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: *Δεν το έχω συναντήσει και δεν το γνωρίζω.*

ΕΡΩΤΗΣΗ 4: Συμμετέχει και ο ελεγχόμενος φορέας στη διαδικασία του σχεδιασμού του ελεγκτικού έργου; Αν ναι, η συμμετοχή γίνεται με τέτοιο τρόπο που να προκαλεί πιέσεις κατά τη διάρκεια της ελεγκτικής διαδικασίας;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: *Όχι δεν υπάρχει συμμετοχή. Ο σχεδιασμός του ελέγχου είναι αποκλειστικό έργο του ελεγκτή.*

ΕΡΩΤΗΣΗ 5: Η επιστήμη της ελεγκτικής θεωρείται πως μπορεί να αντιμετωπίσει αποτελεσματικά τα φαινόμενα της φοροδιαφυγής και της φοροαπάτης ή εκτιμάται πως υπάρχει περιθώριο αύξησης αυτής της αποτελεσματικότητας;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: *Υπάρχει σημαντικό περιθώριο αύξησης , διότι εάν ήταν αποτελεσματική δεν θα είχαμε φαινόμενα φοροδιαφυγής και φοροαπάτης.*

ΕΡΩΤΗΣΗ 6: Ποια ελεγκτική μέθοδος εκτιμάται πως είναι πιο προσοδοφόρα και αποτελεσματική ως προς τον εντοπισμό παραποιημένων καταστάσεων;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: *Οι έμμεσες τεχνικές ελέγχου.*

ΕΡΩΤΗΣΗ 7: Σε τι ποσοστά κυμαίνονται, κατά την άποψη σας, τα επίπεδα φοροαπάτης και φοροδιαφυγής στην Ελλάδα; Πιστεύεται πως το υπάρχον οικονομικό περιβάλλον ενισχύει τα επίπεδα αυτά;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: *Δεν γνωρίζω τα επίπεδα που κυμαίνονται αλλά το οικονομικό και φορολογικό περιβάλλον τα ενισχύει.*

ΕΡΩΤΗΣΗ 8: Υπάρχει στην επιχείρηση που εργάζεστε ή που συνεργάζεστε (ως Ιδιώτης) πρόγραμμα πρόληψης της εταιρικής απάτης και γενικά των οικονομικών εγκλημάτων;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: *Δεν εφαρμόζεται.*

ΕΡΩΤΗΣΗ 9: Οι πειθαρχικές και νομικές κυρώσεις που επιβάλλονται στις περιπτώσεις φοροαπάτης, είτε στην ίδια την οικονομική οντότητα, είτε σε εξωτερικό της συνεργάτη - ελεγκτική εταιρεία , θεωρείτε ότι κινούνται προς τη σωστή κατεύθυνση;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: *Ναι και χρειάζεται να αυστηροποιηθούν.*

ΕΡΩΤΗΣΗ 10: Έχετε εντοπίσει φαινόμενα κακοδιαχείρισης ή προσπάθειες παραποίησης στοιχείων εκ μέρους των επιχειρηματιών;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: *Ναι έχω εντοπίσει, περισσότερο στον τομέα των πλαστών και των εικονικών τιμολογίων.*

ΕΡΩΤΗΣΗ 11: Θεωρείτε ότι η θέσπιση κανόνων Εταιρικής Διακυβέρνησης καθορίζουν α) τον τρόπο με τον οποίο επιτυγχάνονται οι εταιρικοί στόχοι, β) καθιερώνουν συστήματα παρακολούθησης και αποτίμησης των εταιρικών κινδύνων και γ) καθορίζουν τον τρόπο με τον οποίο εξασφαλίζεται η διαφάνεια των πεπραγμένων της διοίκησης έναντι των μετόχων;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: *Ναι, συμφωνώ με όλα τα θέματα που τίγεται διότι πιστεύω ότι η Εταιρική Διακυβέρνηση επιλύει αρκετά από τα προβλήματα που συναντάμε στις επιχειρήσεις όπως φοροαπάτες, ζέπλυμα μαύρου χρήματος και νομιμοποίησης αυτού από παράνομες ενέργειες.*

ΕΡΩΤΗΣΗ 12: Η καταπολέμηση της φορολογικής απάτης δεν καλύπτει μόνο τη λήψη μέτρων κατά της παράνομης συμπεριφοράς, αλλά επίσης την αποτροπή της απάτης και τη θέσπιση μέτρων για την ενίσχυση της συμμόρφωσης. Προς την κατεύθυνση αυτή πρέπει να καταβληθούν περαιτέρω προσπάθειες, κυρίως λόγω της ανάγκης εφαρμογής όλων των διατάξεων, της επιβολής, της παρακολούθησης και, εάν κριθεί αναγκαίο, της επικαιροποίησής τους, προκειμένου να συμβαδίζουν με την προσαρμοστικότητα της φορολογικής απάτης, καθώς και με την ψηφιακή εξέλιξη σε παγκόσμιο επίπεδο. Ποιά η θέση σας επί της ανωτέρω πρότασης;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: *Με βρίσκετε απόλυτα σύμφωνη με τη θέση αυτή, διότι όλες οι πτυχές επιτυγχάνουν την αντιμετώπιση φαινομένων φοροαποφυγής και την επακόλουθη επίλυση των χρόνιων προβλημάτων απόκρυψης φορολογητέας ύλης.*

ΕΡΩΤΗΣΗ 13: Ποιοι, κατά την άποψη σας, είναι οι βασικότεροι λόγοι που οδηγούν τις Διοικήσεις των εταιρειών στη διενέργεια φοροαπάτης;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: *Η φορολογική κουλτούρα και οι υψηλοί φορολογικοί συντελεστές.*

ΕΡΩΤΗΣΗ 14: Θεωρείται το φορολογικό σύστημα της Ελλάδας δίκαιο και εάν Ναι σε τι ποσοστά κυμαίνονται, κατά την άποψη σας, τα επίπεδα φορολογικής συμμόρφωσης των φορολογουμένων;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: *Δίκαιο όχι με τόσο υψηλούς φορολογικούς συντελεστές. Σχετικά με το επίπεδο φορολογικής συμμόρφωσης θεωρώ ότι κινείται γύρω στο 70%.*

ΕΡΩΤΗΣΗ 15: Κατά την άποψη σας ποια από τα παρακάτω μέτρα θα συνέβαλαν στην συμμόρφωση των φορολογουμένων;

A/A	Ερώτηση	Ναι	Όχι	Σχόλια
1	Σαφέστερη νομοθεσία	X		
2	Απλούστευση του φορολογικού νόμου	X		
3	Συστηματική τήρηση αρχείων και στοιχείων εκ μέρους των αρχών	X		
4	Βελτίωση της εσωτερικής οργάνωσης των	X		

	φορολογικών αρχών			
5	Μέτρα ενίσχυσης της φορολογικής νοοτροπίας	X		
6	Παροχή κινήτρων στους φορολογούμενους	X		
7	Επιβολή αυστηρότερων προστίμων		X	
8				

ΕΡΩΤΗΣΗ 16: Το πρόβλημα της φοροδιαφυγής είναι πολιτικό, πολιτισμικό, οικονομικό και κοινωνικό και για αυτό είναι δύσκολο να αντιμετωπισθεί αποκλειστικά με διοικητικές και νομικές πρακτικές. Ποιά η θέση σας για την ανωτέρω πρόταση και τι προτείνετε για τη μείωσή της φοροδιαφυγής;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: *Η φοροδιαφυγή πρέπει να γίνει ασύμφορη προς τους πολίτες και τις επιχειρήσεις έτσι ώστε να τους αποτρέπει από το να τη διαπράττουν.*

Νο 9 Δ. Δ.

ΕΡΩΤΗΣΗ 1: Εσείς προσωπικά εκτελείται ελέγχους και εάν Ναι, ποια θεωρείται πως είναι τα χαρακτηριστικά του καλού ελεγκτή;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: *Ναι, οι γνώσεις και η αναλυτική και συνθετική ικανότητα.*

ΕΡΩΤΗΣΗ 2: Κατά τη διάρκεια της ελεγκτικής διαδικασίας υπάρχει καλή συνεργασία μεταξύ ελεγκτή και ελεγχόμενου, δηλαδή έχει ο ελεγκτής πρόσβαση σε όλα τα δεδομένα και τις πληροφορίες που απαιτούνται για τον έλεγχο;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: *Όχι πάντα. Συνήθως υπάρχει κωλυσιεργία από τη μεριά του ελεγχόμενου ξεπερνώντας πολλές φορές τα χρονικά περιθώρια προσκόμισης των εγγράφων.*

ΕΡΩΤΗΣΗ 3: Οι οικονομικές οντότητες που αποτελούν αντικείμενο ελέγχου, διαθέτουν σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου; Επίσης, Στην περίπτωση ελέγχου οικονομικών οντοτήτων που διαθέτουν Τμήμα Εσωτερικού Ελέγχου, χαρακτηρίζεται ο "εσωτερικός ελεγκτής" από αμεροληψία, ανεξαρτησία και αξιοπιστία;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: *Συνήθως δε διαθέτουν σύστημα εσωτερικού ελέγχου παρά μόνο οι εισηγμένες - πολυεθνικές.*

ΕΡΩΤΗΣΗ 4: Συμμετέχει και ο ελεγχόμενος φορέας στη διαδικασία του σχεδιασμού του ελεγκτικού έργου; Αν ναι, η συμμετοχή γίνεται με τέτοιο τρόπο που να προκαλεί πιέσεις κατά τη διάρκεια της ελεγκτικής διαδικασίας;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: *Όχι δε συμμετέχει, ο σχεδιασμός και η υλοποίηση του ελεγκτικού έργου είναι αποκλειστική ευθύνη του ελεγκτή.*

ΕΡΩΤΗΣΗ 5: Η επιστήμη της ελεγκτικής θεωρείται πως μπορεί να αντιμετωπίσει αποτελεσματικά τα φαινόμενα της φοροδιαφυγής και της φοροαπάτης ή εκτιμάται πως υπάρχει περιθώριο αύξησης αυτής της αποτελεσματικότητας;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: *Φυσικά και μπορεί να τα αντιμετωπίσει και να τα εντοπίσει.*

ΕΡΩΤΗΣΗ 6: Ποια ελεγκτική μέθοδος εκτιμάται πως είναι πιο προσοδοφόρα και αποτελεσματική ως προς τον εντοπισμό παραποιημένων καταστάσεων;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: *Δεν γνωρίζω.*

ΕΡΩΤΗΣΗ 7: Σε τι ποσοστά κυμαίνονται, κατά την άποψη σας, τα επίπεδα φοροαπάτης και φοροδιαφυγής στην Ελλάδα; Πιστεύεται πως το υπάρχον οικονομικό περιβάλλον ενισχύει τα επίπεδα αυτά;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: *Σχετικά με τα ποσοστά δεν γνωρίζω και δεν μπορώ να σας απαντήσω. Η φοροδιαφυγή ενισχύεται από τη γραφειοκρατία, την ασάφεια των Νόμων και την πολυνομία, τους υψηλούς συντελεστές και την αδιαφάνεια ως προς την ανταποδοτικότητα των φόρων.*

ΕΡΩΤΗΣΗ 8: Υπάρχει στην επιχείρηση που εργάζεστε ή που συνεργάζεστε (ως Ιδιώτης) πρόγραμμα πρόληψης της εταιρικής απάτης και γενικά των οικονομικών εγκλημάτων;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: *Δεν εφαρμόζεται.*

ΕΡΩΤΗΣΗ 9: Οι πειθαρχικές και νομικές κυρώσεις που επιβάλλονται στις περιπτώσεις φοροαπάτης, είτε στην ίδια την οικονομική οντότητα, είτε σε εξωτερικό της συνεργάτη - ελεγκτική εταιρεία, θεωρείτε ότι κινούνται προς τη σωστή κατεύθυνση;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: *Όχι, πιστεύω ότι θα πρέπει και να αυστηροποιηθούν και να αποδίδονται σε πιο σύντομο χρόνο χωρίς να εισέρχονται σε μια χρόνια δικαστική διαδικασία.*

ΕΡΩΤΗΣΗ 10: Έχετε εντοπίσει φαινόμενα κακοδιαχείρισης ή προσπάθειες παραποίησης στοιχείων εκ μέρους των επιχειρηματιών;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: *Ενίοτε ναι, κυρίως στην παρουσίαση εικονικών εξόδων.*

ΕΡΩΤΗΣΗ 11: Θεωρείτε ότι η θέσπιση κανόνων Εταιρικής Διακυβέρνησης καθορίζουν α) τον τρόπο με τον οποίο επιτυγχάνονται οι εταιρικοί στόχοι, β) καθιερώνουν συστήματα παρακολούθησης και αποτίμησης των εταιρικών κινδύνων και γ) καθορίζουν τον τρόπο με τον οποίο εξασφαλίζεται η διαφάνεια των πεπραγμένων της διοίκησης έναντι των μετόχων;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: *Ναι, η Εταιρική Διακυβέρνηση καθορίζει και ορίζει το πλαίσιο λειτουργίας των επιχειρήσεων καλύπτοντας όλα αυτά που αναφέρετε.*

ΕΡΩΤΗΣΗ 12: Η καταπολέμηση της φορολογικής απάτης δεν καλύπτει μόνο τη λήψη μέτρων κατά της παράνομης συμπεριφοράς, αλλά επίσης την αποτροπή της απάτης και τη θέσπιση μέτρων για την ενίσχυση της συμμόρφωσης. Προς την κατεύθυνση αυτή πρέπει να καταβληθούν περαιτέρω προσπάθειες, κυρίως λόγω της ανάγκης εφαρμογής όλων των διατάξεων, της επιβολής, της παρακολούθησης και, εάν κριθεί αναγκαίο, της επικαιροποίησής τους, προκειμένου να συμβαδίζουν με την προσαρμοστικότητα της φορολογικής απάτης, καθώς και με την ψηφιακή εξέλιξη σε παγκόσμιο επίπεδο. Ποιά η θέση σας επί της ανωτέρω πρότασης;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Συμφωνώ απόλυτα με τη θέση αυτή και ότι η ψηφιοποίηση θα συμβάλλει στην ταχύτερη διεκπεραίωση του ελεγκτικού έργου και συνάμα στη μεγαλύτερη αποτελεσματικότητά του.

ΕΡΩΤΗΣΗ 13: Ποιοι, κατά την άποψη σας, είναι οι βασικότεροι λόγοι που οδηγούν τις Διοικήσεις των εταιρειών στη διενέργεια φοροαπάτης;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Το κέρδος και μόνο το κέρδος αποτελεί το εφελτήριο για την εκμετάλλευση των κενών της φορολογικής νομοθεσίας και τη διάπραξη φοροαπατών.

ΕΡΩΤΗΣΗ 14: Θεωρείται το φορολογικό σύστημα της Ελλάδας δίκαιο και εάν Ναι σε τι ποσοστά κυμαίνονται, κατά την άποψη σας, τα επίπεδα φορολογικής συμμόρφωσης των φορολογουμένων;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Δεν γνωρίζω.

ΕΡΩΤΗΣΗ 15: Κατά την άποψη σας ποια από τα παρακάτω μέτρα θα συνέβαλαν στην συμμόρφωση των φορολογουμένων;

A/A	Ερώτηση	Ναι	Όχι	Σχόλια
1	Σαφέστερη νομοθεσία	X		
2	Απλούστευση του φορολογικού νόμου	X		
3	Συστηματική τήρηση αρχείων και στοιχείων εκ μέρους των αρχών	X		
4	Βελτίωση της εσωτερικής οργάνωσης των φορολογικών αρχών	X		
5	Μέτρα ενίσχυσης της φορολογικής νοοτροπίας	X		
6	Παροχή κινήτρων στους φορολογούμενους	X		
7	Επιβολή αυστηρότερων προστίμων	X		Υπό την προϋπόθεση ότι θα εφαρμοστούν τα παραπάνω.
8				

ΕΡΩΤΗΣΗ 16: Το πρόβλημα της φοροδιαφυγής είναι πολιτικό, πολιτισμικό, οικονομικό και κοινωνικό και για αυτό είναι δύσκολο να αντιμετωπισθεί αποκλειστικά με διοικητικές και νομικές πρακτικές. Ποιά η θέση σας για την ανωτέρω πρόταση και τι προτείνετε για τη μείωσή της φοροδιαφυγής;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Σαφήνεια και απλούστευση των διατάξεων, μείωση των φορολογικών συντελεστών και κυρίως ανταποδοτικότητα φόρων. Επιπλέον στην Ελλάδα θα πρέπει να υπάρξει διάλογος μεταξύ πολιτείας και πολιτών για το τι προσδοκούν από το Κράτος έτσι ώστε να γίνει ένας επαναπροσδιορισμός του λεγόμενου κοινωνικού κράτους. Η φοροδιαφυγή πατάσσεται μόνο όταν η διάπραξή της είναι ασύμφορη.

3. Συνεντεύξεις ορκωτών λογιστών

No 1 N. B.

ΕΡΩΤΗΣΗ 1: Εσείς προσωπικά εκτελείται ελέγχος και εάν Ναι, ποια θεωρείται πως είναι τα χαρακτηριστικά του καλού ελεγκτή;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Αρχικά θα πρέπει να υπάρχει η κατάλληλη θεωρητική εκπαίδευση στα γνωστικά αντικείμενα του ελεγκτικού επαγγέλματος την οποία βάσει της νομοθεσίας της οποίας διέπει το επάγγελμα είναι υποχρεωμένοι οι Ορκωτοί Ελεγκτές να περάσουν. Οι εξωτερικοί Ορκωτοί Ελεγκτές θα πρέπει να χαρακτηρίζονται από ανεξαρτησία, αντικειμενική και κριτική σκέψη καθώς και επαγγελματικό σκεπτικισμό.

ΕΡΩΤΗΣΗ 2: Κατά τη διάρκεια της ελεγκτικής διαδικασίας υπάρχει καλή συνεργασία μεταξύ ελεγκτή και ελεγχόμενου, δηλαδή έχει ο ελεγκτής πρόσβαση σε όλα τα δεδομένα και τις πληροφορίες που απαιτούνται για τον έλεγχο;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Ο Ορκωτός Ελεγκτής Λογιστής σε όλη την διαδικασία του ελέγχου έχει άμεση επαφή με την ελεγχόμενη εταιρεία και ζητάει τα στοιχεία αυτά τα οποία είναι απαραίτητα για τον προγραμματισμό αλλά και για την ολοκλήρωση του ελέγχου. Η ελεγχόμενη εταιρεία θα πρέπει να είναι σε θέση να του δώσει ότι ζητήσει στα πλαίσια πάντα των ελεγκτικών διαδικασιών. Ωστόσο στις περιπτώσεις όπου η ελεγχόμενη αρνείται να δώσει στοιχεία είτε μέρος στοιχείων ο ελεγκτής θα προσαρμόσει ανάλογα και την έκθεση ελέγχου την οποία θα δημοσιεύσει.

ΕΡΩΤΗΣΗ 3: Οι οικονομικές οντότητες που αποτελούν αντικείμενο ελέγχου, διαθέτουν σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου; Επίσης, Στην περίπτωση ελέγχου οικονομικών οντοτήτων που διαθέτουν Τμήμα Εσωτερικού Ελέγχου, χαρακτηρίζεται ο "εσωτερικός ελεγκτής" από αμεροληψία, ανεξαρτησία και αξιοπιστία;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Σύστημα εσωτερικού ελέγχου υπάρχουν συνήθως μόνο σε οντότητες οι οποίες είναι εισηγμένες στο Χ.Α.Α. είτε σε ασφαλιστικές και σε τράπεζες, όπως ακριβώς ορίζει και ο νόμος. Όπου υπάρχει σύστημα εσωτερικού ελέγχου κατά προσωπική μου εμπειρία χαρακτηρίζεται από τα παραπάνω αναφερθέν χαρακτηριστικά.

ΕΡΩΤΗΣΗ 4: Συμμετέχει και ο ελεγχόμενος φορέας στη διαδικασία του σχεδιασμού του ελεγκτικού έργου; Αν ναι, η συμμετοχή γίνεται με τέτοιο τρόπο που να προκαλεί πιέσεις κατά τη διάρκεια της ελεγκτικής διαδικασίας;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: *Μετά από μια πρώτη συζήτηση του ελεγκτή με τους αρμόδιους της ελεγχόμενης ο σχεδιασμός και ο προγραμματισμός του ελέγχου πραγματοποιείται από τους ελεγκτές.*

ΕΡΩΤΗΣΗ 5: Η επιστήμη της ελεγκτικής θεωρείται πως μπορεί να αντιμετωπίσει αποτελεσματικά τα φαινόμενα της φοροδιαφυγής και της φοροαπάτης ή εκτιμάται πως υπάρχει περιθώριο αύξησης αυτής της αποτελεσματικότητας;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: *Το φορολογικό πιστοποιητικό, θεσμοθετήθηκε για πρώτη φορά με τις διατάξεις του άρθρου 17 του Ν. 3842/2010, το οποίο τροποποίησε το άρθρο 82 του Ν. 2238/1994. Η διάταξη αυτή αναφερόταν στην υποχρέωση των Ορκωτών Λογιστών να εκδίδουν φορολογικό πιστοποιητικό που υποβάλλεται στην αρμόδια Διεύθυνση του Υπουργείου Οικονομικών για τις οποιεσδήποτε φορολογικές παραβάσεις διαπίστωναν κατά την διενέργεια του ελέγχου τους. Ο νομοθετήσεως αυτές κινούνται προς το σωστό πλαίσιο κατά της φοροδιαφυγής.*

ΕΡΩΤΗΣΗ 6: Ποια ελεγκτική μέθοδος εκτιμάται πως είναι πιο προσοδοφόρα και αποτελεσματική ως προς τον εντοπισμό παραπονημένων καταστάσεων;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: *Ο εντοπισμός παραποιομένων καταστάσεων είναι αποτέλεσμα της ποιοτικής εφαρμογής των ελεγκτικών διαδικασιών και προτύπων στο σύνολο τους.*

ΕΡΩΤΗΣΗ 7: Σε τι ποσοστά κυμαίνονται, κατά την άποψη σας, τα επίπεδα φοροαπάτης και φοροδιαφυγής στην Ελλάδα; Πιστεύεται πως το υπάρχον οικονομικό περιβάλλον ενισχύει τα επίπεδα αυτά;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: *Μετά την εφαρμογή του φορολογικού πιστοποιητικού και την έκδοση του από Ορκωτούς Ελεγκτές Λογιστές τα αποτελέσματα είναι ενθαρρυντικά καθώς οι εταιρείες σε υψηλό ποσοστό έχουν προσαρμοστεί.*

ΕΡΩΤΗΣΗ 8: Υπάρχει στην επιχείρηση που εργάζεστε ή που συνεργάζεστε (ως Ιδιώτης) πρόγραμμα πρόληψης της εταιρικής απάτης και γενικά των οικονομικών εγκλημάτων;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: *Ναι υπάρχει αρμόδιο τμήμα.*

ΕΡΩΤΗΣΗ 9: Οι πειθαρχικές και νομικές κυρώσεις που επιβάλλονται στις περιπτώσεις φοροαπάτης, είτε στην ίδια την οικονομική οντότητα, είτε σε εξωτερικό της συνεργάτη - ελεγκτική εταιρεία , θεωρείτε ότι κινούνται προς τη σωστή κατεύθυνση;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: *Ναι οι κυρώσεις του νόμου κινούνται προς την σωστή κατεύθυνση κάτι το οποίο αποδεικνύεται και από τα αποτελέσματα.*

ΕΡΩΤΗΣΗ 10: Έχετε εντοπίσει φαινόμενα κακοδιαχείρισης ή προσπάθειες παραποίησης στοιχείων εκ μέρους των επιχειρηματιών;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: *Κατά την προσωπική μου εμπειρία δεν έχω συναντήσει κακοδιαχείριση η παραποίηση καταστάσεων.*

ΕΡΩΤΗΣΗ 11: Θεωρείτε ότι η θέσπιση κανόνων Εταιρικής Διακυβέρνησης καθορίζουν α) τον τρόπο με τον οποίο επιτυγχάνονται οι εταιρικοί στόχοι, β) καθιερώνουν συστήματα παρακολούθησης και αποτίμησης των εταιρικών κινδύνων και γ) καθορίζουν τον τρόπο με τον οποίο εξασφαλίζεται η διαφάνεια των πεπραγμένων της διοίκησης έναντι των μετόχων;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: *Ναι ισχύουν όλα αυτά που αναφέρετε στο ερώτημά σας.*

ΕΡΩΤΗΣΗ 12: Η καταπολέμηση της φορολογικής απάτης δεν καλύπτει μόνο τη λήψη μέτρων κατά της παράνομης συμπεριφοράς, αλλά επίσης την αποτροπή της απάτης και τη θέσπιση μέτρων για την ενίσχυση της συμμόρφωσης. Προς την κατεύθυνση αυτή πρέπει να καταβληθούν περαιτέρω προσπάθειες, κυρίως λόγω της ανάγκης εφαρμογής όλων των διατάξεων, της επιβολής, της παρακολούθησης και, εάν κριθεί αναγκαίο, της επικαιροποίησής τους, προκειμένου να συμβαδίζουν με την προσαρμοστικότητα της φορολογικής απάτης, καθώς και με την ψηφιακή εξέλιξη σε παγκόσμιο επίπεδο. Ποιά η θέση σας επί της ανωτέρω πρότασης;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: *Προσωπική μου άποψη είναι πως συμφωνώ απόλυτα και φυσικά παρατηρείται πως όλες οι ενέργειες και νομοθετήσεις κινούνται προς αυτό το πλαίσιο.*

ΕΡΩΤΗΣΗ 13: Ποιοι, κατά την άποψη σας, είναι οι βασικότεροι λόγοι που οδηγούν τις Διοικήσεις των εταιρειών στη διενέργεια φοροαπάτης;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: *Συνήθως για την ωραιοποίηση της εικόνας της οντότητας έναντι των τρίτων αλλά επίσης και για οικονομικούς λόγους.*

ΕΡΩΤΗΣΗ 14: Θεωρείται το φορολογικό σύστημα της Ελλάδας δίκαιο και εάν Ναι σε τι ποσοστά κυμαίνονται, κατά την άποψη σας, τα επίπεδα φορολογικής συμμόρφωσης των φορολογουμένων;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: *Μετά την θέσπιση του φορολογικού πιστοποιητικού τα επίπεδα της φορολογικής συμμόρφωσης είναι πάρα πολύ υψηλά και παρατηρώ σημάδια βελτίωσης της συνολικής εικόνας.*

ΕΡΩΤΗΣΗ 15: Κατά την άποψη σας ποια από τα παρακάτω μέτρα θα συνέβαλαν στην συμμόρφωση των φορολογουμένων;

A/A	Ερώτηση	Ναι	Όχι	Σχόλια
1	Σαφέστερη νομοθεσία	✓		
2	Απλούστευση του φορολογικού νόμου	✓		
3	Συστηματική τήρηση αρχείων και στοιχείων εκ μέρους των αρχών	✓		

4	Βελτίωση της εσωτερικής οργάνωσης των φορολογικών αρχών	✓		
5	Μέτρα ενίσχυσης της φορολογικής νοοτροπίας	✓		
6	Παροχή κινήτρων στους φορολογούμενους	✓		
7	Επιβολή αυστηρότερων προστίμων		✓	
8				

ΕΡΩΤΗΣΗ 16: Το πρόβλημα της φοροδιαφυγής είναι πολιτικό, πολιτισμικό, οικονομικό και κοινωνικό και για αυτό είναι δύσκολο να αντιμετωπισθεί αποκλειστικά με διοικητικές και νομικές πρακτικές. Ποιά η θέση σας για την ανωτέρω πρόταση και τι προτείνετε για τη μείωσή της φοροδιαφυγής;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Το πρόβλημα της φοροδιαφυγής στις οντότητες οι οποίες βάσει νόμου είναι υποχρεωμένες σε τακτικό έλεγχο από ανεξάρτητους τακτικούς ελεγκτές έχει μειωθεί. Δεν παρατηρείται το φαινόμενο συχνά σε ελεγχόμενες οντότητες, σε αυτό έχει συμβάλει δραστικά και το φορολογικό πιστοποιητικό και φυσικά όποια μέτρα πρέπει να ληφθούν στην ίδια κατεύθυνση θα βελτιώσουν το φορολογικό πλαίσιο λειτουργίας των εταιρειών.

No 2 Δ. Π.

ΕΡΩΤΗΣΗ 1: Εσείς προσωπικά εκτελείται ελέγχους και εάν Ναι, ποια θεωρείται πως είναι τα χαρακτηριστικά του καλού ελεγκτή;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Εκτελώ ελέγχους. Ένας καλός ελεγκτής πρέπει να έχει ουσιαστική γνώση των αντικειμένων που ελέγχει και να προβαίνει σε διαρκή θεωρητική έρευνα των αντικειμένων αυτών. Να είναι επικοινωνιακός, ώστε να μπορεί να συγκεντρώνει τα στοιχεία που είναι απαραίτητα για το έργο του.

ΕΡΩΤΗΣΗ 2: Κατά τη διάρκεια της ελεγκτικής διαδικασίας υπάρχει καλή συνεργασία μεταξύ ελεγκτή και ελεγχόμενου, δηλαδή έχει ο ελεγκτής πρόσβαση σε όλα τα δεδομένα και τις πληροφορίες που απαιτούνται για τον έλεγχο;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Ένας ελεγκτής δεν έχει πάντα όλες τις πληροφορίες που του είναι απαραίτητες, γιατί σε αρκετές περιπτώσεις δεν έχει γίνει γνωστό στον ελεγχόμενο ότι πρέπει να υπάρχει απεριόριστη πρόσβαση στα ελεγχόμενα στοιχεία.

ΕΡΩΤΗΣΗ 3: Οι οικονομικές οντότητες που αποτελούν αντικείμενο ελέγχου, διαθέτουν σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου; Επίσης, Στην περίπτωση ελέγχου οικονομικών οντοτήτων που διαθέτουν Τμήμα Εσωτερικού Ελέγχου, χαρακτηρίζεται ο "εσωτερικός ελεγκτής" από αμεροληψία, ανεξαρτησία και αξιοπιστία;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Μέχρι σήμερα, έχω βρεθεί σε ελάχιστες εταιρείες που είχαν οργανωμένο τμήμα εσωτερικού ελέγχου. Στις ελάχιστες αυτές περιπτώσεις, ο

εσωτερικός ελεγκτής ήταν ανεξάρτητος από τα υπόλοιπα τμήματα και αναφερόταν απευθείας στην διοίκηση της οντότητας.

ΕΡΩΤΗΣΗ 4: Συμμετέχει και ο ελεγχόμενος φορέας στη διαδικασία του σχεδιασμού του ελεγκτικού έργου; Αν ναι, η συμμετοχή γίνεται με τέτοιο τρόπο που να προκαλεί πιέσεις κατά τη διάρκεια της ελεγκτικής διαδικασίας;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: *Ο ελεγχόμενος φορέας δεν συμμετέχει στον σχεδιασμό του ελεγκτικού έργου.*

ΕΡΩΤΗΣΗ 5: Η επιστήμη της ελεγκτικής θεωρείται πως μπορεί να αντιμετωπίσει αποτελεσματικά τα φαινόμενα της φοροδιαφυγής και της φοροαπάτης ή εκτιμάται πως υπάρχει περιθώριο αύξησης αυτής της αποτελεσματικότητας;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: *Με την χρήση των κατάλληλων εργαλείων και ελεγκτικών διαδικασιών, θα μπορούσε να παταχθούν για πάντα τα φαινόμενα αυτά.*

ΕΡΩΤΗΣΗ 6: Ποια ελεγκτική μέθοδος εκτιμάται πως είναι πιο προσοδοφόρα και αποτελεσματική ως προς τον εντοπισμό παραποιημένων καταστάσεων;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: *Η διασταύρωση των κονδυλίων των οικονομικών καταστάσεων με τα αντίστοιχα ποσά που σχηματίζουν τα κονδύλια αυτά από τα λογιστικά αρχεία της εταιρείας, αφού πρώτα ελεγχθεί ικανοποιητικό δείγμα των στοιχείων που έχουν καταχωρηθεί στα επίσημα λογιστικά αρχεία της ελεγχόμενης.*

ΕΡΩΤΗΣΗ 7: Σε τι ποσοστά κυμαίνονται, κατά την άποψη σας, τα επίπεδα φοροαπάτης και φοροδιαφυγής στην Ελλάδα; Πιστεύεται πως το υπάρχον οικονομικό περιβάλλον ενισχύει τα επίπεδα αυτά;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: *Ένα 20% των εταιρειών δεν φοροδιαφεύγουν καθόλου. Οι περισσότερες εταιρείες ναι μεν συμμορφώνονται, αλλά θα προβούν έστω και σε περιορισμένη απόκρυψη κερδών, μέσω τις ενίσχυσης των εξόδων τους. Την τακτική αυτή ενισχύει το ασταθές φορολογικό περιβάλλον, τα υψηλά επίπεδα φορολογίας των κερδών, καθώς και η μη ανταποδοτικότητα των εισπραττόμενων φόρων από το κράτος ως παροχές προς τις επιχειρήσεις και τους πολίτες.*

ΕΡΩΤΗΣΗ 8: Υπάρχει στην επιχείρηση που εργάζεστε ή που συνεργάζεστε (ως Ιδιώτης) πρόγραμμα πρόληψης της εταιρικής απάτης και γενικά των οικονομικών εγκλημάτων;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: *Ναι υπάρχει και καταβάλλεται μεγάλη προσπάθεια να συγκεντρώνονται τα στοιχεία που μας έχουν υποδειχθεί, σύμφωνα με το νόμο περί πρόληψης του οικονομικού εγκλήματος και της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές ενέργειες.*

ΕΡΩΤΗΣΗ 9: Οι πειθαρχικές και νομικές κυρώσεις που επιβάλλονται στις περιπτώσεις φοροαπάτης, είτε στην ίδια την οικονομική οντότητα, είτε σε εξωτερικό της συνεργάτη - ελεγκτική εταιρεία, θεωρείτε ότι κινούνται προς τη σωστή κατεύθυνση;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Όχι δεν κινούνται προς την σωστή κατεύθυνση, γιατί ο στόχος τους έχει μόνο την έννοια της τιμωρίας και όχι της συμμόρφωσης, του παραδειγματισμού και του προσανατολισμού προς την τήρηση της φορολογικής νομοθεσίας. Πέραν αυτού, η περίπλοκη φορολογική νομοθεσία, με τα εκατοντάδες «παραθυράκια» ανοίγει το δρόμο προς την φοροδιαφυγή.

ΕΡΩΤΗΣΗ 10: Έχετε εντοπίσει φαινόμενα κακοδιαχείρισης ή προσπάθειες παραποίησης στοιχείων εκ μέρους των επιχειρηματιών;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Όχι δεν έχω εντοπίσει φαινόμενα παραποίησης στοιχείων. Ωστόσο, κακοδιαχείριση υπήρχε όταν είχαν δυνατότητα εξωτερικού δανεισμού.

ΕΡΩΤΗΣΗ 11: Θεωρείτε ότι η θέσπιση κανόνων Εταιρικής Διακυβέρνησης καθορίζουν α) τον τρόπο με τον οποίο επιτυγχάνονται οι εταιρικοί στόχοι, β) καθιερώνουν συστήματα παρακολούθησης και αποτίμησης των εταιρικών κινδύνων και γ) καθορίζουν τον τρόπο με τον οποίο εξασφαλίζεται η διαφάνεια των πεπραγμένων της διοίκησης έναντι των μετόχων;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Στις πολυμετοχικές εταιρείες έχει αντίκτυπο η θέσπιση των κανόνων αυτών. Στις υπόλοιπες εταιρείες, που αποτελούν το μεγαλύτερο μέρος της Ελληνικής οικονομίας, η εφαρμογή των κανόνων αυτών δεν επιφέρει κάποιο όφελος.

ΕΡΩΤΗΣΗ 12: Η καταπολέμηση της φορολογικής απάτης δεν καλύπτει μόνο τη λήψη μέτρων κατά της παράνομης συμπεριφοράς, αλλά επίσης την αποτροπή της απάτης και τη θέσπιση μέτρων για την ενίσχυση της συμμόρφωσης. Προς την κατεύθυνση αυτή πρέπει να καταβληθούν περαιτέρω προσπάθειες, κυρίως λόγω της ανάγκης εφαρμογής όλων των διατάξεων, της επιβολής, της παρακολούθησης και, εάν κριθεί αναγκαίο, της επικαιροποίησής τους, προκειμένου να συμβαδίζουν με την προσαρμοστικότητα της φορολογικής απάτης, καθώς και με την ψηφιακή εξέλιξη σε παγκόσμιο επίπεδο. Ποιά η θέση σας επί της ανωτέρω πρότασης;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Αν σε παγκόσμιο επίπεδο βελτιωθούν οι πολιτικοί που θεσπίζουν τους φορολογικούς νόμους, καταργώντας φοροαπαλλαγές σε συγκεκριμένους επιχειρηματίες και αποδεικνύοντας ότι τα φορολογικά έσοδα διατίθενται στην κοινωνία και με τον τρόπο αυτόν ανακυκλώνονται και το όφελος απορροφούν και οι εταιρείες που πληρώνουν κανονικά τις φορολογικές τους υποχρεώσεις, τότε να ξεκινήσει η συζήτηση περί φορολογικής απάτης.

ΕΡΩΤΗΣΗ 13: Ποιοι, κατά την άποψη σας, είναι οι βασικότεροι λόγοι που οδηγούν τις Διοικήσεις των εταιρειών στη διενέργεια φοροαπάτης;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Οι υψηλοί φορολογικοί συντελεστές, τη στιγμή που το κράτος δεν προσφέρει σχεδόν τίποτα στις εταιρείες και είναι αυτές που τελικά επιβαρύνονται το κόστος λειτουργίας της τεράστιας κρατικής μηχανής.

ΕΡΩΤΗΣΗ 14: Θεωρείται το φορολογικό σύστημα της Ελλάδας δίκαιο και εάν Ναι σε τι ποσοστά κυμαίνονται, κατά την άποψη σας, τα επίπεδα φορολογικής συμμόρφωσης των φορολογουμένων;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Δεν έχει εφαρμοσθεί μέχρι σήμερα δίκαιο φορολογικό σύστημα στην Ελλάδα. Τα περισσότερα χρόνια που δραστηριοποιούμαι στο χώρο της ελεγκτικής διαπιστώνω ότι οι επιχειρήσεις αντιμετωπίζονται από το κράτος σαν «κλέφτες» μέχρι αποδείξεως του αντιθέτου. Παρολαυτά, οι επιχειρήσεις προσπαθούν να συμμορφώνονται όσο το δυνατόν περισσότερο.

ΕΡΩΤΗΣΗ 15: Κατά την άποψη σας ποια από τα παρακάτω μέτρα θα συνέβαλαν στην συμμόρφωση των φορολογουμένων;

A/A	Ερώτηση	Ναι	Όχι	Σχόλια
1	Σαφέστερη νομοθεσία	V		
2	Απλούστευση του φορολογικού νόμου	V		
3	Συστηματική τήρηση αρχείων και στοιχείων εκ μέρους των αρχών	V		
4	Βελτίωση της εσωτερικής οργάνωσης των φορολογικών αρχών	V		Προσωπικό με αυξημένα προσόντα που να απευθύνεται σε ανεξάρτητη αρχή.
5	Μέτρα ενίσχυσης της φορολογικής νοοτροπίας	V		Εκπαίδευση του πολίτη, με παράδειγμα όμως το κράτος και τους πολιτικούς που τηρούν τους νόμους και δεν εμπλέκονται σε σκάνδαλα και φορολογικές απάτες.
6	Παροχή κινήτρων στους φορολογούμενους	V		Κίνητρο είναι η βελτίωση της καθημερινότητας των πολιτών, με χρήση των φορολογικών εσόδων του κράτους από τους πολίτες του.
7	Επιβολή αυστηρότερων προστίμων		V	Μεγαλύτερα πρόστιμα μόνο σε σωστά τεκμηριωμένες περιπτώσεις.

ΕΡΩΤΗΣΗ 16: Το πρόβλημα της φοροδιαφυγής είναι πολιτικό, πολιτισμικό, οικονομικό και κοινωνικό και για αυτό είναι δύσκολο να αντιμετωπισθεί αποκλειστικά με διοικητικές και νομικές πρακτικές. Ποιά η θέση σας για την ανωτέρω πρόταση και τι προτείνετε για τη μείωσή της φοροδιαφυγής;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Ο λαός μας λέει «το ψάρι βρωμάει απ' το κεφάλι». Το κεφάλι είναι το κράτος, που πρώτο πρέπει να προβεί σε αξιοσημείωτες αλλαγές επιδιορθώντας τα δικά του κακώς κείμενα και να μεριμνήσει πραγματικά για την πρόοδο της χώρας. Κατόπιν να εκπαιδεύσει τους πολίτες και τους ανθρώπους που διοικούν τις οικονομικές οντότητες στην τήρηση των κανόνων και των νόμων, που θα τίθενται με αρχή την ευημερία του συνόλου της κοινωνίας και όχι ελάχιστων ευνοούμενων.

4. Συνεντεύξεις λογιστών

No 1 Κ. Γ.

ΕΡΩΤΗΣΗ 1: Εσείς προσωπικά εκτελείται ελέγχους και εάν Ναι, ποια θεωρείται πως είναι τα χαρακτηριστικά του καλού ελεγκτή;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: *Να γνωρίζει πολύ πολύ πολύ καλά τη νομοθεσία και να έχει ανοικτό πνεύμα. Επίσης θα πρέπει να είναι διορατικός και πάντα υποψιασμένος.*

ΕΡΩΤΗΣΗ 2: Κατά τη διάρκεια της ελεγκτικής διαδικασίας υπάρχει καλή συνεργασία μεταξύ ελεγκτή και ελεγχόμενου, δηλαδή έχει ο ελεγκτής πρόσβαση σε όλα τα δεδομένα και τις πληροφορίες που απαιτούνται για τον έλεγχο;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: *Ναι υπάρχει καλή συνεργασία. Ο ελεγκτής έχει πρόσβαση σε τράπεζες, προμηθευτές και πελάτες. Η συνεργασία είναι καλή.*

ΕΡΩΤΗΣΗ 3: Οι οικονομικές οντότητες που αποτελούν αντικείμενο ελέγχου, διαθέτουν σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου; Επίσης, στην περίπτωση ελέγχου οικονομικών οντοτήτων που διαθέτουν Τμήμα Εσωτερικού Ελέγχου, χαρακτηρίζεται ο "εσωτερικός ελεγκτής" από αμεροληψία, ανεξαρτησία και αξιοπιστία;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: *Πολλές διαθέτουν τμήμα εσωτερικού ελέγχου. Υπάρχουν και οι Ορκωτοί Ελεγκτές που είναι αναγκαίοι σε πολλές οντότητες,*

ΕΡΩΤΗΣΗ 4: Συμμετέχει και ο ελεγχόμενος φορέας στη διαδικασία του σχεδιασμού του ελεγκτικού έργου; Αν ναι, η συμμετοχή γίνεται με τέτοιο τρόπο που να προκαλεί πιέσεις κατά τη διάρκεια της ελεγκτικής διαδικασίας;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: *Όχι δε συμμετέχει ο ελεγχόμενος. Ο σχεδιασμός είναι αποκλειστικό έργο του ελεγκτή και το περιεχόμενο του δεν κοινοποιείται σε κανέναν, καθώς διαμορφώνεται με αντικειμενικότητα, ακεραιότητα και επιμέλεια. Η οριοθέτηση των περιοχών ελέγχου γίνεται αποκλειστικά από τον ελεγκτή χωρίς περιθώρια παρέμβασης.*

ΕΡΩΤΗΣΗ 5: Η επιστήμη της ελεγκτικής θεωρείται πως μπορεί να αντιμετωπίσει αποτελεσματικά τα φαινόμενα της φοροδιαφυγής και της φοροαπάτης ή εκτιμάται πως υπάρχει περιθώριο αύξησης αυτής της αποτελεσματικότητας;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: *Διαθέτει όλα τα απαιτούμενα εργαλεία και τους κατάλληλους μηχανισμούς για την αποτελεσματική αντιμετώπιση των φαινομένων που ερευνάτε. Θεωρώ ίσως ότι είναι ο σημαντικότερος κλάδος της Οικονομικής Επιστήμης με κύριο σκοπό τον έλεγχο της πιστότητας και της αλήθειας των Οικονομικών καταστάσεων που δημοσιεύει η οικονομική οντότητα. Χωρίς την Ελεγκτική Επιστήμη δεν θα μπορούσαμε να εντοπίσουμε, να προλάβουμε ή και να διορθώσουμε λάθη και παραλείψεις που ενδεχομένως να οδηγούν σε απάτες.*

ΕΡΩΤΗΣΗ 6: Ποια ελεγκτική μέθοδος εκτιμάται πως είναι πιο προσοδοφόρα και αποτελεσματική ως προς τον εντοπισμό παραποιημένων καταστάσεων;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Οι έμμεσες τεχνικές ελέγχου είναι πιο προσοδοφόρες και πιο αποτελεσματικές ως προς τον εντοπισμό λαθών και παραλείψεων.

ΕΡΩΤΗΣΗ 7: Σε τι ποσοστά κυμαίνονται, κατά την άποψη σας, τα επίπεδα φοροαπάτης και φοροδιαφυγής στην Ελλάδα; Πιστεύεται πως το υπάρχον οικονομικό περιβάλλον ενισχύει τα επίπεδα αυτά;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Στην Ελλάδα το οικονομικό περιβάλλον είναι ασταθές και άδικο. Λόγω αυτής της αδικίας το ποσοστό φοροαπάτης πιστεύω ότι κυμαίνεται γύρω στο 30% και της φοροδιαφυγής στο 40%.

ΕΡΩΤΗΣΗ 8: Υπάρχει στην επιχείρηση που εργάζεστε ή που συνεργάζεστε (ως Ιδιώτης) πρόγραμμα πρόληψης της εταιρικής απάτης και γενικά των οικονομικών εγκλημάτων;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Φυσικά και υπάρχει λειτουργώντας κάτω από συγκεκριμένους κανόνες.

ΕΡΩΤΗΣΗ 9: Οι πειθαρχικές και νομικές κυρώσεις που επιβάλλονται στις περιπτώσεις φοροαπάτης, είτε στην ίδια την οικονομική οντότητα, είτε σε εξωτερικό της συνεργάτη - ελεγκτική εταιρεία, θεωρείτε ότι κινούνται προς τη σωστή κατεύθυνση;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Όχι πάντα, θεωρώ ότι οι κυρώσεις θα πρέπει να είναι περισσότερο δίκαιες.

ΕΡΩΤΗΣΗ 10: Έχετε εντοπίσει φαινόμενα κακοδιαχείρισης ή προσπάθειες παραποίησης στοιχείων εκ μέρους των επιχειρηματιών;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Πολλές φορές και μάλιστα μου κάνει εντύπωση ότι όπου υπάρχει άδικη φορολόγηση εκεί εντοπίζω και τη μεγαλύτερη προσπάθεια απόκρυψης και παραποίησης φορολογικών στοιχείων.

ΕΡΩΤΗΣΗ 11: Θεωρείτε ότι η θέσπιση κανόνων Εταιρικής Διακυβέρνησης καθορίζουν α) τον τρόπο με τον οποίο επιτυγχάνονται οι εταιρικοί στόχοι, β) καθιερώνουν συστήματα παρακολούθησης και αποτίμησης των εταιρικών κινδύνων και γ) καθορίζουν τον τρόπο με τον οποίο εξασφαλίζεται η διαφάνεια των πεπραγμένων της διοίκησης έναντι των μετόχων;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Είναι πολύ σημαντική η ύπαρξη Εταιρικής Διακυβέρνησης, βάση της οποίας ασκείται η διακυβέρνηση της επιχείρησης. Άλλωστε μία από τις βασικές της αρχές είναι ότι θα πρέπει τουλάχιστον 1 φορά το έτος να πραγματοποιείται έλεγχος από εξωτερικούς ελεγκτές και να συστήσουν σύστημα εσωτερικού ελέγχου. Αυτό θα βοηθήσει την επιχείρηση να φέρει σε πέρας τις υποθέσεις της εξασφαλίζοντας τη διαφάνεια και τηρώντας το σύνολο των κανόνων που η ίδια ορίζει.

ΕΡΩΤΗΣΗ 12: Η καταπολέμηση της φορολογικής απάτης δεν καλύπτει μόνο τη λήψη μέτρων κατά της παράνομης συμπεριφοράς, αλλά επίσης την αποτροπή της απάτης και τη θέσπιση μέτρων για την ενίσχυση της συμμόρφωσης. Προς την κατεύθυνση αυτή πρέπει να καταβληθούν περαιτέρω προσπάθειες, κυρίως λόγω της ανάγκης εφαρμογής όλων των διατάξεων, της επιβολής, της παρακολούθησης και, εάν κριθεί αναγκαίο, της επικαιροποίησής τους, προκειμένου να συμβαδίζουν με την προσαρμοστικότητα της φορολογικής απάτης, καθώς και με την ψηφιακή εξέλιξη σε παγκόσμιο επίπεδο. Ποιά η θέση σας επί της ανωτέρω πρότασης;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Η αντιμετώπιση της φοροαπάτης στοχεύει στην ανάκτηση εσόδων που δεν έχουν καταβληθεί στις δημόσιες αρχές. Επίσης έχει στόχο να διασφαλίσει ότι όσοι επιδίδονται σε πρακτικές φορολογικής απάτης δεν έχουν πλεονέκτημα έναντι των συμμορφούμενων φορολογουμένων, ώστε να εξασφαλίζεται κατά τον τρόπο αυτόν η φορολογική δικαιοσύνη μεταξύ των φορολογουμένων. Παρά το γεγονός ότι το μέγεθος των μη καταβληθέντων φόρων που προέρχεται από τέτοιες πηγές δεν μπορεί να εκτιμηθεί, οι διαθέσιμες εκτιμήσεις υποδηλώνουν μεγάλα ποσά διαφυγόντων εσόδων για τα δημόσια οικονομικά. Σε παγκόσμιο επίπεδο πιστεύω ότι η καταπολέμηση του φαινομένου μπορεί να γίνει στα πλαίσια της καλής συνεργασίας, της διαφάνειας, της ανταλλαγής πληροφοριών έτσι ώστε να επιτευχθεί μια ενεργή και συνεπή προσέγγιση. Φυσικά η τεχνολογία αποτελεί αρωγό της κοινής αυτής προσπάθειας, η εξέλιξη της οποίας θα πρέπει να λαμβάνεται σοβαρά υπόψη και να αξιοποιείται ταχύτατα.

ΕΡΩΤΗΣΗ 13: Ποιοι, κατά την άποψη σας, είναι οι βασικότεροι λόγοι που οδηγούν τις Διοικήσεις των εταιρειών στη διενέργεια φοροαπάτης;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Η άδικη φορολόγηση και η μη τήρηση των Νόμων από τους αρμόδιους φορείς.

ΕΡΩΤΗΣΗ 14: Θεωρείται το φορολογικό σύστημα της Ελλάδας δίκαιο και εάν Ναι σε τι ποσοστά κυμαίνονται, κατά την άποψη σας, τα επίπεδα φορολογικής συμμόρφωσης των φορολογουμένων;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Το φορολογικό σύστημα στην Ελλάδα δεν είναι δίκαιο και παρουσιάζει πολύ μεγάλη αστάθεια. Από την άλλη πλευρά η συμμόρφωση των φορολογουμένων είναι υψηλή. Η ανάπτυξη και εφαρμογή της τεχνολογίας σε όλες τις εκφάνσεις της καθημερινής οικονομικής δραστηριότητας (εισοδήματα, συντάξεις, παροχές από τρίτους, αγορές καταναλωτικών αγαθών με τη χρήση καρτών, on line σύνδεση βιβλίων και στοιχείων κ.λ.π.) έχει συμβάλει στην άνοδο της φορολογικής κουλτούρας των Ελλήνων πολιτών.

ΕΡΩΤΗΣΗ 15: Κατά την άποψη σας ποια από τα παρακάτω μέτρα θα συνέβαλαν στη συμμόρφωση των φορολογουμένων;

Α/Α	Ερώτηση	Ναι	Όχι	Σχόλια
1	Σαφέστερη νομοθεσία	X		
2	Απλούστευση του φορολογικού νόμου	X		

3	Συστηματική τήρηση αρχείων και στοιχείων εκ μέρους των αρχών	X		
4	Βελτίωση της εσωτερικής οργάνωσης των φορολογικών αρχών	X		
5	Μέτρα ενίσχυσης της φορολογικής νοοτροπίας		X	
6	Παροχή κινήτρων στους φορολογούμενους	X		
7	Επιβολή αυστηρότερων προστίμων		X	
8				

ΕΡΩΤΗΣΗ 16: Το πρόβλημα της φοροδιαφυγής είναι πολιτικό, πολιτισμικό, οικονομικό και κοινωνικό και για αυτό είναι δύσκολο να αντιμετωπισθεί αποκλειστικά με διοικητικές και νομικές πρακτικές. Ποιά η θέση σας για την ανωτέρω πρόταση και τι προτείνετε για τη μείωσή της φοροδιαφυγής;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Η καλλιέργεια φορολογικής κουλτούρας, ακόμη και από τις μικρές ηλικίες. Η φοροδιαφυγή χαρακτηρίζεται ως εκείνη η συμπεριφορά που στόχο έχει τη μείωση της φορολογικής υποχρέωσης μέσω της παρανομίας. Όσο πιο νωρίς γίνει αντιληπτό η σημαντικότητα και η βαρύτητα της φορολογικής ηθικής, τόσο πιο σύντομα θα μειωθούν τα παράνομα φαινόμενα φοροδιαφυγής και οι συμπεριφορές εκείνες που οδηγούν στην φοροαπάτη. Επιπροσθέτως, θεωρώ ότι παράγοντες που θα συμβάλλουν δραστικά στη μείωση της φοροδιαφυγής αλλά όχι στην εξάλειψή της είναι η συνεχής χρήση καρτών κατά τη διενέργεια των συναλλαγών, η χρήση των ηλεκτρονικών μέσω πληρωμών ακόμη και για συναλλαγές άνω των € 50.00 γεγονός που θα καλύψει τομείς που ατή τη στιγμή είναι στο απυρόβλητο, επανασυγκρότηση του Δημοσίου Τομέα και ειδικά του τομέα Ελέγχου. Για το τελευταίο έχω να προσθέσω ότι εάν τυχόν αυξηθούν οι ημερήσιοι έλεγχοι και γίνουν πιο εντατικοί, συνεπείς και αποτελεσματικοί τόσο περισσότερο θα μειωθεί η συμπεριφορά των παραβατών που κύριο μέλημά τους είναι η απόκρυψη στοιχείων και άρα η μείωση του φορολογητέου εισοδήματος. Αυτό απαιτεί οργάνωση, εκσυγχρονισμό, αξιοποίηση τεχνολογίας, εκπαίδευση, κατάρτιση των στελεχών της φορολογικής διοίκησης ακόμα και μέσα από συμμετοχή σε εξετάσεις για την απόκτηση της σχετικής πιστοποίησης. Οι γνώσεις του Πανεπιστημίου αποτελούν μια πολύ καλή βάση έναρξης επαγγελματικής δραστηριότητας αλλά γεγονός είναι ότι χρήζουν επικαιροποίησής και προσαρμογής στα νέα δεδομένα και τις εξελίξεις.

No 2 Α. Γ.

ΕΡΩΤΗΣΗ 1: Εσείς προσωπικά εκτελείται ελέγχους και εάν Ναι, ποια θεωρείται πως είναι τα χαρακτηριστικά του καλού ελεγκτή;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Προσωπικά εκτελώ ελέγχους. Ένας καλός ελεγκτής θα πρέπει να είναι καλά ενημερωμένος, να γνωρίζει πάρα πολύ καλά τους Νόμους και τις Αρχές της Λογιστικής και Ελεγκτικής, και φυσικά να είναι αμερόληπτος.

ΕΡΩΤΗΣΗ 2: Κατά τη διάρκεια της ελεγκτικής διαδικασίας υπάρχει καλή συνεργασία μεταξύ ελεγκτή και ελεγχόμενου, δηλαδή έχει ο ελεγκτής πρόσβαση σε όλα τα δεδομένα και τις πληροφορίες που απαιτούνται για τον έλεγχο;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: *Ναι υπάρχει καλή συνεργασία μεταξύ των δύο πλευρών και υπάρχει πρόσβαση σε όλα τα στοιχεία που ζητούνται..*

ΕΡΩΤΗΣΗ 3: Οι οικονομικές οντότητες που αποτελούν αντικείμενο ελέγχου, διαθέτουν σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου; Επίσης, Στην περίπτωση ελέγχου οικονομικών οντοτήτων που διαθέτουν Τμήμα Εσωτερικού Ελέγχου, χαρακτηρίζεται ο "εσωτερικός ελεγκτής" από αμεροληψία, ανεξαρτησία και αξιοπιστία;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: *Όχι δεν διαθέτουν εσωτερικό τμήμα ελέγχου.*

ΕΡΩΤΗΣΗ 4: Συμμετέχει και ο ελεγχόμενος φορέας στη διαδικασία του σχεδιασμού του ελεγκτικού έργου; Αν ναι, η συμμετοχή γίνεται με τέτοιο τρόπο που να προκαλεί πιέσεις κατά τη διάρκεια της ελεγκτικής διαδικασίας;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: *Όχι δεν συμμετέχει στην διαδικασία σχεδιασμού του ελεγκτικού έργου.*

ΕΡΩΤΗΣΗ 5: Η επιστήμη της ελεγκτικής θεωρείται πως μπορεί να αντιμετωπίσει αποτελεσματικά τα φαινόμενα της φοροδιαφυγής και της φοροαπάτης ή εκτιμάται πως υπάρχει περιθώριο αύξησης αυτής της αποτελεσματικότητας;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: *Φυσικά και μπορεί να αντιμετωπίσει τη φοροδιαφυγή, αρκεί να είναι σωστή και αμερόληπτη. Διαθέτει αρκετά εργαλεία και μηχανισμούς, κατάλληλα για την κάθε περίπτωση ελέγχου.*

ΕΡΩΤΗΣΗ 6: Ποια ελεγκτική μέθοδος εκτιμάται πως είναι πιο προσοδοφόρα και αποτελεσματική ως προς τον εντοπισμό παραποιημένων καταστάσεων;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: *Ο εξωτερικός τακτικός έλεγχος των οικονομικών καταστάσεων.*

ΕΡΩΤΗΣΗ 7: Σε τι ποσοστά κυμαίνονται, κατά την άποψη σας, τα επίπεδα φοροαπάτης και φοροδιαφυγής στην Ελλάδα; Πιστεύεται πως το υπάρχον οικονομικό περιβάλλον ενισχύει τα επίπεδα αυτά;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: *Σε πολύ μεγάλα επίπεδα φοροαπάτης και φοροδιαφυγής. Το υπάρχον οικονομικό περιβάλλον όχι μόνον τα ενισχύει, αλλά παραμένει αμέτοχο, χωρίς να υπάρχει κάποια προσπάθεια αναστροφής του κλίματος αυτού είτε από την πλευρά των επιχειρήσεων είτε από την πλευρά του Κράτους και των ελεγκτικών-φορολογικών μηχανισμών της.*

ΕΡΩΤΗΣΗ 8: Υπάρχει στην επιχείρηση που εργάζεστε ή που συνεργάζεστε (ως Ιδιώτης) πρόγραμμα πρόληψης της εταιρικής απάτης και γενικά των οικονομικών εγκλημάτων;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: *Όχι δεν υπάρχει.*

ΕΡΩΤΗΣΗ 9: Οι πειθαρχικές και νομικές κυρώσεις που επιβάλλονται στις περιπτώσεις φοροαπάτης, είτε στην ίδια την οικονομική οντότητα, είτε σε εξωτερικό της συνεργάτη - ελεγκτική εταιρεία , θεωρείτε ότι κινούνται προς τη σωστή κατεύθυνση;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Οι κυρώσεις που επιβάλλονται είναι στην σωστή κατεύθυνση ως προς την ποινή, αλλά δυστυχώς σχεδόν ποτέ δεν εφαρμόζονται πλην ελάχιστων εξαιρέσεων-περιπτώσεων.

ΕΡΩΤΗΣΗ 10: Έχετε εντοπίσει φαινόμενα κακοδιαχείρισης ή προσπάθειες παραποίησης στοιχείων εκ μέρους των επιχειρηματιών;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Κακοδιαχείριση ναι. Προσπάθεια παραποίησης όχι.

ΕΡΩΤΗΣΗ 11: Θεωρείτε ότι η θέσπιση κανόνων Εταιρικής Διακυβέρνησης καθορίζουν α) τον τρόπο με τον οποίο επιτυγχάνονται οι εταιρικοί στόχοι, β) καθιερώνουν συστήματα παρακολούθησης και αποτίμησης των εταιρικών κινδύνων και γ) καθορίζουν τον τρόπο με τον οποίο εξασφαλίζεται η διαφάνεια των πεπραγμένων της διοίκησης έναντι των μετόχων;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Η θέσπιση κανόνων Εταιρικής Διακυβέρνησης καθορίζει τον τρόπο με τον οποίο επιτυγχάνονται οι εταιρικοί στόχοι .

ΕΡΩΤΗΣΗ 12: Η καταπολέμηση της φορολογικής απάτης δεν καλύπτει μόνο τη λήψη μέτρων κατά της παράνομης συμπεριφοράς, αλλά επίσης την αποτροπή της απάτης και τη θέσπιση μέτρων για την ενίσχυση της συμμόρφωσης. Προς την κατεύθυνση αυτή πρέπει να καταβληθούν περαιτέρω προσπάθειες, κυρίως λόγω της ανάγκης εφαρμογής όλων των διατάξεων, της επιβολής, της παρακολούθησης και, εάν κριθεί αναγκαίο, της επικαιροποίησής τους, προκειμένου να συμβαδίζουν με την προσαρμοστικότητα της φορολογικής απάτης, καθώς και με την ψηφιακή εξέλιξη σε παγκόσμιο επίπεδο. Ποιά η θέση σας επί της ανωτέρω πρότασης;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Η καταπολέμηση της φορολογικής απάτης θα πρέπει να συμβαδίζει τόσο με τα νέα δεδομένα της αγοράς όσο και με την ραγδαία εξέλιξη της τεχνολογίας . Δηλαδή , καθημερινά η αγορά εξελίσσεται, νέα νομίσματα βγαίνουν, νέες συναλλαγές προκύπτουν , νέες συμφωνίες μεταξύ χωρών , νέες νεοφυής εταιρίες φυτρώνουν με εντελώς καινούργιες δραστηριότητες. Παράλληλα η τεχνολογία εξελίσσεται καθημερινά με έναν ξέφρενο ρυθμό (βοηθώντας στο ζεπέταγμα των νέων επιχειρήσεων και στον εκσυγχρονισμό των παλαιότερων). Κατά συνέπεια και οι μηχανισμοί καταπολέμησης της φορολογικής απάτης θα πρέπει όχι μόνο να προσαρμόζουν τους κανόνες που την διέπουν στα νέα δεδομένα , με 'φρεσκάροντας' τους νόμους και γενικά όλο το φορολογικό και εταιρικό δίκαιο αλλά και χρησιμοποιώντας την έκρηξη της τεχνολογίας για καλύτερους και πρακτικότερους μηχανισμούς ελέγχου των εταιρειών-επαγγελματιών και ιδιωτών .

ΕΡΩΤΗΣΗ 13: Ποιοι, κατά την άποψη σας, είναι οι βασικότεροι λόγοι που οδηγούν τις Διοικήσεις των εταιρειών στη διενέργεια φοροαπάτης;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Υψηλή φορολογία, έλλειψη ισχυρού και ικανού ελεγκτικού μηχανισμού από το κράτος & έλλειψη επιβολής ποινών και κυρώσεων.

ΕΡΩΤΗΣΗ 14: Θεωρείται το φορολογικό σύστημα της Ελλάδας δίκαιο και εάν Ναι σε τι ποσοστά κυμαίνονται, κατά την άποψη σας, τα επίπεδα φορολογικής συμμόρφωσης των φορολογουμένων;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Όχι το φορολογικό σύστημα της Ελλάδας δεν είναι δίκαιο.

ΕΡΩΤΗΣΗ 15: Κατά την άποψη σας ποια από τα παρακάτω μέτρα θα συνέβαλαν στην συμμόρφωση των φορολογουμένων;

A/A	Ερώτηση	Ναι	Όχι	Σχόλια
1	Σαφέστερη νομοθεσία	X		
2	Απλούστευση του φορολογικού νόμου	X		
3	Συστηματική τήρηση αρχείων και στοιχείων εκ μέρους των αρχών	X		
4	Βελτίωση της εσωτερικής οργάνωσης των φορολογικών αρχών	X		
5	Μέτρα ενίσχυσης της φορολογικής νοοτροπίας	X		
6	Παροχή κινήτρων στους φορολογούμενους	X		
7	Επιβολή αυστηρότερων προστίμων		X	
8				

ΕΡΩΤΗΣΗ 16: Το πρόβλημα της φοροδιαφυγής είναι πολιτικό, πολιτισμικό, οικονομικό και κοινωνικό και για αυτό είναι δύσκολο να αντιμετωπισθεί αποκλειστικά με διοικητικές και νομικές πρακτικές. Ποιά η θέση σας για την ανωτέρω πρόταση και τι προτείνετε για τη μείωσή της φοροδιαφυγής;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Σαφώς και το πρόβλημα της φοροδιαφυγής είναι πολιτικό, πολιτισμικό, οικονομικό και κοινωνικό. Για να λυθεί, θα πρέπει αρχικά να βάλουμε την ατομική μας ευθύνη και το ατομικό ήθος για να μειώσουμε την φοροδιαφυγή. Από πλευράς των Αρχών, θα πρέπει να γίνονται συχνότεροι και αυστηρότεροι έλεγχοι, να εκσυγχρονισθεί και απλουστευτεί το απαρχαιωμένο και δυσνόητο φορολογικό δίκαιο. Να χρησιμοποιηθεί η τεχνολογία με νέες μεθόδους πρόληψης και καταπολέμησης της φοροδιαφυγής και παράλληλα τα άτομα που διενεργούν τους ελέγχους καθώς και οι επιτροπές επιβολής προστίμων να είναι ακέραια και αμερόληπτα στο έργο τους, χωρίς καμία παρέμβαση εσωτερική και εξωτερική. Τέλος, θα πρέπει η Οικονομική Αρχή και μέσω ενός δίκαιου φορολογικού πλαισίου όσο και με το να επιβραβεύει μέσω κινήτρων των ιδιώτη και επιχειρηματία, να σταματήσει την φοροδιαφυγή. Γιατί η φοροδιαφυγή ξεκινάει από εκεί: την άδικη και δυσβάστακτη (οικονομικά) φορολόγηση και από την ατιμωρησία - μη επιβολή ποινών (λόγω κοινωνικής - οικονομικής - πολιτικής θέσης).

No 3 Θ. Χ.

ΕΡΩΤΗΣΗ 1: Εσείς προσωπικά εκτελείται ελέγχους και εάν Ναι, ποια θεωρείται πως είναι τα χαρακτηριστικά του καλού ελεγκτή;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Έχω εκτελέσει στο παρελθόν. Τα κύρια χαρακτηριστικά είναι τεχνικές γνώσεις, ακεραιότητα χαρακτήρα, δικαιοσύνη και ηθική.

ΕΡΩΤΗΣΗ 2: Κατά τη διάρκεια της ελεγκτικής διαδικασίας υπάρχει καλή συνεργασία μεταξύ ελεγκτή και ελεγχόμενου, δηλαδή έχει ο ελεγκτής πρόσβαση σε όλα τα δεδομένα και τις πληροφορίες που απαιτούνται για τον έλεγχο;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Πρέπει να έχει πρόσβαση στα στοιχεία. Οι ορκωτοί ελεγκτές έχουν πρόσβαση. Υπάλληλοι του υπουργείου οικονομικών συνήθως δεν έχουν πρόσβαση. Το συγκεκριμένο πλαίσιο χρειάζεται να αναμορφωθεί προκειμένου οι Αρχές να έχουν πλήρη πρόσβαση αλλά και για λόγους διαφάνειας.

ΕΡΩΤΗΣΗ 3: Οι οικονομικές οντότητες που αποτελούν αντικείμενο ελέγχου, διαθέτουν σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου; Επίσης, Στην περίπτωση ελέγχου οικονομικών οντοτήτων που διαθέτουν Τμήμα Εσωτερικού Ελέγχου, χαρακτηρίζεται ο "εσωτερικός ελεγκτής" από αμεροληψία, ανεξαρτησία και αξιοπιστία;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Οι περισσότερες οντότητες δεν έχουν σύστημα εσωτερικού ελέγχου. Αυτές που έχουν όμως δύσκολα εφαρμόζουν τις ελεγκτικές διαδικασίες καθώς ο θεσμός του εσωτερικού ελέγχου είναι σε πρώιμα στάδια στην Ελλάδα.

ΕΡΩΤΗΣΗ 4: Συμμετέχει και ο ελεγχόμενος φορέας στη διαδικασία του σχεδιασμού του ελεγκτικού έργου; Αν ναι, η συμμετοχή γίνεται με τέτοιο τρόπο που να προκαλεί πιέσεις κατά τη διάρκεια της ελεγκτικής διαδικασίας;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Όλοι οι έλεγχοι λόγω ότι έχουν πρόσβαση σε ευαίσθητα δεδομένα και πληροφορίες αποφέρουν πίεση στους ελεγχόμενους καθώς πάντοτε υπάρχουν δεδομένα για τα οποία δε θα θέλουν να αποκαλυφθούν. Οφείλουν οι οργανισμοί πάνω από όλα να επιβραβεύσουν την ακεραιότητα και να εφαρμόσουν τη δικαιοσύνη μέσα στην εταιρεία. Δεν υπάρχει επιβράβευση υπαλλήλων που λειτούργησαν με ακεραιότητα χαρακτήρα και να επιβραβεύτηκαν σε αντίθεση πάντα ένας καλός υπάλληλος είναι αυτός που έχει εχεμύθεια και λειτουργεί με θεμιτά η αθέμιτα μέσα για το συμφέρον του οργανισμού. Ήτοι τη μεγιστοποίηση κέρδους του επιχειρηματία.

ΕΡΩΤΗΣΗ 5: Η επιστήμη της ελεγκτικής θεωρείται πως μπορεί να αντιμετωπίσει αποτελεσματικά τα φαινόμενα της φοροδιαφυγής και της φοροαπάτης ή εκτιμάται πως υπάρχει περιθώριο αύξησης αυτής της αποτελεσματικότητας;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Πάντα ο ελεγχόμενος είναι ένα βήμα μπροστά από τον ελεγκτή. Σαφώς υπάρχει περιθώριο αύξησης της αποτελεσματικότητας. Ο έλεγχος ξεκινάει χρόνια πίσω καθώς ελέγχει προηγούμενες χρήσεις προ 5 ετών τουλάχιστον. Όταν εναρμονιστεί ο

έλεγχος και φτάσει να ελέγχει την προηγούμενη χρήση μιας εταιρείας τότε δε θα υπάρξει φοροδιαφυγή. Επίσης θα πρέπει να ξεχωρίσουν οι καλοί λογιστές από τους λογιστές χωρίς γνώση που λειτουργούν με γνώμονα να είναι αρεστοί στους επιχειρηματίες. Αρεστοί γίνονται μόνο με αθέμητους τρόπους φοροδιαφυγής και έτσι οι λογιστές που είναι γνώστες του αντικειμένου, ηθικοί ακέραιοι απομακρύνονται από την αγορά.

ΕΡΩΤΗΣΗ 6: Ποια ελεγκτική μέθοδος εκτιμάται πως είναι πιο προσοδοφόρα και αποτελεσματική ως προς τον εντοπισμό παραποιημένων καταστάσεων;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: *Επιτόπιος έλεγχος ακόμα και ηλεκτρονικής αλληλογραφίας των εμπλεκόμενων στελεχών*

ΕΡΩΤΗΣΗ 7: Σε τι ποσοστά κυμαίνονται, κατά την άποψη σας, τα επίπεδα φοροαπάτης και φοροδιαφυγής στην Ελλάδα; Πιστεύεται πως το υπάρχον οικονομικό περιβάλλον ενισχύει τα επίπεδα αυτά;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: *Σε μεγάλο ποσοστό υφίσταται. Εφόσον δεν υπάρχει έλεγχος ουσιαστικός από το υπουργείο οικονομικών πάντα θα υπάρχει φοροδιαφυγή.*

ΕΡΩΤΗΣΗ 8: Υπάρχει στην επιχείρηση που εργάζεστε ή που συνεργάζεστε (ως Ιδιώτης) πρόγραμμα πρόληψης της εταιρικής απάτης και γενικά των οικονομικών εγκλημάτων;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Όχι .

ΕΡΩΤΗΣΗ 9: Οι πειθαρχικές και νομικές κυρώσεις που επιβάλλονται στις περιπτώσεις φοροαπάτης, είτε στην ίδια την οικονομική οντότητα, είτε σε εξωτερικό της συνεργάτη - ελεγκτική εταιρεία , θεωρείτε ότι κινούνται προς τη σωστή κατεύθυνση;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: *Όχι θα πρέπει να είναι αυστηρότερα και με ποινή ολικής αφαίρεσης άδειας. Θέσπιση κατώτατων αμοιβών για τις εργασίες του λογιστή και των ελεγκτικών εταιριών ώστε να μην υπάρχουν περιπτώσεις που φθινοί λογιστές παίρνουν τις δουλείες χωρίς να υφίσταται γνώση.*

ΕΡΩΤΗΣΗ 10: Έχετε εντοπίσει φαινόμενα κακοδιαχείρισης ή προσπάθειες παραποίησης στοιχείων εκ μέρους των επιχειρηματιών;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: *Προς το παρόν όχι. Κακοδιαχείριση των οικονομικών τους ναι.*

ΕΡΩΤΗΣΗ 11: Θεωρείτε ότι η θέσπιση κανόνων Εταιρικής Διακυβέρνησης καθορίζουν α) τον τρόπο με τον οποίο επιτυγχάνονται οι εταιρικοί στόχοι, β) καθιερώνουν συστήματα παρακολούθησης και αποτίμησης των εταιρικών κινδύνων

και γ) καθορίζουν τον τρόπο με τον οποίο εξασφαλίζεται η διαφάνεια των πεπραγμένων της διοίκησης έναντι των μετόχων;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Σαφώς. Αλλά μιλάμε ότι οι περισσότερες εταιρείες είναι μικρές οντότητες. Δεν εφαρμόζονται αυτά. Και αν εφαρμοστούν θα απαιτηθεί κόστος από τους επιχειρηματίες που δεν θα το καλύψουν ή θα βρουν συνεργάτες με μικρές αμοιβές για να είναι τυπικοί έναντι στο νόμο. Όχι όμως ουσιαστικά.

ΕΡΩΤΗΣΗ 12: Η καταπολέμηση της φορολογικής απάτης δεν καλύπτει μόνο τη λήψη μέτρων κατά της παράνομης συμπεριφοράς, αλλά επίσης την αποτροπή της απάτης και τη θέσπιση μέτρων για την ενίσχυση της συμμόρφωσης. Προς την κατεύθυνση αυτή πρέπει να καταβληθούν περαιτέρω προσπάθειες, κυρίως λόγω της ανάγκης εφαρμογής όλων των διατάξεων, της επιβολής, της παρακολούθησης και, εάν κριθεί αναγκαίο, της επικαιροποίησής τους, προκειμένου να συμβαδίζουν με την προσαρμοστικότητα της φορολογικής απάτης, καθώς και με την ψηφιακή εξέλιξη σε παγκόσμιο επίπεδο. Ποιά η θέση σας επί της ανωτέρω πρότασης;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Θετική η θέση. Αλλά έχουμε αρκετό δρόμο μέχρι εκεί. Πρώτα ένα αξιοπρεπές φορολογικό νόμο ξεκάθαρο χωρίς παράθυρα και ασάφειες. Μετά σωστό έλεγχο εκ μέρους των αρχών και ύστερα εσωτερικός έλεγχος με σωστή λογιστική κλπ κλπ.

ΕΡΩΤΗΣΗ 13: Ποιοι, κατά την άποψη σας, είναι οι βασικότεροι λόγοι που οδηγούν τις Διοικήσεις των εταιρειών στη διενέργεια φοροαπάτης;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Μεγιστοποίηση κέρδους και υπερφορολόγηση.

ΕΡΩΤΗΣΗ 14: Θεωρείται το φορολογικό σύστημα της Ελλάδας δίκαιο και εάν Ναι σε τι ποσοστά κυμαίνονται, κατά την άποψη σας, τα επίπεδα φορολογικής συμμόρφωσης των φορολογουμένων;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Άδικο, κακογραμμένο με πολλές ασάφειες και πλειάδα νόμων και διατάξεων που δεν μπορούν να εφαρμοστούν με τίποτα. Η φορολογική συμμόρφωση είναι ελάχιστη καθώς ακόμα και οι τεχνοκράτες λογιστές δεν μπορούν να τα εφαρμόσουν είτε γιατί δεν προλαβαίνουν να διαβάσουν τις διατάξεις είτε γιατί αμείβονται τόσο χαμηλά που δεν έχουν καν το χρόνο να εξυπηρετήσουν σωστά τις εταιρείες. Αλώςτε ο λογιστής προσφέρει κάτι στην εταιρεία? Μάλλον φύρα είναι.

ΕΡΩΤΗΣΗ 15: Κατά την άποψη σας ποια από τα παρακάτω μέτρα θα συνέβαλαν στην συμμόρφωση των φορολογουμένων;

A/A	Ερώτηση	Ναι	Όχι	Σχόλια
1	Σαφέστερη νομοθεσία	ΝΑΙ		
2	Απλούστευση του φορολογικού νόμου	ΝΑΙ		
3	Συστηματική τήρηση αρχείων και στοιχείων εκ μέρους των αρχών	ΝΑΙ		

4	Βελτίωση της εσωτερικής οργάνωσης των φορολογικών αρχών	ΝΑΙ		
5	Μέτρα ενίσχυσης της φορολογικής νοοτροπίας	ΝΑΙ		
6	Παροχή κινήτρων στους φορολογούμενους	ΝΑΙ		
7	Επιβολή αυστηρότερων προστίμων	ΝΑΙ		Χρειάζεται αναθεώρηση.
8				

ΕΡΩΤΗΣΗ 16: Το πρόβλημα της φοροδιαφυγής είναι πολιτικό, πολιτισμικό, οικονομικό και κοινωνικό και για αυτό είναι δύσκολο να αντιμετωπισθεί αποκλειστικά με διοικητικές και νομικές πρακτικές. Ποιά η θέση σας για την ανωτέρω πρόταση και τι προτείνετε για τη μείωσή της φοροδιαφυγής;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Συμφωνώ απόλυτα. Αναβάθμιση του επιστημονικού κύρους των λογιστών για να έχουν αξιοπρεπείς αμοιβές. Να ξεχωρίσουν οι κακοί από τους καλούς λογιστές. Στη συνέχεια συνεργασία λογιστών με ελεγκτικές αρχές. Μετά πρόστιμα βαριά στους επιχειρηματίες για να καταλάβουν και το κύρος και την επιστημονικότητα των λογιστών – εφοριακών – ορκωτών. Έτσι θα καταλάβουν ότι οφείλουν να συμμορφωθούν και να ακούν τον οικονομολόγο. Μέχρι τώρα ακούν τους εμπορικούς διευθυντές κοκ πάντως όχι το λογιστή. Άλλωστε όταν μιλάει ο λογιστής, ο επιχειρηματίας πρέπει να βάλει το χέρι στη τσέπη ενώ ο εμπορικός γεμίζει τη τσέπη. Η νοοτροπία αυτή είναι απαρχαιωμένη. Επιχειρηματίας – Λογιστής – Εφοριακός – Ορκωτός θα πρέπει να έχουν αгаσθή συνεργασία μεταξύ τους. Όλα αυτά όμως αποτελούν ρομαντικά πράγματα σε μια ουτοπική κοινωνία καθώς στην Ελλάδα δεν θα υπάρξει ποτέ αυτό.

No 4 Σ. Γ.

ΕΡΩΤΗΣΗ 1: Εσείς προσωπικά εκτελείται ελέγχους και εάν Ναι, ποια θεωρείται πως είναι τα χαρακτηριστικά του καλού ελεγκτή;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Ναι πραγματοποιώ ελέγχους, τα χαρακτηριστικά του καλού ελεγκτή είναι η καλή γνώση του αντικειμένου (ελεγκτικά πρότυπα κλπ) και η κατά αρχήν και κατά δεύτερον το να μπορεί να προσαρμοστεί σε κάθε νέο περιβάλλον.

ΕΡΩΤΗΣΗ 2: Κατά τη διάρκεια της ελεγκτικής διαδικασίας υπάρχει καλή συνεργασία μεταξύ ελεγκτή και ελεγχόμενου, δηλαδή έχει ο ελεγκτής πρόσβαση σε όλα τα δεδομένα και τις πληροφορίες που απαιτούνται για τον έλεγχο;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Στις περισσότερες περιπτώσεις υπάρχει συνεργασία. Στις περιπτώσεις που δεν υφίσταται, αντιλαμβάνομαι ότι θα χρειαστεί να καταβληθεί μεγαλύτερη προσπάθεια ανάλυσης και καταγραφής ευρημάτων.

ΕΡΩΤΗΣΗ 3: Οι οικονομικές οντότητες που αποτελούν αντικείμενο ελέγχου, διαθέτουν σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου; Επίσης, Στην περίπτωση ελέγχου οικονομικών οντοτήτων που διαθέτουν Τμήμα Εσωτερικού Ελέγχου, χαρακτηρίζεται ο "εσωτερικός ελεγκτής" από αμεροληψία, ανεξαρτησία και αξιοπιστία;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Στις περισσότερες περιπτώσεις που έχω συναντήσει δεν υπάρχει επαρκώς ικανοποιητικό σύστημα εσωτερικού ελέγχου! Στις λίγες φορές που το έχω συναντήσει δεν υπάρχουν τα παραπάνω τρία χαρακτηριστικά.

ΕΡΩΤΗΣΗ 4: Συμμετέχει και ο ελεγχόμενος φορέας στη διαδικασία του σχεδιασμού του ελεγκτικού έργου; Αν ναι, η συμμετοχή γίνεται με τέτοιο τρόπο που να προκαλεί πιέσεις κατά τη διάρκεια της ελεγκτικής διαδικασίας;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Όχι δεν συμμετέχει ο ελεγχόμενος, ο σχεδιασμός του ελέγχου γίνεται αποκλειστικά από τον ελεγκτή.

ΕΡΩΤΗΣΗ 5: Η επιστήμη της ελεγκτικής θεωρείται πως μπορεί να αντιμετωπίσει αποτελεσματικά τα φαινόμενα της φοροδιαφυγής και της φοροαπάτης ή εκτιμάται πως υπάρχει περιθώριο αύξησης αυτής της αποτελεσματικότητας;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Σαφέστατα και υπάρχει περιθώριο αύξησης της αποτελεσματικότητας και μάλιστα μεγάλο! Το βασικό μειονέκτημα είναι η πελατειακή σχέση του ελεγκτή με τον ελεγχόμενο.

ΕΡΩΤΗΣΗ 6: Ποια ελεγκτική μέθοδος εκτιμάται πως είναι πιο προσοδοφόρα και αποτελεσματική ως προς τον εντοπισμό παραποιημένων καταστάσεων;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Η μέθοδος που χρησιμοποιεί τις αναλυτικές διαδικασίες και τη σύγκριση μεγεθών.

ΕΡΩΤΗΣΗ 7: Σε τι ποσοστά κυμαίνονται, κατά την άποψη σας, τα επίπεδα φοροαπάτης και φοροδιαφυγής στην Ελλάδα; Πιστεύεται πως το υπάρχον οικονομικό περιβάλλον ενισχύει τα επίπεδα αυτά;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Στις ελεγχόμενες εταιρείες θεωρώ πως είναι μικρό το ποσοστό φοροδιαφυγής, το ποσοστό αυξάνεται στις μικρομεσαίες εταιρείες που δεν υπάρχει έλεγχος. Το οικονομικό περιβάλλον ενισχύει τη φοροδιαφυγή καθώς είναι άστατο και πολλές φορές άδικο οδηγώντας έτσι τους επιχειρηματίες στη φοροδιαφυγή προκειμένου να επιβιώσουν.

ΕΡΩΤΗΣΗ 8: Υπάρχει στην επιχείρηση που εργάζεστε ή που συνεργάζεστε (ως Ιδιώτης) πρόγραμμα πρόληψης της εταιρικής απάτης και γενικά των οικονομικών εγκλημάτων;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Ναι υπάρχει.

ΕΡΩΤΗΣΗ 9: Οι πειθαρχικές και νομικές κυρώσεις που επιβάλλονται στις περιπτώσεις φοροαπάτης, είτε στην ίδια την οικονομική οντότητα, είτε σε εξωτερικό

της συνεργάτη - ελεγκτική εταιρεία , θεωρείτε ότι κινούνται προς τη σωστή κατεύθυνση;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: *Ναι , δίνεται μεγάλη έμφαση στην απάτη.*

ΕΡΩΤΗΣΗ 10: Έχετε εντοπίσει φαινόμενα κακοδιαχείρισης ή προσπάθειες παραποίησης στοιχείων εκ μέρους των επιχειρηματιών;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: *Ναι και κακοδιαχείρισης και παραποίησης στοιχείων, με το μεγαλύτερο μέρος αυτών να εντοπίζεται στο τομέα των πλαστών τιμολογίων.*

ΕΡΩΤΗΣΗ 11: Θεωρείτε ότι η θέσπιση κανόνων Εταιρικής Διακυβέρνησης καθορίζουν α) τον τρόπο με τον οποίο επιτυγχάνονται οι εταιρικοί στόχοι, β) καθιερώνουν συστήματα παρακολούθησης και αποτίμησης των εταιρικών κινδύνων και γ) καθορίζουν τον τρόπο με τον οποίο εξασφαλίζεται η διαφάνεια των πεπραγμένων της διοίκησης έναντι των μετόχων;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: *Θεωρώ ότι καλύπτουν και τους τρεις τομείς που αναφέρετε στο ερώτημά σας , απλώς έχουν εφαρμογή στις εισηγμένες επιχειρήσεις και γενικά στις μεγάλες εταιρείες που είναι υποχρεωμένες από το Νόμο να θεσπίζουν κανόνες Εταιρικής Διακυβέρνησης.*

ΕΡΩΤΗΣΗ 12: Η καταπολέμηση της φορολογικής απάτης δεν καλύπτει μόνο τη λήψη μέτρων κατά της παράνομης συμπεριφοράς, αλλά επίσης την αποτροπή της απάτης και τη θέσπιση μέτρων για την ενίσχυση της συμμόρφωσης. Προς την κατεύθυνση αυτή πρέπει να καταβληθούν περαιτέρω προσπάθειες, κυρίως λόγω της ανάγκης εφαρμογής όλων των διατάξεων, της επιβολής, της παρακολούθησης και, εάν κριθεί αναγκαίο, της επικαιροποίησής τους, προκειμένου να συμβαδίζουν με την προσαρμοστικότητα της φορολογικής απάτης, καθώς και με την ψηφιακή εξέλιξη σε παγκόσμιο επίπεδο. Ποιά η θέση σας επί της ανωτέρω πρότασης;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: *Συμφωνώ ! Θα πρέπει να εφαρμοστεί η ηλεκτρονική τιμολόγηση καθώς και τα ηλεκτρονικά βιβλία ώστε να είναι δύσκολη η παραποίηση και ευκολότερος ο έλεγχος από τις αρμόδιες αρχές*

ΕΡΩΤΗΣΗ 13: Ποιοι, κατά την άποψη σας, είναι οι βασικότεροι λόγοι που οδηγούν τις Διοικήσεις των εταιρειών στη διενέργεια φοροαπάτης;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: *Η αύξηση των φορολογικών συντελεστών και η γενική κατάσταση στην Ελλάδα όπου υπάρχει ασταθές φορολογικό περιβάλλον.*

ΕΡΩΤΗΣΗ 14: Θεωρείται το φορολογικό σύστημα της Ελλάδας δίκαιο και εάν Ναι σε τι ποσοστά κυμαίνονται, κατά την άποψη σας, τα επίπεδα φορολογικής συμμόρφωσης των φορολογουμένων;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: *Όχι δεν το θεωρώ δίκαιο παρόλα αυτά υπάρχει φορολογική συμμόρφωση θεωρώ κυρίως από τις εταιρείες που ελέγχονται από ορκωτό ελεγκτή*

ΕΡΩΤΗΣΗ 15: Κατά την άποψη σας ποια από τα παρακάτω μέτρα θα συνέβαλαν στην συμμόρφωση των φορολογουμένων;

A/A	Ερώτηση	Ναι	Όχι	Σχόλια
1	Σαφέστερη νομοθεσία	ΝΑΙ		
2	Απλούστευση του φορολογικού νόμου	ΝΑΙ		
3	Συστηματική τήρηση αρχείων και στοιχείων εκ μέρους των αρχών	ΝΑΙ		
4	Βελτίωση της εσωτερικής οργάνωσης των φορολογικών αρχών	ΝΑΙ		
5	Μέτρα ενίσχυσης της φορολογικής νοοτροπίας		ΟΧΙ	
6	Παροχή κινήτρων στους φορολογούμενους	ΝΑΙ		
7	Επιβολή αυστηρότερων προστίμων		ΟΧΙ	
8				

ΕΡΩΤΗΣΗ 16: Το πρόβλημα της φοροδιαφυγής είναι πολιτικό, πολιτισμικό, οικονομικό και κοινωνικό και για αυτό είναι δύσκολο να αντιμετωπισθεί αποκλειστικά με διοικητικές και νομικές πρακτικές. Ποιά η θέση σας για την ανωτέρω πρόταση και τι προτείνετε για τη μείωσή της φοροδιαφυγής;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: *Για να μην υπάρχει φοροδιαφυγή θα πρέπει ο επιχειρηματίας να αισθάνεται ότι βρίσκεται σε ένα δίκαιο από φορολογικής άποψης περιβάλλον όπου του δίνονται κίνητρα για να αναπτύξει περαιτέρω την επιχείρησή του. Θα πρέπει το κράτος να γίνει ανταποδοτικό ώστε οι επιχειρήσεις να αναπτύσσονται σε αυτό το περιβάλλον και να προσφέρουν σε αυτό καθώς αυτό θα προσφέρει στην κοινωνία συνολικά. Η βελτίωση του επιπέδου των προσφερόμενων δημοσίων αγαθών και υπηρεσιών αποτελεί μονόδρομο προς τη δημιουργία ενός σταθερού φορολογικού περιβάλλοντος μέσα στο οποίο οι επιχειρήσεις θα μπορούν να αναπτυχθούν, να αυξήσουν τους κύκλους εργασιών τους και να διατηρήσουν "ζωντανό" το κύκλωμα της συναλλακτικής τους δραστηριότητας (πωλήσεις, απασχόληση, επενδύσεις).*